CENTRALNA WOJSKOWA SZKOŁA GIMNASTYKI I SPORTÓW W POZNANIU

1921 *1929*

OPRACOWAŁ
KPT. DR. ALOJZY PAWEŁEK

POZNAŃ — 1929

Do nabycia w Gł. Księg. Wojsk. Warszawa, Nowy Świat 69. Cena 3 zł.

CZCIONKAMI DRUKARNI DOWÓDZTWA OKRĘGU KORPUSU NR. VII.

CENTRALNA SZKOŁA WOJSKOWA GIMNASTYKI I SPORTÓW W POZNANIU

Dig 0293

CZCIONKAMI DRUKARNI DOWÓDZTWA OKRĘGU KORPUSU NR. VII. POZNAŃ

Wstęp.

Prace i kursy poprzedzające powstanie Szkoły.

Wydział Wychowania Fizycznego.

Pierwszym zawiązkiem prac organizacyjnych wychowania fizycznego w armji polskiej było powstanie Wydziału Wychowania Fizycznego w Departamencie Naukowo-Szkolnym Min. Spraw Wojsk. Wydział został utworzony w lecie 1919 r. przez Szefa Departamentu generała Jacynę z inicjatywy ppłk. Dr. Osmolskiego (ówczesnego kapitana), który też został mianowany kierownikiem nowego wydziału. Współpracownikiem jego był kpt. Dr. Pawełek (ówcz. porucznik) jako starszy referent, a od początku r. 1920 do kwietnia 1921 jako kierownik wydziału. Od maja 1921 kierownictwo ponownie objął ppłk Osmolski.

Ówczesne prace wychowania fizycznego w wojsku posuwały się w kierunkach następujących:

A) Działalność organizacyjna stwarzająca i zatrudniająca referaty wychowania fizycznego w okręgach, oraz rozwijająca za ich pośrednictwem pracę w oddziałach. Tu zaliczyć należy również przeprowadzenie pierwszego zjazdu inspektorów i referentów wych. fiz. w r. 1920, oraz ustanowienie i przeprowadzanie igrzysk sportowych wojsk polskich.

Pierwszy zjazd inspektorów i referentów wych. fiz odbył się w Warszawie w dniach 14—15—16 czerwca 1920 r. pod przewodnictwem generała Zarzyckiego w obecności generała Jacyny, generała Witkowskiego i pułk. szt. gen. Kleeberga, przy udziale przedstawieli wszystkich O. K. i pracowników Wydziału Wych. Fiz.

Referaty wygłosili: „Zadania gimnastyki i sportu w armji" i sprawozdanie z działalności Wydziału Wych Fiz. — por. Pawełek Alojzy. „Wychowanie fizyczne we Francji" — por. Kannenberg. „Organizacja ćwiczeń cielesnych w wojsku" ppor. Świderski. „O wychowaniu przedwojskowem młodzieży" ppułk. Dr. Osmolski. „Działalność sportowa Y. M. C. A. w Polsce" oraz „Ideały wychowania fizycznego w Ameryce", p. Fred Messing; „Lekka atletyka i Igrzyska Sportowe W. P. — p. Szereda Mieczysław.

Ponadto złożono sprawozdania z okręgów. Zjazd złożył memorjał oraz 8 umotywowanych wniosków dotyczących organizacji wych. fiz. w armji. Dla Zjazdu odbyły się dwa pokazy gimnastyki: metody francuskiej, według regulaminu z r. 1920 (kpt. Połomski) oraz metody rozwijającej się na kursach w Poznaniu (mjr. Sikorski).

B) Działalność propagandowa i wydawnicza, przy pomocy odczytów, artykułów i wydawnictw do których zaliczyć należy liczne odczyty ppłk. Dr. Osmolskiego w Tow. Wiedzy Wojsk. w Warszawie, w Toruniu i w Lidzie (w d-twie 2 armji) oraz wydaną przezeń w tym czasie książkę p. t. „Lekka atletyka"; — dalej odczyty kpt. Dr. Pawełka w Tow. Naukowym Warszawskim i na Uniwersytecie Warszawskim, broszurę p. t. „Odrodzenie fizyczne narodu dla celów obrony kraju"; — podręcznik H. Jeziorowskiego p. t. „Piłka nożna"; — odczyty porucznika Świderskiego w Tow. Wiedzy Wojsk.; — kpt. Sikorskiego broszurę p. t. „Tablica wzorów gimnastycznych na czas 8 tygodniowego wyszkolenia rekruta; — opracowany przez kpt Połomskiego Regulamin wychowania fizycznego z roku 1920; opracowane zbiorowo: „Gry i zabawy wojsk polskich", wyświetlanie filmów sportowych w stolicy i przesyłanie ich do większych miast, wreszcie urządzanie pokazów gimnastyczno-sportowych.

C) Działalność szkolenia instruktorów na kursach w kraju, oraz wysyłanie ich na studja zagraniczne, na które wyjechali por. Kannenberg i mjr. lek. Zawadowski do Joinville le Pont pod Paryżem.

Ponadto Wydział dążył od początku do stworzenia Głównej Szkoły Wojskowej Gimnastyki i Sportów oraz Okręgowych Szkół w okręgach (dzisiejsze Ośrodki).

Ze względu na ważność sprawy szkolenia instruktorów kursy urządzane przez Wydział są podane poniżej osobno.

D) Działalność gospodarcza zaopatrująca potrzeby kursów oraz pośrednicząca w zakupach dla oddziałów.

Kursy gimnastyczno sportowe.

Drugi kurs gimn.-sport. Warszawa 1920.
Ćw. boksu prowadzi p. Messing instruktor Y. M C A.

Pracując w kilku różnych kierunkach specjalny nacisk położył Wydział Wych. Fiz. na urządzanie kursów instruktorskich, wciągając do tej pracy znanych instruktorów i wykładowców, a więc w Warszawie: pp. Stanisława Szczepkowskiego, por. Fazanowicza, por. Sośnickiego, Mieczysława Szeredę, Henryka Jeziorowskiego, instruktora Y.M.C.A. Freda Messinga, kpt. armji franc. Emila Moreau oraz lekarza Dr. Pułjanowskiego; we Lwowie — kpt. Walerjana Sikorskiego, por. Kuchara i Grabskiego, instruktora Y. M. C. A. Svetlanda i wykładowców Dr. Markowskiego, Dr. Hojnackiego i prof. Panka.

Drugi kurs gimn.-sport. — Gimnastyka.
Boisko na Dynasach.

Kursy były następujące:

1. Kurs gimnastyczno-sportowy dla 20 oficerów i 6 podoficerów od 17. lipca do 30. września 1919 r. w Warszawie. Wykłady odbywały się w Anatomicum Uniw. Warszawskiego, ćwiczenia w parku Agricola i na przystani W. T. W. na Wiśle.

2. Kurs gimnastyczno-sportowy dla 15 oficerów i 30 podoficerów od dnia 20. października 1919 r. do dnia 25. stycznia 1920 r. w Warszawie.

3. Kurs gimnastyczno-sportowy dla 30 oficerów i 23 podoficerów od 1. października do 23. grudnia 1919 r. we Lwowie.

Dalsze kursy zostały przeniesione do Poznania ze względu na powstałe tam Studjum Wychowania Fizycznego przy Uniwersytecie Poznańskim i zamierzone utworzenie tamże Szkoły Wojskowej Gimnastyki i Sportów. Kursy te prowadził kpt. Sikorski przy udziale por. Fazanowicza, por. Świderskiego i wykładowcy kpt. Dr. Sporzyckiego.

4. Kurs gimnastyczno-sportowy dla 16 oficerów i 5 podchor. od 1. marca do 30. kwietnia 1920 r. w Poznaniu. Przy kursie tym istniała t. zw. kompanja

Drugi kurs gimn.-sport. — Walka o pałeczki.

gimnastyczno-sportowa dla celów doświadczalnych. Gdy sam kurs z powodu działań wojennych został rozwiązany, kompanja ta pozostała nadal jako doświadczalna. W tym charakterze została nawet przywieziona do

Drugi kurs gimn.-sport. — Walkę bagnetem prowadzi por. Fazanowicz.

Warszawy na I. Zjazd inspektorów i referentów wych. fiz. w czerwcu 1920 r. gdzie por. Fazanowicz przeprowadził z nią lekcję pokazową, ilustrującą ówczesną metodę gimnastyczną. Ponadto wyróżniła się ona na Igrzyskach Wojskowych O. K. w dniu 8. sierpnia 1920 r. w Poznaniu żdobywając większość nagród O. K. Następnie została przekształcona na Szkołę Podoficerską.

5. Kurs gimnastyczno-sportowy dla podoficerów w miesiącach wrześniu i październiku 1920 r. (8 tyg.).

6. Kurs gimnastyczno-sportowy doświadczalny dla najbardziej fizycznie niedołężnych szeregowych w miesiącach październiku i listopadzie 1920 r. (6 tygodni). Celem tego kursu było unaocznienie jak dodatnio wpływa gimnastyka na żołnierza. Na pokazie końcowym byli obecni dowódcy oddziałów, ponadto gen. Raszewski, gen. Grudzielski, płk. szt. gen. Kleeberg.

7. Kurs gimnastyczno-sportowy dla podoficerów w miesiącach styczniu i lutym 1921 r. (6 tyg.). Kurs ten był wizytowany przez gen. Niessel, który z uznaniem wyraził swe zdanie o ćwiczeniach polskich żołnierzy.

Wszystkie kursy poznańskie były poprzedzane i kończone badaniami lekarskiemi i pomiarami, oraz próbami sprawności fizycznej. Na kursach tych zaczęła się ustalać metoda gimnastyki ujęta w Regulaminie Wychowania Fizycznego z r. 1921, a rozwinięta następnie przez Centralną Wojskową Szkołę Gimnastyki i Sportów.

Powstanie Centralnej Wojskowej Szkoły Gimnastyki i Sportów.

Rozkaz powołujący.

Rozkazem Nr. 3. z dnia 25 stycznia 1921 r. utworzył Minister Spraw Wojskowych: Główną Szkołę Wojskową Gimnastyki i Sportów w Poznaniu. Nazwę jej w roku 1922 zmieniono na „Centralna Szkoła Wojskowa Gimnastyki i Sportów".

Cel i zadanie Szkoły zostało ujęte jak następuje:

1. Szkoła jako ośrodek wychowania fizycznego armji polskiej ma za zadanie:

a) kształcić fachowych i oddanych sprawie wychowania fizycznego instruktorów i nauczycieli gimnastyki i sportów, oraz organizatorów ćwiczeń fizycznych dla jednostek wojskowych.

b) Ulepszać system i metodę wychowania fizycznego w Polsce, opierając je na ścisłych naukowych podstawach, wślad za zdobyczami fizjologji, higjeny i psychologji eksperymentalnej, wykorzystując postępy w tych dziedzinach zagranicą i dążąc do stworzenia metody najlepszej, odpowiadającej naszym potrzebom, stosunkom i temperamentami narodowemu.

c) Urządzać krótkie kursy informacyjne dla dowódców jednostek wojskowych i lekarzy, oraz osób delegowanych przez instytucje państwowe lub społeczne.

d) Urządzać w miarę zgłoszeń i możliwości kursy wakacyjne dla młodzieży, kursy dla nauczycieli szkół, oraz członków towarzystw gimnastyczno-sportowych.

e) Urządzać specjalne kursy wyszkolenia w niektórych działach wychowania fizycznego i sportach, jak n. p. szermierka, piłka nożna lub pływanie.

f) Współdziałać przy opracowaniu regulaminów wychowania fizycznego w armji.

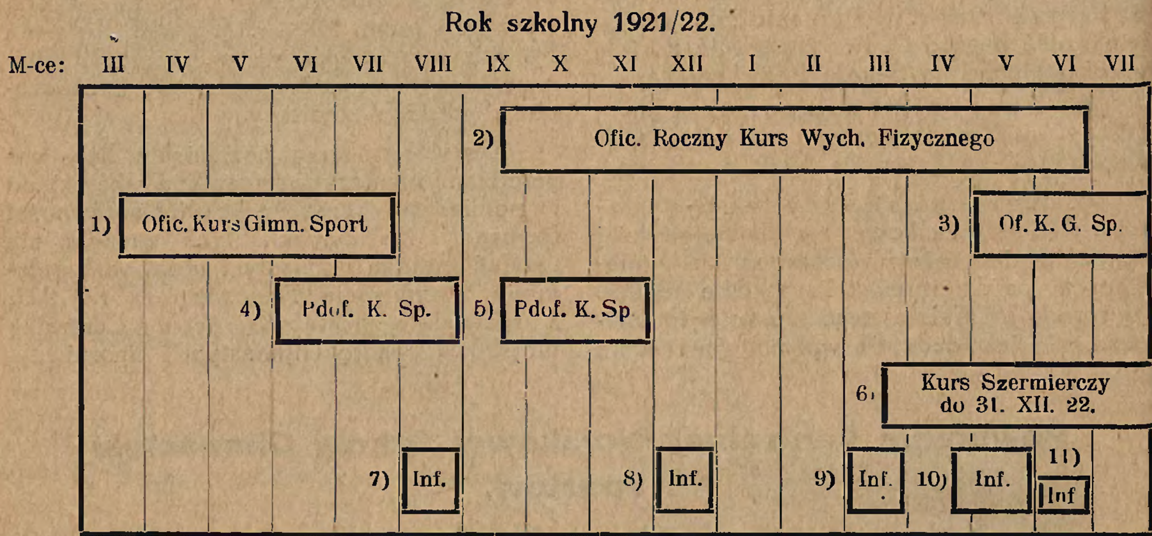
g) Brać udzjał w urządzaniu i przygotowaniu Igrzysk sportowych i zawodów.

Powołana w ten sposób do rozległej działalności uczelnia nie posiadała jednakże żadnej materjalnej podstawy terenowej ani budynkowej, a ponadto jej etat personalny był niezwykle mały.

Komendantem Szkoły został zamianowany mjr. Walerjan Sikorski, będący jednocześnie Inspektorem Wychowania Fizycznego D. O. Gen. Poznań, a jego współpracownikami byli kpt. Jan Baran, oraz por. Jan Fazanowicz, który ponadto prowadził inne kursy gimnastyczne D. O. Gen. W tych warunkach zaczęła się praca Szkoły z dniem **10. marca 1921 r.**

Rok Szkolny 1921-22.

Pierwszy rok szkolny zaczął się z wiosną 1921 r., a trwał aż do lipca następnego roku kalendarzowego, liczył więc wyjątkowo 5 kwartałów. Obejmuje on kursy następujące:

Zestawienie według kursów:

Kursy zasadnicze.

1) Oficerski Kurs Gimnastyczno-Sportowy (wiosna 1921).
10. III. — 8. VIII. 1921 r. — 25 oficerów.

2) Oficerski Kurs Wychowania Fizycznego (I. Roczny 1921/22).
13. IX. 1921 — 29. VI. 1922 r. — 26 oficerów i 13 nauczycieli cywilnych.

3) Oficerski Kurs Gimnastyczno-Sportowy (wiosna 1922).
4. V. — 31. VII. 1922 r. — 54 oficerów.

4) Podoficerski Kurs Sportowy (lato 1921 — Kurs 3-miesięczny).
1. VI. — 1. IX. 1921 r. — 25 podoficerów.

5) Podoficerski Kurs Sportowy (jesien 1921 — Kurs 3-miesięczny).
5. IX. — 30. XI. 1921 r. — 111 podoficerów.

6) I. Kurs Szermierczy 1921/22.
30. XI. 1921 — 31. XII. 1922 r. — 15 podoficerów.

Kursy informacyjne.

7) 7-dniowy Kurs Informacyjny dla referentów wychowania fizycznego.
1—7. VIII. 1921 r. — 76 oficerów.

8) 3-tyg. Kurs oficerski instruktorski na okres wyszkolenia rekruta.
1. XII. — 22. XII. 1921 r. — 52 oficerów.

9) 1-mies. Kurs Informacyjny dla Lekarzy.
1. — 31. III. 1922 r. — 8 oficerów lekarzy.

10) 5-tyg. Kurs Sportowy dla referentów przysposobienia rezerw przy D. O. K. i oficerów instrukcyjnych przy P. K. U
5. IV. — 10. V. 1922 r. — 90 oficerów.

11) 5-dniowy Kurs Informacyjny dla d-ców pułków i baonów z D. C. W. A.
19. VI. — 23. VI. 1922 r. — 80 oficerów.

Oficerski Kurs Gimnastyczno-Sportowy (wiosna 1921).

Pierwszym kursem jaki się odbył w otwartej w roku 1921 Szkole był krótki kurs oficerski, zaczęty dnia 10. marca 1921 r. Kwatery dla kursantów uzyskano w koszarach 57. p. p., boisko wynajęto od klubu „Pogoń“, bieżnię i skocznię urządzono prowizorycznie w koszarach 7. p sap.

Wykłady odbywały się w Collegium Medicum Uniw. Pozn.

czenia gimnastyczne po wykładach, a sportowe po przerwie obiadowej. Zajęcia obejmowały razem średnio po 6 godzin dziennie.

Mimo prowizorycznych urządzeń ćwiczebnych wyniki kursu były dodatnie.

Kurs skończył się popisem w Poznaniu w dniu 24. lipca 1921 r. przed generałem Majewskim, który przybył właśnie do Poznania ze Szkołą Sztabu Generalnego, oraz drugim popisem dnia 8. lipca 1921 r. w Warszawie na boisku Agrykoli.

Pierwszy oficerski kurs (krótki) w Szkole w Poznaniu (wiosna 1921 r.) — Ćw. gimnastyczne.

W ten sposób kurs pracował w warunkach niedostatecznych, wskutek czego oraz z powodu wielkiej liczby nienadających się na kurs, z ponad 50 przybyłych oficerów ukończyło kurs zaledwie 25.

Program obejmował: Wykłady teorji wych. fiz. prof. Dr. Piaseckiego, anatomji i fizjologji Dr. Adamskiego, psychologji Dr. Dryjskiego i metodyki ćwiczeń cielesnych mjr. Sikorskiego oraz ćwiczenia gimnastyczne prowadzone przez por. Fazanowicza, sportowe przez kpt. Barana Jana, lekko-atletyczne przez por. Kuchara, boksu przez p. Bouforda z Y M C. A., szermierki — przez kpt. emeryt. Pouzergue (z Francji) — pływanie przez mjra Sikorskiego, wioślarstwo — przez kpt. Drygasa z klubu wioślarskiego.

Lekarzem Szkoły był początkowo kpt. Brodniewicz, następnie ppor. san. Grodzki Marjan. Wykłady odbywały się rano, ćwi-

Ofic. Kurs Gimn. Sp. (wiosna 1921) ukończyli:

1.	Kpt.	Marcinek Józef	31 p. p.
2.	por.	Bobiński Adam	56 p. p.
3.	„	Borzęcki Mieczysław	17 p. p.
4.	„	Kopeć Romuald	3 p. p. leg.
5.	„	Obtułowicz Adam	1 p. p. leg.
6.	„	Paciorkowski Edward	27 p. p.
7.	„	Zwierzyński Józef	17 p. p.
8.	ppor.	Borzych Feliks	63 p. p.
9.	„	Domaradzki Antoni	2 p. p. leg.
10.	„	Dudrewicz Tadeusz	47 p. p.
11.	„	Kopeć Stanisław	4 p. p. leg.
12.	„	Hennig Edward	13 p. p.
13	„	Gilewski Felicjan	82 p. p.
14.	„	Korzyk Tomasz	51 p. p.
15.	„	Kulczykowski Ignacy	32 p. p.
16.	„	Josse Józef	2 p. p. leg.
17.	„	Łęgowski Józef	56 p. p.
18.	„	Moczulski Teofil	44 p. p.
19.	„	Musiał Apolinary	13 p. p.
20.	„	Pawełek Stanisław	7 p. uł.
21.	„	Rzymek Józef	1 p. strz. podh.
22.	„	Raczkowski Bolesław	43 p. p.
23.	„	Szymański Tadeusz	28 p. p.
24.	„	Woskowicz Eugenjusz	61 p. p.
25.	„	Woskowicz Paweł	19 p. p.

I. Oficerski Kurs Wychowania Fizycznego 1921/22.

Pierwszy roczny kurs wych. fiz. zaczął się dnia 13 września 1921 w warunkach następujących:

Jednocześnie z powstaniem Szkoły wojskowej rozpoczęło się rozwijać założone w r. 1919 Studjum Wych. Fiz. przy Uniwersytecie Poznańskim, umieszczone od roku 1920-go w osobnym budynku w parku im. Wilsona (ówczesnym ogrodzie botanicznym). Budynek ten po przerobieniu obejmował salę wykładową i dwie sale gimnastyczne z szatniami, oraz kilka mniejszych pokojów i pomieszczeń.

Ze względu na bliskość obu uczelni, oraz niewielki zasób posiadanych przez nie urządzeń rozpoczęto wspólny kurs roczny wych. fiz., którego wykłady odbywały się w Studjum W. F. Un. Pozn., a ćwiczenia pod kierunkiem instruktorów wojskowych.

Przyjęto na ten kurs 32 oficerów i 15 nauczycieli cywilnych, którzy otrzymali świadectwa z obu uczelni, oraz 31 nauczycielek, którym zaliczono tylko kurs w Studjum W. F.

Wykłady obejmowały:

√ Prof. Dr. Piasecki — dzieje wych. fiz.; teorję wych. fiz. i hygjenę; Ppłk. Sikorski — systematyka i metodyka gimnastyki; Dr. Szulc — anatomja; Dr. Hoffmann fizjologja; Dr. Dryjski — psychologja; Dr. Strutyński — pierwsza pomoc; kpt. Jan Baran — teorja sportu.

Z ćwiczeń przeprowadzano w sali Studjum przez cały rok gimnastykę, oraz ćwiczenia szermierki i boksu, na jesieni i na wiosnę ćwiczono lekką atletykę i gry na boisku Pogoni.

Gimnastykę prowadził mjr. Sikorski, lekką atletykę i sporty kpt. Jan Baran, szermierkę ppłk. Golling i ppor. Berski, walkę bagnetem i grenadjerkę por. Łęgowski, boks — p. Nowak (z Y. M. C A.).

Ponadto w lutym r. 1922 słuchacze wojskowi wyjechali na 3-tyg. kurs narciarski do Zakopanego, a w dniu 4 i 5 maja 1922 zapoznali się ze strzelaniem w Wielkop. Szkole Strzeleckiej w Biedrusku.

Kurs zakończył się 29 czerwca 1922 r. popisem gimnastycznym, zawodami lekko atletycznemi i piłki nożnej.

I. Oficerski Kurs Wych. Fiz. ukończyli:

1.	kpt.	Baran Jan	57 p. p.
2.	„	Borzęcki Mieczysław	17 p. p.
3.	„	Kurletto Marjan	2 b. san.
4.	„	Łapkowski Leon	78 p. p.
5.	„	Machnowski Józef	78 p. p.
6.	kpt. lek.	Szewczykowski Jan	23 p. p.
7.	„ „	Żyźniewski Jan	4 b. san.
8.	por.	Babirecki Franciszek	20 p. p.
9.	„	Baczyński Tadeusz	30 p. p.
10.	„	Frączkiewicz Lucjan	1 p. wojsk. kol.
11.	„	Jaworski Jan	61 p. p.
12.	„	Jongraw Józef	30 d. a. c.
13.	„	Kołc Stanisław	4 b. san.
14.	„	Nowosielski Eugenjusz	8 p. p. leg.
15.	„	Szuszkiewicz Rafał	85 p. p.
16.	„	Tkaczyk Józef	korp. kad. 2.
17.	ppor.	Gutry Władysław	korp. kad. 1.
18.	„	Laskowski Kazimierz	44 p. p.
19.	„	Kusiński Władysław	52 p. p.
20.	„	Laurentowski Piotr	ofic. szk. piech.
21.	„	Łyskawa Stefan	69 p. p.
22.	„	Matuszewski Marcin	wlkp. szk. podof.
23.	„	Tyma Władysław	84 p. p.
24.	„	Kaseja-Kaniecki Michał	72 p. p.
25.	por.	Kozłowski Włodzimierz	14 p. a. p.
26.	ppor.	Kowalski Władysław	17 p. a. p.

oraz absolwenci cywilni pp.: 1. Dąbrowski Walerjan 2. Boryczka Henryk, 3. Strzelecki Józef, 4. Anders Ludwik, 5. Jasiński Jan, 6. Osuchowski Lucjan, 7. Skrzypczyński Antoni, 8. Karwański Włodzimierz. 9. Witek Roman, 10. Pelczar Aleksander, 11. Kutyba Kazimierz, 12. Wojciechowski Franciszek, 13. Zacharjasiewicz Alojzy.

Nie ukończyli kursu z różnych powodów: kpt. Gątarski Tadeusz 16 p. a. p., por. Józefowicz Antoni 63 p. p., ppor. Foltyn Wacław 57 p. p., ppor. Zięba Józef 13 p. p.

Ppor. Berski Leon 28 p. p. i ppor. Gilewski Felicjan 82 p. p. już przed ukończeniem kursu zostali powołani na instruktorów i dlatego w liście absolwentów nie figurują.

Oficerski Kurs Gimn. Sport. (wiosna 1922).

Drugi z oficerskich kursów krótkich zaczął się dnia 4. maja 1922 r. z udziałem 54 uczestników. Wykłady i ćwiczenia odbywały się podobnie jak na kursie rocznym. Wykładali: Anatomję i fizjologję — Dr. Bant, hygjenę i pomoc doraźną — Dr. Adamski; psychologję — Dr. Dryjski: dzieje w. f. Prof. Piasecki; teorję w. f. — kpt. Baran; regulamin wych. fiz. — por. Fazanowicz;

Prowadzili: Ćwiczenia antropometrji por. Grodzki; gimnastykę i gry — por. Fazanowicz; lekką atletykę i sporty wodne kpt. Baran; szermierkę — por. Berski; boks instruktor Y M. C A.

Instruktorami pomocniczymi byli: kpt. Borzęcki, por. Łęgowski, por. Gilewski i chor. Adamczak.

Gimnastyka na ofic. kursie gimn.-sport. (wiosna 1922).

Badania lekarskie i pomiary przeprowadzali por. lek. Żyzniewski i por. san. Grodzki. Koniec kursu dn. 31. lipca 1922 r.

Ofic. Kurs Gimn. Sport. (wiosna 1922) ukończyli:

1	kpt.	Fribes Edward	82 p. p.
2	„	Piwowar Jan	23 p. p.
3	por.	Arcisz Tadeusz	2 p. a. c.
4	„	Bidziński Michał	66 p. p.
5	„	Dworzak Stanisław	30 p. a. p.
6	„	Jarecki Czesław	18 p. p.
7	„	Kaczmarczyk Antoni	12 p. p.
8	„	Kosiński Korneljusz	5 p. p. leg.
9	„	Kranenweter Alojzy	24 p. a. p.
10	„	Krynko Stanisław	60 p. p.
11	„	Łączyński Roman	2 p. w. łącz.
12	„	Małocha Władysław	16 p. p.
13	„	Masłowski Kazimierz	25 p. p.
14	„	Sikorski Stanisław	13 p. p.
15	„	Szempliński Kazimierz	21 p. p.
16	„	Szymanowski Janusz	24 p. p.
17	„	Tomasik Mikołaj	52 p. p.
18	„	Wawryk Roman	33 p. p.
19	„	Wawrzecki Alfred	2 p. st. podh.
20	„	Weber Witold	5 p. st. podh.
21	„	Wilczewski Leon	48 p. p.
22	ppor.	Berdziński Stanisław	15 p. p.
23	„	Brusnicki Aleksander	77 p. p.
24	„	Bulka Antoni	7 p. p. leg.
25	„	Chmelik Edward	6 p. a. p.
26	„	Cichowski Juljan	3 p. w. łącz.
27	„	Gabriel Ludwik	2 p. sap.
28	„	Gajkowski Mieczysław	15 p. uł.
29	„	Głowacki Paweł	3 p. sap.
30	„	Jastrzębski Jan	4 p. st. podh.
31	„	Kaucz Jan	59 p. p.
32	„	Klag Maksymiljan	15 p. a. p.
33	„	Köhler Alfons	12 p. a. p.
34	„	Kosiński Mieczysław	4 d. a. k.
35	„	Kozłowski Edmund	49 p. p.
36	„	Kozłowski Marjan	58 p. p.
37	„	Kornberger Hugo	8 p. uł.
38	„	Książek Franciszek	7 p. st. kon.
39	ppor	Mikulski Kazimierz	54 p. p.
40	„	Mironowicz Juljan	80 p. p.
41	„	Mielcarski Stanisław	26 p. p.
42	„	Piaszczyński Stanisław	17 p. a. p.
43	„	Prochorow Bazyli	81 p. p.
44	„	Rodzen Józef	14 p. p.
45	„	Sabiłło Konstanty	5 p. sap.
46	„	Sikorski Wacław	70 p. p.
47	„	Strzyżewski Marjan	39 p. p.
48	„	Suitko Michał	76 p. p.
49	„	Wajbel Władysław	7 p. sap.
50	„	Waligórski Zygmunt	84 p. p.
51	„	Wawrzczak Ignacy	38 p. p.
52	„	Wiśniewski Marjan	6 p. p. leg.
53	„	Wosko Stanisław	50 p. p.
54	pchor.	Wójcik Stanisław	9 p. uł.

Podoficerskie Kursy Sportowe (lato 1921 — jesień 1921).

Pierwszy kurs podoficerski w Szkole zaczął się dnia 1 czerwca 1921 r. i trwał do dnia 1 września 1921. licząc 25 podoficerów z O. K. Poznań. Dowódcą kompanji był por. Fazanowicz, instruktorami chor. Adamczak i plut. Grześkowiak. Kurs zakończono popisem w Szkole Podchor. w Warszawie. Drugi kurs podoficerski od 5. września 1921. do 30 listopada 1921 r. objął 111-tu podoficerów ze wszystkich O. K. D-cą kursu był ppor. Łęgowski. Zbyt wielka ilość przyjętych na kurs uczestników wykazała niemożność prowadzenia kursów podoficerskich o tak dużej liczebności. Część kompanji (36 uczestników) brała udział w popisach gimnastycznych w Toruniu 2. września 1921 r. pod kierownictwem por. Fazanowicza. Na zakończenie kursu odbył się pokaz wewnętrzny w Szkole.

Grupa szermierzy z fechmistrzem Targlerem.

Kurs Szermierczy.

Szermierkę wprowadzono w Szkole na kursach oficerskich zaczynając już od pierwszego Ofic. Kursu Gimn. Sport. z początku prowadził ją emerytowany kpt armji francuskiej Pouzergue (z pomocnikiem podoficerem francuskim) poczem przejął instruowanie ppłk. Golling (w czasie od 5 grudnia 1921 do lutego 1922), który przygotował sobie dwu następców w osobach por. Leona Berskiego i por. Kaźmierza Laskowskiego. Ci prowadzili szermierkę na kursach oficerskich do końca roku 1921/22.

Ponadto po ukończeniu kursu podoficerskiego (drugiego) wybrano 17 podoficerów na pierwszy podoficerski roczny kurs szermierczy, którego dowództwo objął por. Berski. Kurs trwał od 30 listopada 1921 r. do 31 grudnia 1922 r.

Od lipca 1922 r. kierownictwo szermierki w Szkole objął fechtmistrz austryjacki Leopold Targler. Przerabiano wszystkie trzy bronie t. j. floret, szablę i szpadę.

I. Roczny Kurs Szermierczy ukończyli:

1.	wchm.	Matuszek Eryk	20 p. uł.
2.	sierż.	Seroczyński Bolesław	36 p. p.
3.	sierż.	Dąbrowski Mieczysław	27 p. p.
4.	,,	Koza Leon	78 p. p.
5.	kprl.	Bienicki Józef	6 b. san.
6.	plut.	Pleczyński Jan	48 p. p.
7.	sierż.	Koncewicz Antoni	70 p. p.
8.	plut.	Woźniak Franciszek	7 p. p. leg.
9.	sierż.	Litwora Józef	8 p. p. leg.
10.	plut.	Bajerski Alojzy	63 p. p.
11.	sierż.	Grześkowiak Józef	58 p. p.
12.	wchm.	Różycki Józef	6 p uł.
13.	sierż.	Kucharski Józef	18 p. p.
14.	plut.	Kurowski Walenty	44 p. p.
15.	sierż.	Świtek Stefan	52 p. p.

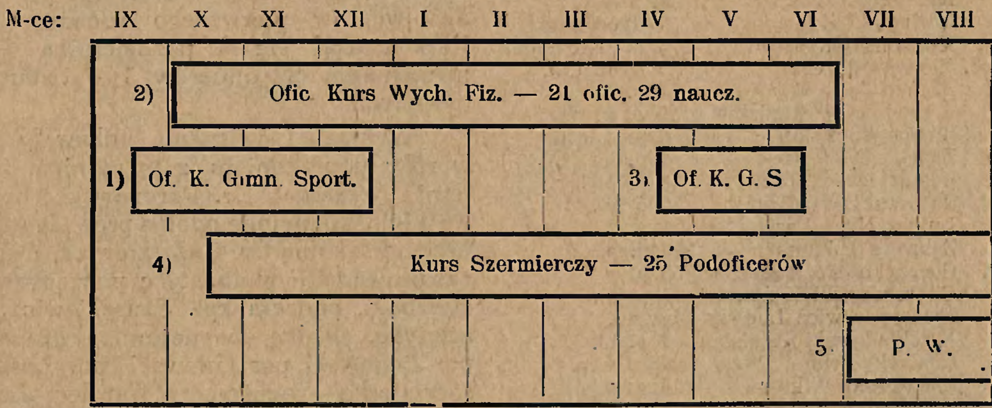
Sierżanci Dąbrowski i Koza oraz wachmistrz Matuszek zostali zatrzymani w Szkole jako instruktorzy.

Kursy informacyjne i t. p.

Pierwszy rok istnienia Szkoły objął również usilną działalność propagandową w postaci szeregu krótkich kursów oficerskich, które miały na celu bądź to poinformowanie uczestników o pracy wych. fiz. w armji, bądź też dostarczanie im prowizorycznego przygotowania organizatorskiego i instruktorskiego, co ze względu na małe obeznanie się armji z pracą wychowania fizycznego było niezmiernie i pilnie potrzebne.

Były to kursy wykazane powyżej (pod liczbami od 7 do 11).

Rok Szkolny 1922-23.

1) Oficerski Kurs Gimnastyczno-Sportowy (jesień 1922).
15. IX.—13. XII 1922. — 68 oficerów.

2) Oficerski Kurs Wychowania Fizycznego (II. Roczny 1922/23).
4. X. 1922—27. VI. 1923. — 20 oficerów, 29 nauczycieli cywilnych.

3) Oficerski Kurs Gimnastyczno-Sportowy (wiosna 1923).
15. IV.—15. VI. 1923. 36 oficerów.

4) Kurs Szermierczy.
15. X. 1922—31. VIII 1923. 25 podoficerów.

5) Obóz doświadczalny PW. w Chałupach.
3. VII.—15. VIII. 1923. 82 ochotników.

Oficerski Kurs Gimn. Sport. (jesień 1922).

Poszczególne Departamenty odkomenderowały na ten kurs 105 oficerów z czego odrazu odesłano 20-tu dla braku miejsc a w czasie trwania kursu odpadło jeszcze 17-tu. Ukończyło kurs 68 oficerów. Kurs trwał od 15 września do 13 grudnia 1922 r.

Ogólny program kursu był podobny do kursów roku poprzedniego. Wykładali: Anatomję i fizjologję — mjr. lek. Missiuro; por. san Grodzki i ppor. lek. Niczyperowicz 60 godzin; hygjenę i pomoc doraźną — ci sami 20 godzin; ćwicz. antropometryczne — ci sami 10 godzin; teorję wych. fiz. — kpt. Baran 35 godzin; regulamin wych. fiz. ppłk. Sikorski i por. Baczyński 20 godz. psychologję Dr. Szuman 10 godz., dzieje w. f. Prof. Piasecki 6 godzin. Razem 161 godz.

Ćwiczenia praktyczne objęły: Gimnastykę por. Szuszkiewicz i ppor. Gilewski 76 godz., gry kpt. Borzęcki 20 godz., walkę bagnetem por. Łęgowski i por. Laskowski 20 godz., grenadjerkę por. Łęgowski i por. Gilewski 30 godz., lekką atletykę kpt. Baran, por. Łęgowski, por. Gilewski 50 godz., boks por. Berski 20 godz., instruowanie 36 godz., próby sprawności i pomiary 14 godz., razem 276 godzin.

Kurs skończył się dnia 13. grudnia 1922 r. poczem wysłano absolwentów na kurs narciarski do Worochty.

Ofic. Kurs Gimn. Sport. (jesień 1922) ukończyli:

1.	por.	Böhm Józef	17 p. p.
2.	„	Woś Stanisław	53 p. p.
3.	chor.	Korliński Franciszek	61 p. p.
4.	por.	Szopiński Jan	11 p. a. p.
5.	„	Kaliszek Jan	86 p. p.
6.	„	Galica Władysław	69 p. p.
7.	„	Bigoszewski Mieczysław	1 p. szwol.
8.	„	Ciszewski Czesław	73 p. p.
9.	„	Nieznański Bolesław	6 p. sap.
10.	„	Karyszkowski Stefan	22 p. p.
11.	„	Skierczyński Marjan	4 p. sap.
12.	„	Bilik Michał	60 p. p.
13.	ppor.	Ebenhardt Karol	3 p. a. p.
14.	„	Bartyński Bronisław	64 p. p.
15.	„	Ziebiński Maks	1 p. sap.
16.	„	Miller Karol	14 p. p.
17.	„	Jarząbkowski Marjan	23 p. p.
18.	„	Śmierzchalski Wacław	19 p. p.

19.	por.	Nowobilski Albin	73 p. p.
20.	ppor.	Witkowski Antoni	10 p. sap.
21.	„	Różycki Zdzisław	44 p. p.
22.	„	Kochański Zygmunt	7 dyon sam.
23.	Por.	Klauziński Ryszard	3 p. strz. podh.
24.	ppor.	Ziemian Józef	7 dyon tab.
25.	„	Mańko Jan	58 p. p.
26.	„	Maciejowski Stanisław	25 p. a. p.
27.	„	Łukasiewicz Jan	6 p. s. podh.
28.	„	Żwirko Franciszek	1 p. lot.
29.	por.	Kostarkiewicz Tadeusz	8 p. p. leg.
30.	ppor.	Kozłowski Władysław	19 p. uł.
31.	„	Lubicz Nycz Leszek	1 p. a. p. leg.
32.	„	Żebrowski Janusz	18 p. p.
33.	por.	Gorczykowski Tadeusz	55 p. p.
34.	ppor.	Choroszewski Kaźm.	4 p. uł.
35.	„	Nieczyperowicz Ludwik	b. s 1.
36.	„	Perekładowski Stanisław	1 p. uł.
37.	„	Busiacki Bruno	27 p. a. p.
38.	por.	Kiełkowski Wiktor	11 p. p.
39.	pchor.	Domagalski Marjan	23 p. a. p.
40.	ppor.	Latawiec Wilhelm	17 p. uł.
41.	„	Ścisłowski Marjan	83 p. p.
42.	„	Cesarz Władysław	73 p. p.
43.	„	Pełka Antoni	43 p. p.
44.	„	Wilk Mieczysław	45 p. p.
45	por.	Dubiński Józef	83 p. p.
46.	„	Rożański Józef	75 p. p.
47.	ppor.	Kącik Henryk	1 p. s. podh.
48.	„	Halicki Jan	3 d. a. k.
49.	por.	Janicki Tadeusz	5 p. a. p.
50.	ppor.	Urbański Marjan	1 b. aer.
51.	„	Lichnowski Antoni	35 p. p.
52.	„	Potocki Adam	75 p. p.
53.	„	Nowicki Osuch Kaźmierz	42 p p.
54.	„	Skurupa Tadeusz	16 p. p.
55.	„	Olenderczyk Mieczysław	60 p. p.
56.	„	Szczepański Alojzy	19 p p.
57.	„	Pietruszka Czesław	80 p. p.
58.	por.	Jarocki Wiktor	26 p. p.
59.	ppor.	Kasprzycki Norbert	31 p. p.
60.	„	Pierożek Zdzisław	15 p p.
61.	„	Czekański Jan	10 p. p.
62.	por.	Pieniążek Mieczysław	71 p. p.
63.	ppor.	Folwarczny Roman	2 p. strz. podh.
64.	por.	Smółka Stanisław	6 p. strz. podh.
65.	„	Twardowski Franciszek	70 p. p.
66.	ppor.	Stępkowski Kaźmierz	20 p. p.
67.	ppor.	Obrębski Antoni	67 p. p.
68.	„	Chmielewski Władysław	24 p. p.
69.	„	Umiastowski Jan	9 p. a. c.
70.	„	Kiewnarski Władysław	58 p. p.

II. Oficerski Kurs Wychowania Fizycznego 1922-23.

Drugi roczny kurs wych fiz. poprzedzono zorganizowaniem i powiększeniem kadry szkolnej, która przedstawiała się następująco: Komendant Szkoły ppłk. Sikorski Walerjan, kierownik ćwiczeń kpt. Baran, adjutant por. Szuszkiewicz, lekarz szkoły mjr. lek. Missiuro Włodzimierz (od listopada 1922 r.), D-ca komp. oficerskiej por. Baczyński Tadeusz, szermierczej por. Berski Leon. Instruktorzy: kpt. Borzęcki, por. Łęgowski, por. Gilewski, por. Laskowski. Kadra liczyła więc 11 oficerów przeważnie absolwentów pierwszego rocznego kursu. Kurs zaczął się 4 października 1922 r. z udziałem 22 oficerów i 31 nauczycieli cywilnych.

Wykłady i ćwiczenia odbywały się jak w roku poprzedniem z tą różnicą że anatomję wykładał Dr. Parczewski, fizjologję Dr Lipiński, higjenę ogólną prof. Gantkowski, higjenę szkolną Dr. Gądzikiewicz, ćwiczenia zaś prowadzili: gimnastykę początkowo kpt. Borzęcki, poczem kpt. Szuszkiewicz, lekką atletykę, walkę bagnetem i grenadjerkę por. Łęgowski, por. Gilewski i por. Laskowski, szermierkę fechtmistrz Targler Leopold, boks por. Laskowski.

Na okres ferji Świąt Bożego Narodzenia wysłano oficerów na 2-tyg. kurs narciarski do Zakopanego który odbył się pod kierunkiem mjr. Ziętkiewicza

W czasie trwania całego kursu rocznego odpadło zaledwie dwu oficerów: kpt. Friebes Edward 84 pp. (zmarł na zapalenie mózgu) i ppor. Nowicki-Osuch Kaźmierz 42 pp.

Kurs zakończono 27 czerwca 1923 roku popisem i zawodami między Szkołą i Studjum Wych. Fiz. Uniw. Poznańskiego.

II. Oficerski Kurs Wychowania Fizycznego 1922/23 ukończyli:

1.	por.	Gilewski Felicjan	82 p. p.
2.	„	Lubicz-Szydłowski Zdzisł.	69 p. p.
3.	„	Bubiński Adam	56 p p.
4.	„	Konopacki Tadeusz	7 p. a. p.
5.	„	Wallich Tadeusz	33 p p.
6.	„	Marciniec Antoni	14 p. p.
7.	„	Ossowicz Czesław	45 p. p.
8.	„	Kulczykowski Ignacy	32 p. p.
9.	rtm.	Bokszczanin Janusz	25 p. uł.
10.	por. lek.	Nieczyperowicz Ludwik	1 b. san.
11	por. san.	Grodzki Marjan	7 b. san.
12.	ppor.	Waxman Józef	57 p. p.
13.	„	Smodlibowski Antoni	23 p. uł
14	por.	Klauziński Ryszard	3 p. strz. podh.
15.	„	Szempliński Kaźmierz	21 p. p.
16.	„	Zakrzewski Stefan	5 p. sap.
17.	„	Kozakiewicz Bolesław	40 p. p.
18	„	Suchodolski Benedykt	24 p. uł.
19.	ppor.	Habierski Feliks	78 p. p.
20.	por.	Wiszowaty Ryszard	10 p. uł.

oraz cywilni pp.: 1 Federowicz Ludwik, 2. Lech Edward, 3 Łykowski Aleksander, 4. Maż Józef, 5. Murawski Bronisław, 6. Renk Augustyn, 7. Szczepański Mieczysław, 8 Wróbel Władysław, 9. Brocki Alfons, 10 Chmielewski Władysław, 11. Ciążyński Edmund, 12. Ciejpa Jan, 13 Engel Maciej, 14. Frankowski Florjan, 15 Hrenczarek Franciszek, 16. Kandyba Teofil, 17. Kansy Feliks, 18. Kozak Michał, 19. Lubczyński Zygmunt, 20. Maruszczak Stanisław, 21. Pażucha Józef, 22. Piotrowicz Franciszek,

23. Przyboś Jan, 24. Przygodzki Ludwik, 25. Rosentreter Augustyn, 26. Rydzik Jan, 27. Szmilewski Antoni, 28 Wojanowski Konrad, 29. Zamek Gliszczyński Franciszek.

Oficerski Kurs Gimnast. Sportowy (wiosna 1923).

Kurs trwał od 15 kwietnia do 15. czerwca 1923 r. mając program i obsadę taką samą jak kurs jesienny 1922 r. Liczba uczestników była znacznie zmniejszona, co pozwoliło na większe opanowanie i lepsze wyniki kursu.

Ukończyli go:

1.	por.	Bohusz Żończyk Józef	45 p. p.
2.	kpt.	Dziubiński Stefan	1 b. san.
3.	„	Halski Stefan	2 p. strz. podh.
4.	„	Laszczak Tadeusz	7 b. san.
5.	„	Stablecki Stefan	71 p p.
6.	„	Zieliński Stanisław	49 p. p.
7.	por.	Bednarz-Stwosz Stanisław	24 p p.
8.	„	Dymki Franciszek	2 b. san.
9.	„	Falkowski Karol	70 p. p.
10.	„	Grabowski Stanisław	3 p. p. leg.
11.	„	Gładysz Wojciech	34 p. p.
12.	„	Horaszewicz Stanisław	9 d. a. k.
13.	„	Hrankiewicz Albin	73 p. p.
14.	„	Kabziński Jan	61 p. p.
15.	„	Kałuziński Roman	4 p. a. p.
16.	„	Klepka Jan	66 p. p.
17.	„	Kompanowicz Marjan	4 b. san.
18.	„	Krawczyk Marjan	22 p. p.
19.	„	Kulbowski Jan	49 p. p.
20.	„	Kuśmidrowicz Władysław	25 p. p.
21.	„	Łopuski Mieczysław	84 p. p.
22.	„	Małaszyński Piotr	26 p. p.
23.	„	Krzemieniewski Maciej	4 p. a. p.
24.	„	Obuchowicz Roman	37 p. p.
25.	„	Przybyłek Jan	50 p. p.
26.	„	Rudnicki Henryk	67 p. p.
27.	„	Stankiewicz Zygmunt	6 p. a. c.
28.	„	Skórczyński Wincenty	4 p. p. leg.
29.	„	Socha Wojciech	54 p. p.
30.	„	Szul Skjöldkrona Ludwik	39 p. p.
31.	„	Tomaszewski Ignacy	9 b. san.
32.	„	Witrylak Władysław	5 p. strz. podh.
33.	„	Wyziński Wacław	55 p. p.
34.	„	Zarębski Stanisław	24 p. p.
35.	„	Zieliński Stefan	75 p. p.
36.	ppor.	Sadkowski Stanisław	3 b. san.

Kurs Szermierczy 1922/23 r.

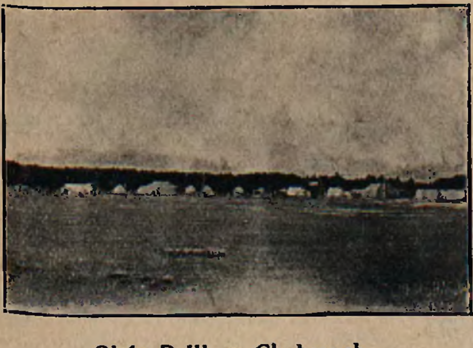
Drugi z kolei roczny kurs szermierczy trwał od 15. października 1922 r do 31. sierpnia 1923 r. i liczył 25 podoficerów przerabiając wszystkie trzy bronie t. j floret, szablę i szpadę. Kurs prowadził fechtmistrz Targler. Program kursu obejmował do 6 godz. szermierki dziennie, ponadto wykłady, gimnastykę i gry ruchowe. Dowódcą kompanji był por. Berski.

Kurs ukończyli:

1.	kpr.	Zagacki Stanisław	63 p. p.
2.	„	Wierzba Leon	77 p. p.
3	„	Buczak Feliks	35 p. p.
4.	sierż.	Janiszewski Jan	44 p. p.
5.	„	Rzepka Jan	3 p strz. podh.
6.	plut.	Kruk Władysław	85 p. p.
7.	„	Skrobała Wojciech	13 p. p.
8.	„	Wasiak Lucjan	37 p. p.
9.	kpr.	Wojtecki Maksymiljan	55 p. p.
10.	„	Rokita Stanisław	26 p uł.
11.	„	Łabędziewski Władysław	74 p. p.
12.	sierż.	Sówka Antoni	50 p. p.
13.	plut.	Buczek Emil	12 p. uł.
14.	„	Witek Teofil	82 p. p.
15.	„	Sawicki Józef	4 p. s. k.
16.	sierż.	Mielczarek Antoni	6 p. strz. podh.
17.	plut.	Szlązak Zygmunt	7 p. p. leg.
18.	st. sierż.	Wyrwicz Michał	4 p. p. leg.
19.	plut.	Stelmach Wojciech	17 p. p.
20.	kpr.	Leciej Ignacy	67 p. p.
21.	„	Kaczyński Franciszek	64 p. p.
22.	sierż.	Jakubowski Władysław	20 p. p.
23.	plut.	Wroński Wacław	36 p. p.
24.	„	Nylec Michał	52 p. p.
25.	chor.	Adamczak Stefan	58 p. p.

Obóz doświadczalny P. W. w Chałupach.

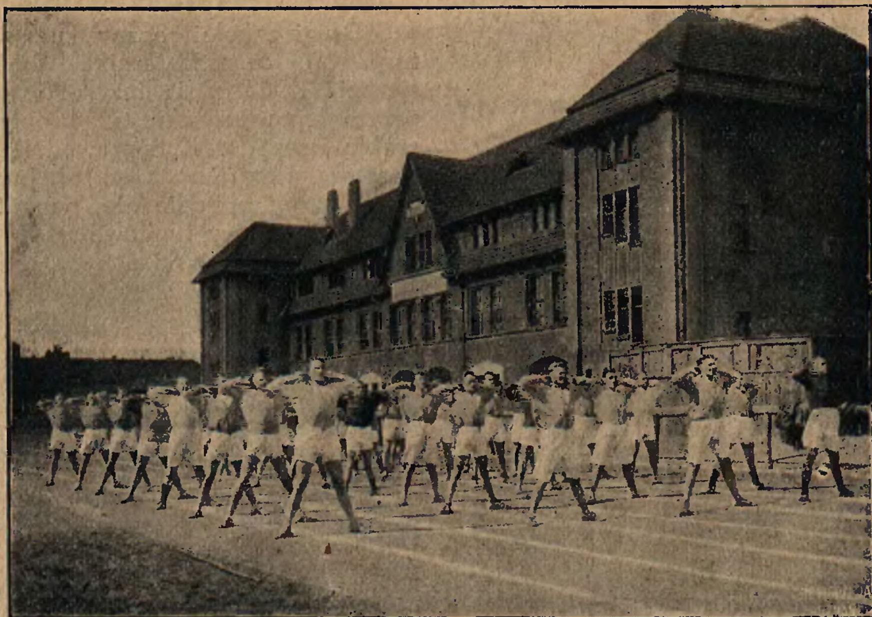
W czasie od 3 lipca do 15 sierpnia 1923 r. Kadra Szkolna prowadziła w namiotach obóz P. W. w Chałupach nad morzem dla 82 ochotników z całej Polski Instruktorami byli oficerowie Szkoły oraz 3 oficerów z D.C.W.A. z Rembertowa. Rezultaty osiągnięte na tym kursie są podane w roczniku Przysp. Wojsk. 1923.

Obóz P. W. w Chałupach.

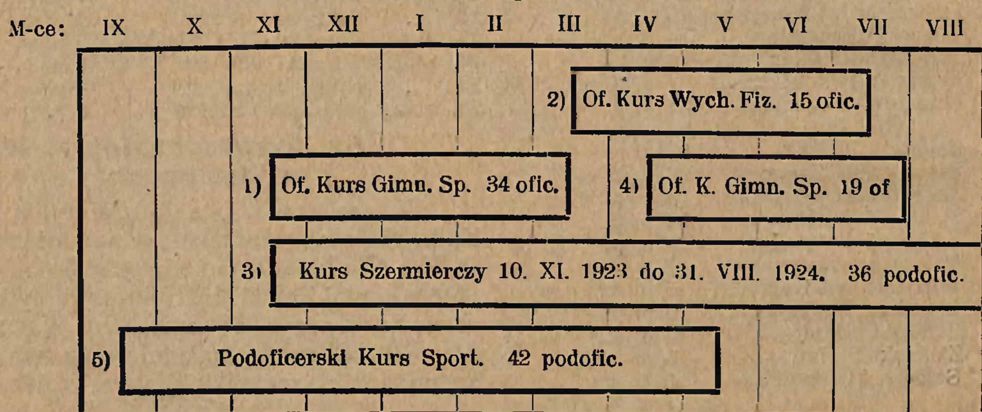

Msza polowa w obozie.

Ofic. Kurs Gimn.-Sport. (Wiosna 1923).

Rok Szkolny 1923-24.

1) Oficerski Kurs Gimnastyczno-Sportowy (jesien 1923).
10. XI. 1923 — 30. marca 1924 — 34 oficerów.

2) Oficerski Kurs Wychowania Fizycznego (III. Roczny 1923/24).
Zaczęty jako 4-mies. Of. Kurs Gimn.-Sport. — ukończony 3. VII. 1924 — 15 oficerów.

3) Kurs Szermierczy 1923/24.
15. XI. 1923 — 31. sierpnia 1924 r. — 36 podoficerów.

4) Oficerski Kurs Gimnastyczno-Sportowy (wiosna 1924).
25. IV. — 1. VIII. 1924 — 21 oficerów.

5) Podoficerski Kurs Sportowy 1923.
10. IX. 1923 — 18. V. 1924 — 42 podoficerów.

Kadra instruktorsks szkoły w r. 1923/24.
Chor. Adamczak, por. Szuszkiewicz, por. Gilewski, por. Cabański, por. Berski, kpt. Baczyński, kpt. Baran, mjr. Missiuro, por. Szydłowski, por. Łęgowski.

Oficerski Kurs Gimn.-Sport. (jesień 1923).

Kurs krótki oficerski zaczęty 10 listopada 1923 był analogiczny do kursu poprzedniego, jednakże trwał dłużej, ponadto uwzględniono na nim szermierkę, której dotychczas na kursach krótkich nie stosowano.

Po kursie uczestnicy wyjechali na miesiąc marzec 1924 r. do Zakopanego na kurs narciarski, który udał się doskonale. Najlepszych absolwentów zatrzymano na kurs uzupełniający, po którym uzyskali świadectwa z ukończenia kursu rocznego.

Of. Kurs Gimn. Sport. jesień 1922

ukończyli:

1.	por.	Swięcicki Stefan	2 p. uł.
2.	„	Miller Karol	57 p. p.
3.	„	Wawrzkiewicz Tadeusz	26 p. p.
4.	ppor.	Strękowski Zygmunt	60 p. p.
5.	por.	Zgorzelski Władysław	15 p. uł.
6.	„	Gawryś Michał	36 p. p.
7.	ppor.	Kędzierski Janusz	58 p. p.
8.	por.	Pelczar Mieczysław	9 p. uł.
9.	„	Szostak Juljusz	7 p. a. p.
10.	ppor.	Korpalski Bronisław	5 p. uł.
11.	por.	Kasprzyk Artur	12 p. p.
12.	ppor.	Racewicz Bronisław	27 p. uł.
13.	por.	Kuźnicki Stanisław	29 p. p.
14.	„	Ratajczak Józef	55 p. p.
15.	„	Skarżyński Antoni	10 p. uł.
16.	por.	Herman Mieczysław	71 p. p.
17.	„	Matuszewski Rafsł	b. most. sap.
18.	„	Chojnacki Wienczysław	ob. szk. w. sam
19.	„	Zimowski Witold	70 p. p.
20	„	Kobyliński Roman	6 p. a. c.
21	„	Świetlicki Henryk	c szk. czołgów
22.	„	Wołodko Stanisław	11 p. p.
23.	„	Schöner Franciszek	14 p. a. p.
24.	„	Zywert Marjan	29 p. p.
25.	„	Dąbrowski Bolesław	56 p. p.
26.	„	Pawłowski Tadeusz	36 p. p.
27.	„	Krzyżanowski Aleksander	25 p. a. c.
28.	„	Leonowicz Jan	1 p. s. łączn.
29.	„	Mizerski Tomasz	65 p. p.
30.	„	Fengler Alfons	o. szk. art.
31.	„	Latanowicz Leon	51 p. p.
32.	„	Wiktor Tadeusz	13 p. a. p.
33.	kpt.	Połomski Szczęsny	of. szk. podof.
34.	por.	Kawtaradze Jan	armja gruzińska.

Ćwiczenia na boisku (wiosna 1924).

III. Oficerski Kurs Wychowania Fizycznego 1923/24.

Tytułem próby kurs ten zaczęto wyżej opisanym kursem krótkim (jesień 1923) dla 34 oficerów z czego po ukończeniu kursu (cztero-miesięcznego) wybranych zatrzymano na kurs dalszy t. j. roczny. Próba była względnie udatna, jednakże nadal jej nie stosowano dla trudności programowych.

Roczny kurs oficerski opierał się na programach i doświadczeniach lat poprzednich z tem, że w dziedzinie ćwiczeń wysunięto na pierwszy plan walki, a więc szermierkę, walkę bagnetem i boks. W tym czasie instruktorzy szkoły por. Szydłowski i por. Łęgowski opracowali metodę walki bagnetem, która w późniejszych latach przyjęła się w całej armji. Kpt. Baran po powrocie z Anglji (Aldershót w zimie r. 1922/23) i por. Berski podnieśli wyżej naukę boksu.

W miesiącu styczniu kursanci odbyli kurs narciarski w Zakopanem.

Kurs liczył niewielką liczbę 15 oficerów. Słuchacze cywilni począwszy od tego roku już nie byli przyjmowani.

Koniec kursu 30 czerwca 1924 r.

III. Ofic. Kurs Wych. Fiz. 1923/24 ukończyli:

1.	Por.	Gawryś Michał	36 p. p.
2.	„	Herman Mieczysław	71 p p.
3.	„	Kasprzyk Artur	12 p. p.
4.	„	Kaliszek Jan	86 p. p.
5.	„	Wawrzkiewicz Tadeusz	26 p. p.
6.	„	Wawrzczak Ignacy	38 p. p.
7.	„	Strękowski Zygmunt	60 p. p
8.	„	Ratajczak Józef	55 p. p.
9.	„	Raczkowski Bolesław	43 p. p.
10.	Kpt.	Połomski Szczęsny	of. szk. Bydgoszcz
11.	Por.	Pawłowski Tadeusz	36 p. p.
12.	„	Miller Karol	57 p. p.
13.	„	Kuźnicki Stanisław	43 p. p.
14.	„	Korpalski Bronisław	15 p. ul.
15.	„	Kawtaradze Jan	armja gruzińska

Kurs narciarski (styczeń 1924).

Kurs Szermierczy 1923/24.

Trzeci kurs szermierczy zaczął się 15. października 1923 r. z 36 uczniami, z których ukończyło kurs 26-ciu. Kierował szermierką fechmistrz Targler. Dowódcą kompanji był por Berski.

Koniec kursu 30. sierpnia 1924 r.

III Kurs Szermierczy 1923/24 ukończyli:

Jako dwuletni (1922/24 r.)

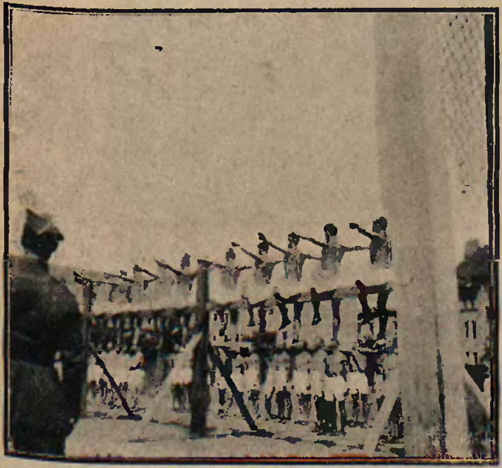
1.	sierż.	Janiszewski Jan	44 p. p.
2.	plut.	Sawicki Józef	4 p. s. k.
3.	„	Bajerski Alojzy	63 p. p.
4.	„	Pieczyński Jan	48 p. p.
5.	sierż.	Litwora Józef	8 p. p. leg.
6.	kpr.	Buczek Feliks	35 p. p.

Ponadto byli na kursie jako na rocznym:

7.	sierż.	Papuszka Michał	18 p. p.
8.	„	Adamski Franciszek	42 p. p.
9.	„	Lewandowski Kornel	44 p. p.
10.	„	Ruchalski Kazimierz	50 p. p.
11.	„	Kaniowski Franciszek	81 p. p.
12.	wchm.	Kasparów Kazimierz	4 p. s. k.
13.	sierż.	Dąbrowski Mieczysław	27 p. p.
14.	„	Szor Władysław	28 p. p.
15.	„	Radtke Józef	65 p. p.
16.	„	Hoffa gnacy	2 p. w. kol.
17.	„	Kerl Paweł	39 p. p.
18.	„	Kordek Józef	16 p. p.
19.	„	Boczek Paweł	6 p. uł.
20.	„	Szczurek Jan	55 p. p.
21.	„	Filipiak Jan	58 p. p.
22.	„	Rosik Antoni	86 p. p.
23.	„	Sitarz Franciszek	70 p. p.
24.	„	Urbański Józef	58 p. p.
25.	plut.	Grzegorek Leon	2 p. s. k.
26.	„	Śniegowski Michał	17 p. uł.
27.	„	Zagacki Stanisław	63 p. p.
28.	„	Wierzba Leon	77 p. p.
29.	kpr.	Lenkiewicz Stanisław	21 p. p.
30.	„	Ziora Władysław	27 p. p.
31.	„	Mizik Jan	4 p. s. podh.
32.	„	Adamski Bernard	63 p. p.
33.	„	Chodacki Jan	20 p. p.
34.	„	Marczuk Franciszek	8 p. p. leg.
35.	„	Janiszewski Antoni	17 p. uł.
36.	st. mar	Pląskowski Stanisław	kadr. mar.

Oficerski Kurs Gimn. Sport. (wiosna 1924).

Wiosenny kurs oficerski z r. 1924 był bardzo nieliczny. Ponadto wobec wyjazdu komendanta Szkoły ppłk. Sikorskiego i mjr. lek. Missiury do Francji oraz kpt. Barana i por. Gilewskiego na Igrzyska Olimpijskie w 1924 r. do Paryża, kurs ten prowadzili tylko kpt. Szuszkiewicz, por. Szydłowski, por. Berski i por. Łęgowski.

Ćw. gimnastyczne na tramie przenośnym na boisku.

Kurs zaczął się 25. kwietnia i skończył się dnia 1. sierpnia 1924 r.

Ofic. kurs gimn. sport. (wiosna 1924) ukończyli:

1.	por.	Szczekowski Kaźmierz	59 p. p.
2.	„	Hanusz Ryszard	9 b. san.
3.	„	Ostaniewicz Edward	9 p. a. p.
4.	„	Split Józef	62 p. p.
5.	„	Lück Piotr	76 p. p.
6.	„	Osmakiewicz Franciszek	29 p. p.
7.	kpt.	Kosiba Kaźmierz	4 p. p. leg.
8.	ppor.	Foltyn Tadeusz	27 p. p.
9.	por.	Hamberger Wilhelm	85 p. p.
10.	„	Hammer Stanisław	2 p. łączn.
11.	ppor.	Sieńko Franciszek	72 p. p.
12.	por.	Kraszkiewicz Włodzimierz	35 p. p.
13.	ppor.	Jaroszewski Adam	2 p. szw.
14.	por.	Wojtanowski Ignacy	18 p. p.
15.	ppor.	Załęski Juljan	42 p. p.
16.	por.	Osiński Jan	9 b. san.
17.	ppor.	Głowa Franciszek	39 p. p.
18.	por.	Tyrcha Celestyn	40 p. p.
19.	„	Jarlachowicz Ludwik	19 p. p.
20.	ppor.	Siemiak Franciszek	b. szk. o. k. 9.
21	por.	Miklewski Bohdan	21 p. uł.

Grupa kursu podoficerskiego 1924 r.

Kurs podoficerski 1924 r.

Po doświadczeniu z dwoma pierwszymi nadmiernymi pod względem ilości uczniów kursami podoficerskimi (w r. 1921), kursa podoficerskie zostały zaniechane i wznowione dopiero w roku 1924 przez otwarcie kursu dla 42 podoficerów w czasie od 10 listopada 1923 do 18 maja 1924. (6 mies.)

Program kursu obejmował wykłady nauk podstawowych — mjr. lek. Missiuro, regulamin wych. fiz. i przepisy sportowe — por. Szydłowski, który prowadził ponadto wszystkie ćwiczenia, a więc gimnastykę, gry ruchowe, lekką atletykę, boks i walkę bagnetem, a jednocześnie był dowódcą kompanji podoficerskiej. W walce bagnetem kompanja stanęła niemiernie wysoko zdobywając 151 wygranych, przy 21 przegranych na zawodach z 14 dywizją piechoty w dn. 21 maja 1924 r.

Na zakończenie kursu odbył się udatny popis wobec generała Hausera (z-cy d-cy O. K. VII.) w dniu 18. maja 1924 r.

Podoficerski Kurs Sportowy w 1924 r. ukończyli:

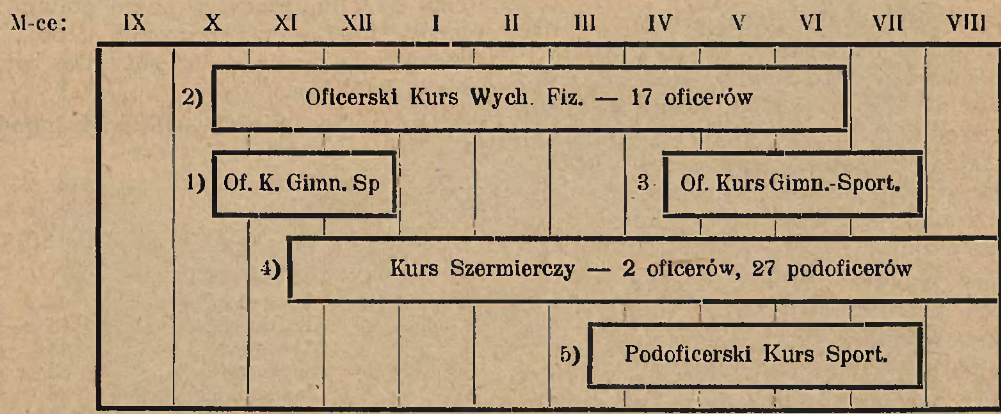
1. plut. Ostałowski Roman 36 p. p.
2. sierż. Bergiel Opala Władysław 30 p. p.
3. plut. Bartosik Jan 4 p. p. leg.
4. „ Urbaniak Leon 61 p. p.
5. „ Stamm Feliks 7 p. s. k.
6. „ Wyrwa Jan 60 p. p.
7. kpr. Kędzia Franciszek 25 p. p.
8. sierż. Kura Leon 7 p. p. leg.
9. plut. Komorniczak Wojciech 74 p. p.
10. kpr. Karzycki Stanisław 3 p. lotn.
11. plut. Gudz Józef 1 p. s. p.
12. „ Kaźmierczak Wincenty 29 p. p.
13. „ Kulik Władysław 73 p. p.
14. kpr. Śniegocki Józef 70 p. p.
15. plut. Wojciński Michał 8 b. san.
16. „ Madaliński Jan 55 p. p.
17. sie ż. Stawicki Konstanty 21 p. p.
18. plut. Moralski Jan 56 p. p.
19. „ Woltman Edmund 85 p. p.
20. sierż. Siekierski Bronisław 18 p. p.
21. plut. Anek Józef 10 p. s. p.
22. sierż. Drygas Józef 57 p. p.
23. kpr. Mafina Piotr 54 p. p.
24. „ Stefaniak Marcin 17 p. a. p.
25. plut. Jabłczyński Franciszek 69 p. p.
26. sierż. Jakubowicz Stanisław 57 p. p.
27. plut. Bychowski Kaźmierz 25 p. uł.
28. „ Szczepan Jan 20 p. uł.
29. sierż. Byzia Władysław 22 p. p.
30. „ Czech Jerzy 23 p. p.
31. kpr. Dawid Franciszek 17 p. uł.
32. „ Krakowski Michał 42 p. p.
33. plut. Cieślik Szymon 43 p. p.
34. kpr. Borzoński Jan 68 p. p.
35. „ Świetlikiewicz Michał 3 p. lotn.
36. plut. Czapiński Marjan 80 p. p.
37. kpr. Szymlet Franciszek 15 p. uł.
38. sierż. Krzycki Teodor 58 p. p.
39. kpr. Balicki Józef 14 p. p.
40. „ Bartkowiak Piotr 60 p. p.
41. plut. Sawicki Stefan 19 p. p.
42. kpr. Hajdysz Józef 48 p. p.

Plutonowi Ostałowski, Bartosik, Urbaniak i Stamm zostali zatrzymani w szkole jako instruktorzy.

Zawody w walce bagnetem między 14 Dyw. Piech. i Szkołą (wiosna 1924 r.) w których Szkolna kompanja podoficerska zdobyła 151 wygranych przy 21 przegranych walkach.

Rok Szkolny 1924-25.

1) Oficerski Kurs Gimnastyczny-Sportowy (jesień 1924).
20. X. — 20. XII. 1924 — 23 oficerów.

2) Oficerski Kurs Wych. Fiz. (IV. Roczny 1924/25).
25. X. 1924 — 30. VI. 1925 — 17 oficerów.

3) Oficerski Kurs Gimnastyczny-Sportowy (wiosna 1925).
1. IV. — 30. VII. 1925 — 39 oficerów.

4) Kurs Szermierczy.
20. X. 1924 — 30. VIII. 1925 — 2 oficerów i 27 podoficerów.

5) Podoficerski Kurs Sportowy 1925 r.
1. III. — 30. VII. 1825 — 39 podoficerów.

Oficerski Kurs Gimn. Sport. (jesień 1924).

Zaczął się dnia 20 października 1924 i liczył 29 oficerów.

W nieobecności ppułk. Sikorskiego (który był na 3-mies. kursie dla oficerów sztabowych) komendę Szkoły objął kpt. Baran Jan.

Program i obsada kursu była analogiczna do poprzednich kursów. Jednakże z powodu niepomyślnej pogody kurs ten dał wyniki niedostateczne, udowadniające że przy braku pomieszczeń zabezpieczających od złej pogody prowadzenie kursów w okresie jesiennym nie jest celowe.

Kurs ukończyło w dniu 20 grudnia 1924 r. tylko 23 oficerów. Po kursie uczestnicy zostali odesłani do formacji (nie udając się już na kurs narciarski jak na kursach poprzednich).

1.	Por.	Bidas Michał	82 p. p.
2.	„	Bolesta Tymoteusz	28 p. a. p.
3.	„	Graniczny Józef	mar. woj.
4.	„	Hahn Tadeusz	6 p. a. p.
5.	„	Herhold Jan	5 p. p. leg.
6.	„	Darzewski Tadeusz	7 p. a. p.
7.	„	Jastrzębski Wacław	18 p. ul.
8.	„	Lib Szymon	38 p. p.
9.	„	Michalski Antoni	20 p. p.
10.	„	Matula Władysław	2 p. a. c.
11.	„	Morzyszek Ludwik	1 p. a. p.
12.	„	Młyński Stanisław	52 p. p.
13.	„	Odyniec Eugenjusz	7 b. san.
14.	„	Przychodzki Edmund	74 p. p.
15.	„	Paszke Kaźmierz	44 p. p.
16.	„	Sosnowski Józef	81 p. p.
17.	„	Szewczyk Jan	37 p. p.
18.	„	Skorecki Mirosław	34 p. p.
19.	„	Szymczyński Zygmunt	68 p. p.
20.	ppor.	Bakradze Jan	17 p. ul.
21.	„	Grzybowski Adam	58 p. p.
22.	„	Konopka Jan	33 p. p.
23.	„	Szczęśniewski Jerzy	61 p. p.

Kursu nie ukończyli: por. Kayser Leon Oddz. Wyszk., por. Malarkiewicz Jan 10 b. san., por. Strzelecki Kaźmierz 13 d. a. k., por. Wojcik Ludwik 2 B. Radj., por. Zieliński Tadeusz 7 p. p. leg., ppor. Błaszczak Stanisław 9 p. s. k.

IV. Oficerski Kurs Wychowania Fizycznego 1924/25.

Czwarty z kolei kurs roczny liczył 165 dni pracy, w czem 475 godzin teorji i 359 ćwiczeń cielesnych, razem więc 834 godzin Program zbudowano na wzór lat poprzednich, znosząc jedynie wycieczki harcerskie, a powiększając ilość godzin przeznaczonych na walkę bagnetem, boks i gry ruchowe. Przedmioty teoretyczne nie uległy zmianie.

Kurs wykazał bardzo dobre wyniki ogólnych prób sprawności, a także indywidualne wyczyny (kpt. Dobrowolski, por. Böhm, por. Witakowski i inni).

Kurs narciarski odbył się w Zakopanem w styczniu 1925 r. pod kierunkiem mjr. Ziętkiewicza. Dnia 3 lipca absolwenci udali się na praktykę w obozach P. W.

Pokaz końcowy razem z innemi kursami szkoły odbył się wspólnie dnia 1 lipca 1925 przed z-cą d-cy korpusu gen. Hauserem.

IV. Oficerski Kurs Wychowania Fiz. 1924/25 ukończyli:

1.	kpt.	Dobrowolski Władysław	6	p. p. leg.
2.	„	Dorożyński Kaźmierz	28	p. p.
3.	„	Kopecki Józef	4	p p
4	„	Masłowski Kaźmierz	25	p. p.
5.	„	Skórczyński Wincenty	4	p. p. leg.
6.	„	Wierzejewski Wincenty	55	p. p.
7.	por.	Bartnik Wiesław	39	p. p.
8.	„	Bidziński Michał	66	p. p.
9.	„	Böhm Józef	17	p. p.
10.	„	Domaradzki Kaźmierz	54	p. p.
11.	„	Malinowski Jerzy	1	p. s. k.
12	„	Małysko Zenon	2	p p. leg.
13.	„	Łubicz-Nycz Leszek	1	p. a. p. leg.
14.	„	Racewicz Bronisław	27	p uł.
15.	„	Szczekowski Kaźmierz	79	p p.
16.	„	Szopiński Jakób	11	p. a. p.
17.	„	Witakowski Franciszek	25	p a. p.

Kursu nie ukończyli: Bednarz-Stworz Stanisław 24 p. p., Dembiński Henryk 57 p. p.

Kurs Szermierczy 1924/25.

Prowadzony również przez fechtmistrza Targlera kurs szermierczy 1924/25 roku, objął po raz pierwszy oficerów, a mianowicie por. Kuźnickiego, który jednocześnie był d-cą kompanji i por. Kawtaradze, oraz 27 podoficerów.

Pomocnikami fechtmistrza byli podoficerowie: sierż. Dąbrowski Mieczysław, plut. Wierzba Leon i sierż. Zagacki Stanisław. Był to ostatni kurs prowadzony przez p. Targlera, który po kursie odjechał do Austrji, żegnany serdecznie na akademji szermierczej 30 sierpnia 1925 r. — Kurs liczył 217 dni pracy, w czem godzin teoretyczny 150, a praktycznych 1602. Sala szermiercza zyskała od początku roku pokrycie linoleum.

Kurs Szermierczy 1924/25 ukończyło (jako roczny) dwu oficerów:

1.	Por.	Kuźnicki Stanisław	31	p. p.
2.	„	Kawtaradze Jan	3	p. s. podh.

Ponadto kurs ten jako dwuletni (23/25 r.) ukończyli podoficerowie:

1.	sierż.	Adamski Franciszek	42	p. p.
2.	plut.	Radtke Józef	65	p. p.
3.	„	Grzegorek Leon	8	p. s. k.
4.	„	Szczurek Jan	55	p. p.
5.	„	Janiszewski Antoni	24	p. uł.
6.	„	Hoffa Ignacy	2	p. w. kol.

Jako roczny (24/25) podoficerowie:

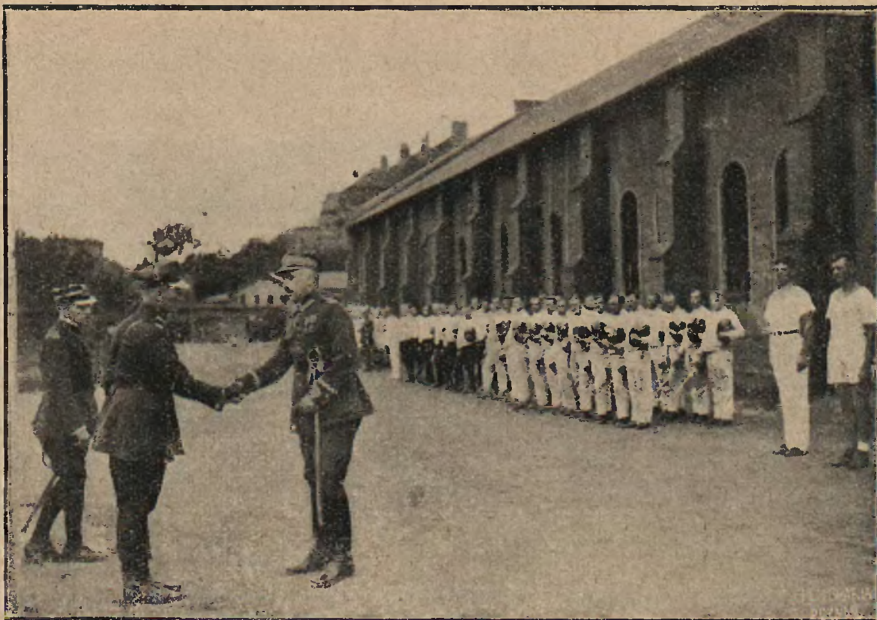
7.	kapr.	Romańczuk Władysław	31	p. p.
8.	plut.	Nejman Kaźmierz	71	p. p.
9.	„	Sochocki Franciszek	32	p p.
10.	„	Wilbik Lucjan	1	d. a. k.
11.	st. wachm.	Szelestowski Stefan	1	p. szwol.
12.	st. sierż.	Glejzer Antoni	25	p. p.
13.	sierż.	Prywata Franciszek	37	p. p.
14.	„	Szczygłowski Jan	4	p. p. leg.
15.	„	Kłaput Czesław	5	p. p. leg.
16.	„	Czubasiewicz Wacław	9	p. p. leg.
17.	„	Karwaziński Franciszek	44	p. p.
18.	wachm.	Plaza Antoni	2	d. tab.
19.	plut.	Stachowiak Franciszek	30	p. a. p.
20.	„	Siarkiewicz Józef	29	p. p.
21.	„	Kasprzak Michał	34	p. p.
22.	„	Kaczmarek Franciszek	15	p. p.
23.	„	Spólnik Władysław	51	p. p.
24.	„	Gierczuk Jan	38	p. p.
25.	kapr.	Ślązak Bronisław	7	p. a. p.
26.	„	Śliwiński Ignacy	73	p. p.
27.	„	Kocik Józef	8	p. a. c.

Ofic. Kurs Gimn. i Sport. (wiosna 1925).

Kurs liczył 93 dni pracy, godzin teoretycznych 161 praktycznych 294. Wykłady i ćwiczenia prowadzili wyłącznie oficerowie Szkoły, a więc teorję ppłk. Sikorski, mjr. Missiuro i kpt. Baran — praktykę kpt. Baran, kpt. Szuszkiewicz i kpt. Baczyński.

Ofic. Kurs Gimn. Sport. w r. 1925 ukończyli:

1.	por.	Pawlik Brunon	5	p. a. p.
2.	„	Karolczyk Roman	1	p. p. leg.
3.	ppor.	Heyer Ernest	48	p. p.
4.	por.	Kraus Jan	9	p. p. leg.
5.	„	Olma Karol	10	p. p.
6.	„	Parczyński Józef	34	p. p.
7.	„	Dobrowolski Mieczysław	41	p. p.
8.	„	Prosiński Włodzimierz	13	p. uł.
9.	„	Smoliński Wiktor	21	p. uł.
10.	„	Łopatowski Zygmunt	22	pap.

Wizytacja Szkoły dokonana przez Dowódcę Okręgu gen. Sosnkowskiego (Wiosna 1925).

11	por.	Górecki Tadeusz	10 p. sap.
12.	„	Chciuk Teofil	24 pap.
13.	„	Głodowski Zygmunt Jan	43 p. p.
14.	„	Osiński Jan	64 p. p.
15.	„	Kowaliński Dymitr.	69 p. p.
16.	„	Siewicz Stefan	8 p. s. k.
17.	kpt.	Romanowski Kaźmierz	16 p. p.
18.	por.	Zabielski Jerzy	5 o. s. int.
19.	„	Tuchołka Włodzimierz	26 p. uł.
20.	„	Dąbrowski Stanisław	o. z. m. 8.
21.	„	Gruca Stefan	31 p. p.
22.	„	Domaradzki Stefan	54 p. p.
23.	„	Sokołowski Konstanty	1 p. a. c.
24.	„	Warchoł Bolesław	2 p. p leg.
25.	ppor.	Czernikiewicz Czesław	72 p. p.
26.	„	Herold Ernest	1 p. s. p.
27.	„	Bucewicz Leon	71 p. p.
28.	„	Zimnoch Jerzy	63 p. p.
29.	„	Czopko Tadeusz	38 p. p.
30.	por.	Puzdrakiewicz Mieczysław	20 p uł.
31.	„	Frajchel Romuald	3 p. szwol.
32.	„	Zawalnicki Adolf	26 pap.
33	„	Raczyński Adam	18 p. uł.
34.	„	Jaworski Antoni	5 b. san.
35.	„	Dobrowolski Cyprjan	60 p, p.
36.	ppor.	Dobrowolski Jan	10 p. s. k.
37.	por. obs.	Radyński Ludwik	1 p. lot.
38.	por. pil.	Lutosławski Roman	3 p. lot.
39.	por.	Gadomski Adam	6 o. s. int.

Podoficerski Kurs Sportowy 1925 r.

Kurs rozpoczął się 1. marca 1925 r. a ukończył 30. lipca 1925. licząc dni pracy 146 w czem godzin teoretycznych 98, a praktycznych 493. Kurs prowadzili por. Szydłowski i por Gilewski. Nauki podstawowe wykładał mjr. Missiuro Teorję wych. fiz. kpt. Baczyński i por. Gilewski. Ćwiczenia prowadził głównie por. Gilewski z podofic. chor. Adamczakiem, sierż. Ostałowskim, wachm Stammem, sierż. Bartosikiem i sierż. Urbaniakiem.

W walce na bagnety kurs zwyciężył 14. Dyw. Piechoty osiągając 109 punktów przeciw 35 w walce bojowej, 141 przeciw 19 w walce sportowej.

Podof. Kurs Sportowy 1925 r. ukończyli:

1.	st. sierż.	Dobrzański Stefan	12 p. p.
2.	sierż.	Janicki Józef	8 p. p. leg.
3.	„	Miętka Adam	37 p. p.
4.	„	Siemaniak Franciszek	4 p. p. leg.
5.	Ogniom.	Grzechowiak Czesław	7 p. a. c.
6	plut.	Sierzputowski Jan	33 p. p.
7.	„	Meinhardt Mikołaj	5 p. p.
8	kapral	Szopa Stefan	25 p. p.
9.	st sierż.	Czerwiński Antoni	5 d tab.
10.	plut	Szmidt Juljan	60 p. p.
11.	„	Król Stanisław	26 p. uł.
12.	sierż.	Gierzewski Józef	81 p. p.
13	„	Giermek Tomasz	6 p. sap
14,	„	Machinko Bolesław	5 o. s. int.
15.	plut	Stolpa Franciszek	65 p. p,
16.	„	Kokoszewski Bolesław	5 p. s. p.
17.	„	Leśniewicz Alfred	30 p. p.
18.	„	Sidorowicz Leon	77 p. p.
19.	Ogniom.	Malinowski Władysław	8 p. a. p.

Ćw. walki bagnetem na boisku szkolnym. (Wiosna 1925).

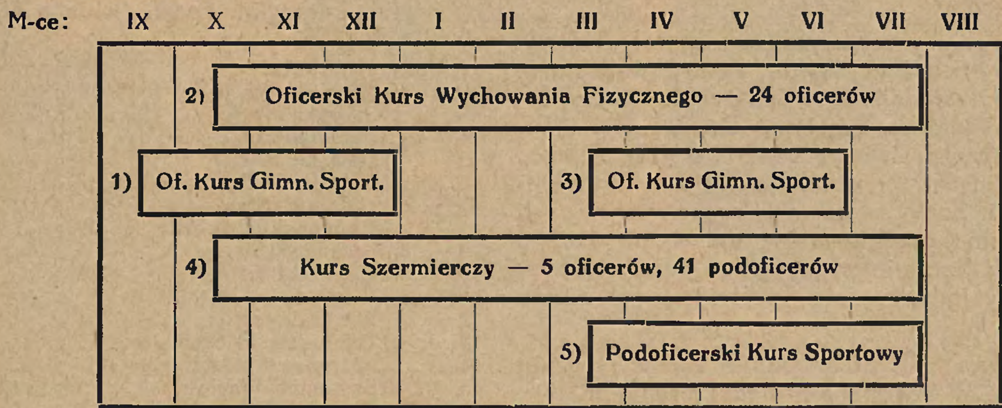
20.	plut.	Pikar Stanisław	38 p. p.	30.	sierż.	Środecki Antoni	69 p. p.
21.	„	Bzik Józef	29 p. p.	31.	„	Szafrański Maksymiljan	59 p. p.
22.	„	Zarzycki Maksymiljan	10 p. uł.	32.	chor.	Szubert Władysław	10 p. p.
23.	„	Pączek Wincenty	19 p. uł.	33.	plut.	Garski Gerhard	18 p. uł.
24.	„	Litkowicz Jan	43 p. p.	34.	sierż	Frąckowiak Franciszek	48 p. p.
25.	kapral	Müller Jan	7 p s. k.	35.	plut.	Zięba Jan	1 p. s. p.
26	sierż.	Klaczyński Stanisław	35 p. p.	36.	kapral	Pańko Józef	9 p. uł.
27.	plut.	Kwaśniewski Jan	67 p. p.	37.	plut.	Wojciechowski Wacław	11 p. p.
28.	„	Urbankiewicz Izydor	52 p. s. k.	38.	kapral	Milak Józef	28 p. a. p.
29.	„	Michalak Wacław	1 p. s. k.	39.	plut.	Suchocki Stanisław	7 o. s. inf.

Ćwiczenia gimnastyczne na boisku „Pogoni" (wiosna 1922).

Rok Szkolny 1925-26.

Rok szkolny 1925/26 był wyjątkowo ciężkim ze względu na redukcje personalne i budżetowe. Kadra liczyła zaledwie 5 oficerów, tak że niemal każdy z nich pełnił po dwie funkcje jednocześnie. Skąpy budżet spowodował niemal doszczętne wyniszczenie przyborów ćwiczebnych, co utrudniało pracę wyszkolenia. Mimo to Szkoła prowadziła jak zawsze 5 kursów:

1) Oficerski Kurs Gimnastyczno-Sportowy (jesień 1925).
   9. IV. — 20. XII. 1925. — 31 oficerów.

2) Oficerski Kurs Wychowania Fizycznego 1925/26.
   5. X. 1925 — 3. VII. 1926. — 24 oficerów.

3) Oficerski Kurs Gimnastyczny Sportowy (wiosna 1925).
   15. III. — 13. VI. 1926. — 19 oficerów.

4) Kurs Szermierczy 1925/26.
   5. X. 1925 — 30. VII. 1926. — 5 oficerów, 32 podoficerów.

5) Podoficerski Kurs Sportowy 1926.
   15. III. — 29. VII. 1926. — 32 podoficerów.

Oficerski Kurs Gimn. Sport. (jesień 1925).

Kurs prowadzony był jak i w roku poprzednim, przyczem ponownie okazało się, że kursy jesienne z braku pomieszczeń zabezpieczonych przed niepogodą dają wyniki niedostateczne.

Ofic. kurs gimn. sport. (jesień 1925) ukończyli:

1.	por.	Zawalicki Władysław	baon elektr.
2.	ppor.	Szydek Zygmunt	5. p. strz. kon.
3.	„	Sawka Włodzimierz	48. p. p.
4.	por.	Czech Juljusz	21. p. p.
5.	„	Jurek Bolesław	67. p. p.
6.	„	Bandoła Tadeusz	82. p. p.
7.	„	Młodzisnowski Stanisław	1. p. a. p. leg.
8.	„	Chendyński Adam	22. p. uł.
9.	„	Peczek Władysław	77. p. p.
10.	„	Foltyn Marjan	58. p. p.
11.	„	Bartoszewicz Henryk	1. p. strz. kon.
12.	„	Majcherkiewicz Zygmunt	2. p. łączn.
13.	por.	Wołoszyński Władysław	10. p. a. c.
14.	„	Boniecki Teofil	9. p. sap.
15.	ppor.	Witanowski Tadeusz	4. p. strz. kon.
16.	„	Pardo Bronisław	27. p. p.
17.	„	Spodenkiewicz Stanisław	3. p. strz. kon.
18.	„	Wierzgacz Władysław	24 p. a. p.
19.	„	Pragłowski Mieczysław	5. p. a. p.
20.	„	Witkowiak Józef	68. p. p.
21.	„	Pawłowicz Stefan	65. p. p.
22.	„	Dehnel Karol	42. p. p.
23.	por.	Żniński Kazimierz	14. p. a. p.
24.	„	Michalik Karol	5. baon san.
25.	„	Maciejewski Witold	1. p. strz. podh.
26.	„	Gąsiorek Ludwik	8. p. p. leg.
27.	„	Konopacki Jan	18. p. p.
28.	„	Kaczmarek Antoni	9. oddz. sł. int.
29.	kpt.	Kuncewicz Władysław	2. p. strz. kon.
30.	„	Goszczyński Zdzisław	17. baon K. O. P.
31.	por.	Martynowski Maksymiljan	23. p. p.

Kursu nie ukończyli: 1. por. Jastrzębski Aleksander 22. p. p. 2. por. Kunior Emil 40 p. p. 3. por. Skarzyński Mieczysław of. szk. art. 5. por. Malanowicz Jan 3. p. sap. 6. por. Rzepecki Tadeusz 7. p. sap.

V. Oficerski Kurs Wychowania Fizycznego 1925/26.

Piąty kurs roczny rozpoczął się 5. października 1925 r. i trwał do dnia 3. lipca 1926 r. licząc stosunkowo niewiele gdyż tylko 26 oficerów, z których ukończyło kurs 24.

Wykłady teoretyczne odbywały się nadal w Studjum Wych. Fiz. Uniw. Pozn. gdzie wykładali prof. Piasecki, prof. Błachowski, ppłk. Sikorski, Dr. Lipiński i Dr. Dębczyńska. Ćwiczenia prowadzili kpt. Baran, (jako instruktor dochodzący) kpt. Szuszkiewicz i por. Szydłowski częściowo w sali Studjum, częściowo w hali i na boisku Szkoły. Szermierkę prowadził por. Sedlaczek będący jednocześnie hospitantem na kursie rocznym.

Kurs narciarski odbył się w styczniu 1926 r. w Zakopanem pod kierunkiem mjr. Ziętkiewicza, kpt. Kempskiego i por. Rzymka.

Kurs ten na którym znajdowało się kilku wybitnych sportowców (por. Baran, kpt. Gross, kpt. Mierzejewski) oraz poziom ogólny którego stał wysoko, dał bardzo dobre wyniki zarówno w dziale teoretycznym jak i ćwiczebnym.

V. Oficerski Kurs Wych. Fiz. 1925/26 ukończyli:

1.	kpt.	Baran Antoni	17 p. p.
2.	„	Gross Feliks	32 p. p.
3.	„	Mierzejewski Czesław	6 p. p. leg.
4.	por.	Karolczyk Roman	1 p. p. leg.
5.	„	Sedlaczek Leopold	10 p. p.
6.	„	Rozpond Aleksander	49 p. p.
7.	„	Baran Józef	5 p. a. c.
8.	„	Sokołowski Konstanty	1 p. a. c.
9.	„	Şukniewicz Marjan	5 p. a. c.
10.	„	Świetlicki Henryk	28 p. p.
11.	kpt.	Koc Jan	19 p. p.
12.	„	Uhacz Józef	3 p. p. leg.
13.	por.	Bartyński Bronisław	64 p. p.
14.	„	Bidas Michał	82 p. p.
15.	„	Bruśnicki Aleksander	77 p. p.
16.	„	Dąbrowski Stanisław	1 oddz. sł. int.
17.	„	Kaucz Jan	59 p. p.
18.	„	Kowaliński Dymitr.	69 p. p.
19.	„	Kraus Jan	9 p. p. leg.
20.	„	Suchorzewski Edward	ofic. szk. sanit.
21.	„	Tuchołka Włodzimierz	25 p. uł.
22.	„	Kaliński Stefan	5 dyon tab.
23.	kpt.	Wojciechowski Mieczysław	51 p. p.
24.	por.	Rymsza Bolesław	9 p. strz. kon.

Kursu nie ukończyli:

Por. Dr. Pawełek 42 p. p. (powołany na stanowisko lekarza Szkoły) i por. Stanulewicz.

Oficerski Kurs Gimn. Sport. (wiosna 1926 r.).

Kurs wyjątkowo nieliczny bo obejmujący zaledwie 19 oficerów.

Program i obsada jak w roku poprzedniem.

Ofic. kurs gim. sport. (wiosna 1926 r.) ukończyli:

1.	por.	Pelc Józef	35 p. p.
2.	„	Miciński Wacław	14 p. p.
3	„	Skórski Piotr	4 p. a. c.
4.	„	Suchodolski Aleksander	24 p. p.
5.	„	Gawęda Marjan	74 p. p.
6.	ppor.	Koprowski Franciszek	10 p. uł.
7.	por.	Gątarski Stanisław	11 p. p.
8.	„	Chomiński Edward	19 p. a. p.
9.	„	Laskowski Jerzy	5 p. strz. podh.
10.	„	Chudecki Witold	68 p. p.
11.	„	Paszkiewicz Witold	52 p. p.
12.	„	Wityk Eugenjusz	71 p. p.
13.	„	Tomaszewski Stanisław	33 p. p.
14.	„	Michalewski Albin	37 p. p.
15.	„	Szupenko Wacław	9 p. sap.
16.	„	Gisges Włodzimierz	9 p. uł.
17.	„	Miciuk Stanisław	81 p. p.
18.	ppor.	Brückner Józef Stanisław	1 p. lotn.
19.	por.	Czerniak Jan	Centr. Szk. Podof. zaw. san.

Kurs Szermierczy 1925/26 r.

Po wyjeździe fechmistrza Targlera szermierkę w Szkole objął instruktor szermierki porucznik Sedlaczek Leopold, będąc jednocześnie dowódcą kompanji szermierczej i hospitantem na kursie rocznym wych. fiz.

Kurs szermierczy liczył 5 oficerów i 41 podoficerów, trwał od 5. października 1925 do 30. lipca 1926 r.

W liczbie 41 podoficerów znajdowało się ośmiu, którzy będąc już na poprzednim kursie obecnie odbywali drugi rok specjalizacji.

Przerobiono wszystkie trzy bronie. Ilość godzin szermierki tygodniowo 20 godzin.

Oficerowie kursu uczęszczali na wykłady ofic. kursu wych. fiz. (rocznego) dla podoficerów teorję wykładali oficerowie kadry szkolnej.

Roczny Kurs Szermierczy 1925/26 ukończyli:

Oficerowie:

1.	kpt.	Segda Władysław	5 dyon żand.
2.	„	Dobrowolski Władysław	6 p. p leg.
3.	por.	Nycz-Lubicz Leszek	1 p. a. p. leg.
4.	„	Małysko Zenon	2 p. a. p. leg.
5.	„	Konopacki Tadeusz	7 p. a. p.

Zawody szermiercze między Polsk. Zw. Szerm. i Szkołą. Grupa wspólna. (Wiosna 1926).

Podoficerowie:

1.	sierż.	Szczygłowski Jan	4 p. p. leg. (2 letni)
2.	„	Prywata Franciszek	37 p. p. („)
3.	plut.	Śliwiński Ignacy	73 p. p. („)
4.	„	Siarkiewicz Józef	29 p. p. („)
5.	„	Kaczmarek Franc.	15 p. p. („)
6	„	Skrobała Wojciech	13 p. p. („)
7.	kpr.	Ślązak Bronisław	7 p. a p. („)
8.	st. sierż.	Kubiak Józef	48 p. p.
9.	sierż.	Neroj Adam	44 p. p.
10.	ogn.	Popiel Władysław	29 p. a. p.
11.	plut.	Kasza Apolinary	83 p. p.
12.	kapr.	Ciuniak Józef	6 p. sap.
13	„	Praczukowski Jan	1 p. szw.
14	wachm.	Staniszewski Zygmunt	14 p. uł.
15.	sierż.	Antkiewicz Jan	2 p. p. leg.
16.	„	Goździk Zygmunt	10 p. p.
17.	plut.	Skiba Stanisław	25 p. p.
18.	„	Jastrzębski Zygmunt	10 p. a. p.
19	„	Gwiżdż Walenty	22 p. a p.
20.	„	Jerzy Władysław	73 p. p.
21.	chor.	Gira Leon	3 p. p. podh.
22.	st sierż.	Kamiński Piotr	86 p. p.
23.	sierż.	Czerwiński Konstanty	66 p. p.
24.	plut.	Duda Józef	20 p. p.
25.	„	Modrzyński Władysław	17 p. p.
26.	kpr.	Smuczyński Marcin	62 p. p.
27.	plut.	Frącewicz Borys	80 p. p.
28.	„	Grabiec Szymon	52 p. p.
29.	„	Tender Michał	25 p. uł.
30.	„	Andrzejewski Stanisław	72 p. p.
31.	„	Kliczewski Zygmunt	32 p. p.
32.	kapr.	Tomaszewski Jan	6 p. p. leg.

Kursu nie ukończył:

St. wachm. Szelestowski Stefan 1 p szwol. (2 letni) odwołany na stanowisko instruktora do Warszawy.

Podoficerski Kurs Sportowy 1926 r.

Wzorowany w zupełności na kursie poprzednim kurs podoficerski liczył 32 podoficerów i trwał od 15. III. do 29. VII. 1926 r.

1.	sierż.	Kniesmer Wilhelm	5 p. p. leg.
2.	„	Ziółkowski Paweł	31 p. p.
3.	„	Typański Franciszek	69 p. p.
4.	„	Kaczor Edward	48 p. p.
5.	ogn.	Cieciura Wojciech	6 p. a. c.
6.	wchm.	Mazur Stefan	1 p szwol.
7.	kapr.	Skrzetuski Władysław	3 p. a. p.
8.	plut.	Salwa Władysław	76 p. p.
9.	„	Moskal Romuald	5 p. a. c.
10.	sierż.	Pobudkiewicz Edward	34 p. p.
11.	„	Wrzeszcz Wojciech	51 p. p.
12.	„	Dyguda Euzebjusz	2 p. p. leg.
13.	„	Wiśniewski Bernard	83 p. p.
14.	„	Grocki Czesław	71 p. p.
15.	plut.	Presch Józef	24 p. a. p.
16.	„	Sopata Józef	27 p. a. p.
17.	„	Skrzeszowski Józef	45 p. p.
18.	„	Janowski Czesław	61 p. p.
19.	„	Wojtaszek Kaźmierz	6 p. s. p.
20.	„	Jamróz Stanisław	5 p. a. c.
21.	„	Grochal Wilhelm	1 p. a. c.
22.	kapr.	Kujawa Michał	70 p. p.
23.	„	Łukaszewski Bronisław	66 p. p.
24.	„	Gadek Antoni	30 p p.
25.	bosm	Jacek Józef	k mar. w.
26.	plut	Włodarek Michał	8 p. sap.
27.	kapr.	Stoczko Stanisław	26 p a. p.
28.	bosm.	Staszewski Jan	k mar. w.
29.	kapr.	Głogowski Jan	17 p. a. p.
30.	„	Michałowski Jan	11 p p.
31.	plut.	Gasik Franciszek	74 p. p.
32.	pdf. rez.	Stankiewicz Leon	(wolny słuch. cywil.)

Zestawienie kursów odbytych w pierwszem 5-leciu Szkoły.

Rok	Ofic. kursy Wych. Fiz.	Kursy Szerm.	Ofic. kursy Gimn. Sp.	Kursy podofic.	Inform. i inne	UWAGI
1921/22	26 + 13	15	25 54	25 111	76—52 8—90—80	Razem 6 kursów instruktorskich i 5 informacyjnych. 105 ofic. instr. 13 cyw. 151 podofic. instr. 306 ofic. inform.
1922/23	20 + 29	25	70 36	—	82	4 kursy instr. 126 ofic. 25 podof. instr. 29 cyw. Obóz P. W. 82 ochotn.
1923/24	15	36	34 21	42	—	5 kursów. 70 oficerów. 78 podofic. instr.
1924/25	17	2 + 27	23 39	39	—	5 kursów. 81 oficerów. 66 podofic. instr.
1925/26	24	5 + 32	31 19	32	—	5 kursów. 79 oficerów. 64 podofic. instr.
Razem =	102 ofic. 42 cyw.	7 ofic. 135 podof	352 ofic.	249 podof.	306 ofic. 82 ochotn.	Razem 25 kursów instruktorskich i 6 informac. 461 ofic. instr. 306 ofic. inf. 384 podofic. instr. 42 instr. cyw. 82 ochotn.

Jak z liczb powyższych wynika Szkoła prowadziła co roku kurs oficerski wychowania fizycznego obejmujący średnio 20 oficerów; po dwa kursy oficerskie krótkie, średnio po 35 oficerów; kurs szermierczy 25 podoficerów; oraz kurs podoficerski średnio 37 podoficerów.

W dwu pierwszych latach kursy roczne (ściśle biorąc 10-miesięczne) liczyły obok oficerów, również nauczycieli cywilnych.

Kursy szermiercze zrazu czysto podoficerskie, obejmowały następnie również po kilku oficerów. Najlepsi z podoficerów bywali zatrzymywani na następny rok, stanowiąc przytem osobną grupę instruktorów pomocniczych. Było ich w trzecim i czwartym roku szkolnym po 6-ciu, a w piątym 8-miu (razem 20). Na tabeli są oni podani w ogólnej liczbie, zarówno w pierwszym jak i w drugim roku.

Oficerskie kursy Gimn. Sport. zasadniczo $3^1/_2$-miesięczne, trwały od dwóch do czterech miesięcy. Odbywały się na jesieni i na wiosnę i dały pokaźną liczbę oficerów instruktorów. Kursy jesienne dawały o wiele słabsze wyniki z braku możności ćwiczenia na otwartem powietrzu.

Kursy podoficerskie pierwszego roku były 3-miesięczne, w drugim roku zaniechano ich zupełnie, w trzecim zaczęto na nowo tym razem jako 6-cio miesięczne.

Ogólna ilość instruktorów wypuszczonych przez Szkołę jest bardzo wielka i gdyby wszyscy oni otrzymywali odpowiednie przydziały i mogli prowadzić pracę wych. fiz. w oddziałach, armja nie odczuwałaby braku instruktorów. Niestety większość absolwentów została powołana do innych prac, gdyż brakło ogólnego zorganizowania spraw wych. fiz. w oddziałach, a wpływ Szkoły kończył się z wypuszczeniem instruktorów.

Kadra Szkoły w pierwszem 5-leciu.

Ppułk. Walerjan Sikorski

Oficerowie:

Etat Szkoły obejmował zasadniczo 14 stanowisk oficerskich a mianowicie:

Komendant Szkoły
Adjutant
Kwatermistrz
Dyrektor Nauk
Kierownik ćwiczeń
Dowódca kompanji oficerskiej
" " podoficerskiej
" " szermierczej
4 instruktorów
Lekarz Szkoły
Kierownik laboratorjum.

Jednakże nie wszystkie stanowiska udało się obsadzić i kadra nigdy nie miała swego pełnego składu; zarówno dla braku odpowiednio przygotowanych oficerów, jak i wskutek ograniczeń etatowych, które ze względów oszczędnościowych zmniejszały kadrę do jedenastu, później do ośmiu i sześciu oficerów.

Najbardziej krytycznym był rok 1925/6 (ostatni w 5-leciu) gdy kadra liczyła tylko 5 oficerów, z których niemal każdy pełnił podwójne funkcje.

Przez całe 5-lecie komendantem Szkoły był *ppułk. Sikorski Walerjan* (z 6-cio miesięczną przerwą w roku 1924, w którym był wysłany do Francji na 6 tygodni, a później odbywał przeszkolenie na kursie dla oficerów sztabowych. Zastępował go *kpt. Baran Jan).*

Stanowisko dyrektora nauk przez dwa pierwsze lata zajmował *prof. Dr. Piasecki Eugenjusz,* który będąc jednocześnie profesorem uniwersytetu musiał swą pracę w Szkole opuścić, poczem stanowisko to było niezajęte aż do r. 1926/27.

Kierownikiem ćwiczeń, a zarazem dowódcą kompanji oficerskiej w pierwszym roku, oraz stałym zastępcą komendanta w czasie jego wyjazdów był *kpt. Baran Jan,* który został przydzielony do Szkoły równocześnie z komendantem Szkoły.

W grudniu 1925 r. odszedł odwołany do oddziału.

Kapitan Baran Jan.

Dowódcami kompanji byli:

Por. Fazanowicz Jan, przydzielony od początku istnienia Szkoły prowadził krótkie kursy oficerskie i podoficerskie. Przeniesiony do rezerwy w r. 1922.

Por. Sedlaczek przybył z lwowskiego korpusu kadetów, gdzie był instruktorem szermierki. Odbył roczny kurs wych. fiz. 1925/26, będąc jednocześnie instruktorem szermierki na tymże kursie i dowódcą kompanji szermierczej.

Por. Fazanowicz.

Śp. kpt. pilot Berski Leon
instruktor Szkoły, zginął śmiercią lotnika w 1927 r.

Kpt. Baczyński Tadeusz po ukończeniu pierwszego rocznego kursu był instruktorem i d-cą kompanji ofic. w latach 1922/25 z 5-mies. przerwą w r. 1923 (przeszkolenie w Szkole podchorążych). Wykładał regulamin i historję wych. fiz. na kursach krótkich. Odszedł na jesieni 1925 do pułku.

Kpt. Szuszkiewicz Rafał po ukończeniu pierwszego rocznego kursu został adjutantem i instruktorem Szkoły. Z wiosną 1923 r. objął kompanję oficerską, którą prowadził do końca 5-lecia (z wyjątkiem 5 pierwszych miesięcy w 1925 r. kiedy odbywał kurs w Chełmnie).

Por. Szydłowski po ukończeniu drugiego rocznego kursu został dowódcą kompanji podoficerskiej, którą prowadził do końca 5-lecia. Jednocześnie był instruktorem i wykładowcą na kursach oficerskich.

Por. Berski Leon przydzielony na pierwszy kurs roczny objął z wiosną 1922 r. kompanję szermierczą, którą prowadził do m-ca listopada 1924 r.

Instruktorzy:

Por. Kuchar przez krótki czas był instruktorem lekkiej atletyki na pierwszych kursach 1921 r.

Por. Łęgowski i *por. Gilewski* po ukończeniu pierwszego krótkiego kursu oficerskiego zostali zatrzymani jako instruktorzy w Szkole. Jednocześnie byli hospitantami na pierwszym rocznym kursie. W czasie trwania kursu zostali odwołani do szkoły kawalerji w Grudziądzu *(por. Gilewski)* i szkoły podof. zaw. w Śremie *(por. Łęgowski)* jako instruktorzy wych. fiz. Z tego powodu kursu rocznego nie ukończyli.

Kpt. Borzęcki po ukończeniu pierwszego kursu krótkiego i pierwszego rocznego był instruktorem gimnastyki i gier w 1-szym trim. roku 1922/23. poczem odszedł na stanowisko instruktora wych. fiz. do szkoły podoficerów w Chełmnie.

Por. Sławosz Szydłowski 23 p. uł. był instruktorem lekkiej atletyki w r. 1921/22. poczem został zdemobilizowany.

Por. Laskowski po pierwszym kursie rocznym, w czasie którego współpracował jako instruktor pomocniczy z *pułk. Gollingiem* w szermierce i z *p. Nowakiem* w boksie, został w Szkole jako instruktor nadetatowy boksu, walki bagnetem i szermierki. W r. 1923 odszedł na stanowisko instruktora w Szkole Podchorążych.

Lekarze:

Lekarzem Szkoły był na początku przez czas krótki *kpt. Brodniewicz* następnie zaś w ciągu reszty roku 1921/22. *por. san. Grodzki,* który zapoczątkował pomiary antropometryczne w Szkole.

Por. Grodzki

W listopadzie r. 1922 przybył do Szkoły *mjr. lek. Missiuro Włodzimierz,* który po zapoznaniu się z antropometrją w czasie 6-tyg. bytności w Joinville le Pont, w r. 1924. założył właściwe laboratorjum Szkoły przez zakup szeregu przyrządów.

Mjr. lek. Missiuro

Od 1 maja 1925 r. obowiązki lekarza objął *kpt. Dr. Pawełek* w zastępstwie *mjr. lek. Missiury,* który zachorował, a następnie odszedł do instytutu badań lotniczych w Warszawie.

Inni oficerowie:

Stanowisko kierownika laboratorjum było w pierwszem 5-leciu nieobsadzone.

Adjutantami Szkoły byli oficerowie instruktorzy jak *kpt. Szuszkiewicz* (1922/23), *por. Z. Szydłowski* (1923/24), *por. Gilewski* lub też oficerowie przydzieleni jak *por. Dobrowolski* z 15 p. uł. (1920/21), *por. rez. Waxman* (1921/22), *kpt. Chudziński* 57 p. p. (1923), *por. Świrtun* 2 p. uł. (1925/26).

Kwatermistrzami Szkoły byli: *Por. Cabański* z O. K. VII. od 27. III. 21. jako członek osobnej komisji gospodarczej, którą jednakże skasowano i przydzielono Szkołę pod względem gospodarczym do

komisji gosp. 57 p. p. (25. VIII. 21.) *Por. Cabański* pozostał wtedy tylko gospodarzem, a po wyjaśnieniu, że stanowisko to zajmował powinien oficer linjowy lub administracyjny, objął je pomocnik *por. Cabańskiego, pchor. Szczepański* (zamianowany wkrótce podporucznikiem rezerwy) następnie *ppor. Cichorzewski,* znów *por. Cabański* (na skutek starań Szkoły) a w końcu roku 1924 *chor. Adamczak* (jednocześnie instruktor Szkoły). Od 1. XII. 1924 *kpt. Skibiński* po którym od maja r. 1925 *kpt. Czepel* O. K. VII. (b. krótko) a następnie od paźdz. 1925 r. *por. Jencz* O. K. VII.

Niejednokrotnie stanowisko to miesiącami całemi było nieobsadzone i wtedy obowiązki kwatermistrza pełnili w zastępstwie instruktorzy, a nawet uczniowie Szkoły.

Instruktorzy i wykładowcy dochodzący.

Ponadto instruktorami dochodzącymi względnie kontraktowymi byli:

P. Bourford z Y. M. C. A. pierwszy instruktor boksu w r. 1921. (b. krótko).

P. Nowak z Y. M. C. A. instruktor boksu w roku 1922.

Por. pil. Miller Karol po ukończeniu 3-go kursu rocznego instruował boks w roku szkolnym 1924/5. na wszystkich kursach Szkoły.

Kpt. emeryt. armji francuskiej *p. Poussergue* pierwszy instruktor szermierki w r. 1921. (floret i szabla metodą francuską). Po jego wyjeździe pozostał czas pewien zastępujący go podoficer francuski, lecz i ten wyjechał w lutym 1922 r.

Ppłk. Golling który od 5 grudnia 1921. pełnił honorowo obowiązki kierownika szermierki w Szkole na kursie oficerskim (szable) i podoficerskim (floret met. francuską) do lutego 1922 r.

Fechtmistrz Akad. Wiedeńskiej *p. Targler Leopold* poznany przez szermierzy Szkoły (*por. Laskowskiego i por. Berskiego)* na akademji we Lwowie 27 maja 1922 r. został następnie zaangażowany jako kierownik szermierki od lipca 1922 r. Prowadził szermierkę na kursach specjalnych oraz oficerskich wych. fiz. aż do dn. 30 sierpnia 1925 r. w którym odjechał do Austrji serdecznie żegnany na akademji szermierczej, urządzonej z racji ukończenia kursu.

P. Baquet instruktor francuski, przybył do Szkoły na jesieni roku 1925 na dwa tygodnie jako instruktor lekkiej atletyki i rugby.

Wykładowcy:

Ze względu iż wszystkie wykłady na oficerskich kursach rocznych, oraz część wykładów na kursach krótkich odbywała się w Studjum Wych. Fiz. Un. Poznańsk. Szkoła właściwych wykładowców nie posiadała.

Na kursach krótkich oficerskich i podoficerskich nauki podstawowe wykładali lekarze Szkoły, regulamin wych. fiz. i przepisy sportowe — instruktorzy.

W Studjum Wych. Fiz. wykładali: prof. Dr. Piasecki — Dzieje wych. fiz. i teorję wych. fiz. oraz Higjenę. Ppłk. Sikorski — Systematykę i metodykę gimnastyki. Dr. Adamski, następnie Dr. Parczewski, Dr. Szulc i Dr. Dębczyńska — Anatomję człowieka. Dr. Hoffmann, następnie Dr. Lipiński — Fizjologję człowieka. Dr. Dryjski i prof. Błachowski — Psychologję. Kpt. Baran — Przepisy sportowe.

Fechtmistrz Leopold Targler.

Podoficerowie.

Chor. Adamczak Stefan ukończył kurs gimn. sportowy w r. 1920 w Poznaniu i został wezwany do Szkoły od 1 kwietnia 1921 r. Instruował gimnastykę, lekką atletykę i gry na kursach oficerskich (pomocniczo) i podoficerskich. Występował w wielu

Chorąży Adamczak

zawodach lekkoatletycznych; w skoku o tyczce postawił wielokrotnie rekord armji i Polski (3 m 61); zdobył mistrzostwo w skoku o tyczce, oraz w dziesięcioboju lekkoatlet. w r. 1925; brał udział w reprezentacji Polskiej na Igrzyskach olimpijskich 1924 r. i na zawodach międzypaństwowych.

Sierż. Dąbrowski Mieczysław, sierż. Koza Leon, wachm. Matuszek Eryk ukończyli kurs szermierczy w r. 1921/22 i byli instruktorami do r. 1923.

Sierż. Koncewicz Antoni i *plut. Grześkowiak Józef* po ukończeniu kursów krótkich byli instruktorami pomocniczemi wych. fiz. w Szkole w r. 1921/22 poczem ukończyli kurs szermierczy i odeszli w r. 1922.

Sierż. Zagacki Stanisław i *sierż. Wierzba Leon* po ukończeniu kursu szermierczego w r. 1922/23 byli instruktorami szermierki w latach następnych. Wielokrotnie reprezentowali Szkołę i armję w zawodach szermierczych, brali udział i zajmowali miejsca 1-sze i 2-gie w mistrzostwach armji.

Sierż. Urbaniak Leon, sierż. Ostałowski Roman, wachm. Stamm Feliks i sierż. Bartosik Jan po ukończeniu kursu w roku 1924 zostali zatrzymani w Szkole jako instruktorzy wych. fiz. *Sierż. Urbaniak* osięgał poważne wyniki w rzutach na zawodach lekkoatletycznych, *sierż. Ostałowski* instruował w walce bagnetem lekkiej atletyce i w boksie, *wachm. Stamm* wyrobił się na trenera boksu, *sierż. Bartosik* instruował lekką atletykę i gimnastykę.

Sierż. Urbaniak, sierż. Bartosik, wachm. Stamm, sierż. Ostałowski.

Podoficerowie funkcyjni.

Oprócz kadry instruktorskiej etat Szkoły obejmował jeszcze personel administracyjny a więc stanowiska sierż. szefa, podoficerów: mundurowego, kwaterunkowego, oraz magazynierów. Pracowali w Szkole *st. sierż. Studziński Stanisław, st. sierż. Podolski, st. sierż. Rzepczyński Czesław, st. sierż Szczubliński, sierż. Jurek Ludwik, kapral Pawłowski.*

Szeregowych obsługi przydzielały miejscowe pułki.

Metoda pracy.

Już powołując do życia Szkołę gimnastyki i sportów kierowano się myślą zcentralizowania prac wychowania fizycznego w jednem miejscu i stworzenia w niedalekiej przyszłości centralnego instytutu wychowania fizycznego w Polsce.

Z tego więc przedewszystkiem względu umieszczono Szkołę w Poznaniu, gdzie jednocześnie powstawało uniwersyteckie Studjum Wychowania Fizycznego.

Inne miasta uniwersyteckie nie znajdowały środków na utworzenie takiego studjum. Jedynie nowopowstający Uniwersytet Poznański przystał na utworzenie osobnego Studjum Wych. Fiz. na skutek starań *Prof. Dr. Piaseckiego*, który też po objęciu katedry zaangażował *ppułk. Sikorskiego.*

Ze względu na toczącą się wojnę zwolnienie się z wojska *ppułk. Sikorskiego* nie było możliwe, lecz za staraniem Wydziału Wych. Fiz. (M. S. Wojsk.) został on mianowany zrazu inspektorem wych. fiz. w D. O. K. Poznań, a następnie komendantem Szkoły.

Zadania Szkoły, jak to rozkaz powołujący wykazuje, szły głównie po trzech linjach:

a) kształcenia instruktorów wojskowych i cywilnych;
b) wytwarzania metody ćwiczeń w Polsce;
c) propagandy wychowania fizycznego.

A. Kształcenie instruktorów.

Z zestawienia prac pierwszego 5-lecia wynika, że Szkoła prowadziła 31 kursów z czego 25 instruktorskich i wypuściła: instruktorów oficerów 461, cywilnych 42, podoficerów instruktorów 384. Razem 887.

Oficerowie i podoficerowie byli przydzielani rozkazami, przyczem na kursy roczne na podstawie podań złożonych w drodze służbowej, lub też wniosków Szkoły, na kursy krótsze według rozdzielnika wykonywanego przez Okręgi Korp.

Od wszystkich kandydatów wymagano świadectw zdrowia i sprawności fizycznej. Normy kilkakrotnie zmieniane trzymały się naogół wyczynów następujących: Bieg 100 m. poniżej 14 sek., 800 m. — 2 min. 45 sek. Skok wwyż powyżej 125, wdal 3 m 50 cm. Wspinanie po linie 5-metrowej do 10 sek. Rzut granatem ręką prawą i lewą razem — 60 metrów.

W Szkole kwaterowali kursiści podoficerowie, oficerowie zaś tylko na pierwszych kursach. Od chwili wprowadzenia dodatków za odkomenderowanie (r. 1924) oficerowie lokowali się przeważnie na mieście.

Po ukończeniu kursów uczniowie otrzymali odpowiednie świadectwa wydawane dla kursów rocznych przez Szefa Sztabu Gen. na innych przez K-dta Szkoły i wracali do oddziałów.

Najlepszych uczniów komenda starała się zatrzymać na instruktorów.

Kursy roczne wych. fiz.

Najważniejsze z kursów a mianowicie roczne, miały być przekształcone na dwuletnie, co jednak osiągniętem nie zostało. Natomiast przeprowadzono zasadę, że oficer przechodzi naprzód kurs krótki (3—4 miesięczny), poczem odbywa pewną praktykę w oddziale i przychodzi na kurs roczny. Przyjmując za podstawę, że oficerowie wogóle mają już pewne wyrobienie w opanowywaniu i kierowaniu zespołami ludzi ćwiczących, oraz to że na kurs roczny przyjmuje się tylko najlepiej uzdolnionych, można uznać kurs roczny poprzedzony krótkim i praktyką za niemal dostateczny.

Rok 1923/24 zaczęto kursem 4-miesięcznym, z którego zatrzymano najlepszych dalsze 5 miesięcy (kurs uzupełniający), co razem dało kurs roczny.

Próba ta nie dała pożądanych wyników i nie była więcej ponawiana

Typ oficera-instruktora wych. fiz. nie mógł się ustalić dostatecznie szybko i pierwsze lata Szkoły poszły poniekąd na próbne doświadczenia w tym względzie.

Co do wiadomości teoretycznych, jakie dać należało uczniom najtrudniej znaleść było kryterjum, a to dla braku wykładowców i podręczników specjalnych. Teorję wykładali profesorowie nie mający zazwyczaj dostatecznego związku z wychowaniem fizycznem i prowadzący swe wykłady nie jako przeznaczone dla specjalistów, a jako ogólnokształcące, co mając swe dobre strony posiadało wszakże tę wadę, że brak było

dostosowania się teorji do potrzeb i przyszłych zadań słuchaczy. Okazywało się to zarówno przy egzaminach jak i w późniejszej pracy absolwentów i doprowadziło do wniosku, że wszystkie wykłady powinny być dostosowane do potrzeb, oraz przyszłych zadań słuchaczy i prowadzone przez wykładowców osobiście zapoznanych z pracą wychowania fizycznego.

W części praktycznej zgrupowanie przedmiotów wyszkolenia było łatwiejsze. Dużą rolę przedewszystkiem odgrywała gimnastyka zajmująca godzinę dziennie, a z instruowaniem do 10 godzin tygodniowo. Z przedmiotów wojskowych stosowano walkę bagnetem i grenadjerkę. W pierwszej Szkoła wysunęła się na czoło wszystkich szkół wojskowych. Ze sportów najpoważniej traktowano szermierkę i lekką atletykę. Inne sporty znajdowały uznanie przeważnie u młodych instruktorów. Kierunek gimnastyczny panujący zrazu w Szkole tamował rozwój sportów dość wyraźnie, jakkolwiek z biegiem czasu sporty rozwijały się coraz bardziej wbrew uprzedzeniom starszych kierowników.

Wiele uwagi poświęcono grom i zabawom ruchowym ponadto wprowadzono kursy narciarskie i usiłowano dość bezkutecznie uczyć pływania i wioślarstwa, lecz z braku wody w pobliżu było to niezmiernie utrudnione. Wycieczki harcerskie wprowadzone na dwu pierwszych kursach rocznych zostały później zaniechane.

Poszczególne przedmioty wyćwiczenia znajdą osobny opis poniżej.

Ogólna ilość godzin pracy tygodniowej wynosiła zrazu 36, potem 34, wreszcie 32 godziny. Środy i soboty po 4 godziny, inne dni po 6 godzin. Stosunek teorji do ćwiczeń 12 : 20 godzin. Jednakże dni w których wypadało po 4 godziny ćwiczeń dawały widoczne przemęczenie, zwłaszcza że kursiści musieli przybywać z miasta (dla braku kwater oficerskich w koszarach), a ponadto raz lub dwa razy dziennie chodzić do Studjum Wych. Fiz. (1 klm).

Z wyjątkiem pierwszych kursów ustaliło się zaczynanie dnia gimnastyką ranną, po której szedł wykład, a następnie naprzemian ćwiczenia i wykłady. Ponieważ wykłady w Studjum odbywały się rano, większość ćwiczeń wypadała popołudniu. Godziny 15—17-ta bardzo wygodne w lecie były bardzo niedogodne w porze zimowej, zwłaszcza dla ćwiczeń takich jak lekka atletyka i gry sportowe.

Wiele trudu instruktorskiego i kursistów szło na pewne tarcie jakie wynikało z warunków pracy w Szkole. Dostosowywanie się do Studjum, nieposiadanie własnych objektów i rozrzucenie miejsc pracy powodowało szereg trudności niewątpliwie męczących kadrę i kursistów.

Osobno należy podkreślić, że warunki ćwiczeń w porze zimowej były wprost zagrażające zdrowiu ćwiczących. Koszary niedostatecznie opalane, o pojedyńczych oknach i nieogrzewanych korytarzach, hala ćwiczeń nietylko że nieogrzewana, ale pozbawiona zupełnie szatni, była przyczyną licznych zachorzeń dróg oddechowych, oraz łatwiejszych przy zmarznięciu uszkodzeń stawów, tak iż na kursach zimowych nieobecność kursistów z powodu choroby nawet dochodziła niekiedy do 40%. Zwłaszcza instruktorzy zmuszeni do przebywania po kilka godzin z rzędu w hali bez możności ogrzania się, zapadali skutkiem tego poważnie na zdrowiu.

Jedynie okres letni wynagradzał te braki i skupiał pracę na stadjonie szkolnym gdzie mogła się już odbywać gimnastyka ranna, a także część wykładów.

W wyniku zasób umiejętności jakie wynosił kursant po ukończeniu kursu rocznego był następujący:

W gimnastyce dokładność i poprawność osobistego wykonania ćwiczeń, umiejętność układania programów i prowadzenia lekcji, w lekkiej atletyce znajomość wszystkich konkurencji (prócz biegów długich) i opanowanie przynajmniej jednego stylu w każdej; w szermierce i w boksie znajomość szkolenia, w walce bagnetem umiejętność instruowania i sędziowania, w grach ruchowych i sportowych znajomość zasad, metody trenowania i sędziowania, w narciarstwie umiejętności jazdy i ewolucji prostych.

Tak przygotowany instruktor udawał się na 6-tyg. praktykę do obozów P. W. i po powrocie do swego oddziału mógł z dostateczną pewnością siebie prowadzić pracę wychowania fizycznego w pułku, czy też jako referent w O. K. a nawet jako instruktor w stowarzyszeniach cywilnych i szkołach. Niestety dla braku organizacji oraz niedostatecznego zrozumienia dla sprawy wychowania fizycznego w poszczególnych

oddziałach wojskowych, bardzo wielka ilość absolwentów dostawała przydziały i pracę z wychowaniem fizycznym nic wspólnego nie mającą. Ci jednak którzy pracę wychowania fizycznego prowadzili wykazywali się z reguły dostatecznym przygotowaniem i w porównaniu z instruktorami wypuszczonymi z uczelni cywilnych górowali wyrobieniem osobistem znajomością rzeczy, rutyną, pewnością siebie i praktycznością, co dowodzi, że sposób szkolenia w Szkole wojskowej był najbardziej celowy, wydajny i praktyczny.

Wprawdzie tylko cztery pierwsze roczne kursy wojskowe otrzymały świadectwa M. W. R. i O. P. w Studjum Wych. Fiz. Un. Poznańskiego uprawniające do nauczania w szkołach średnich, (dalszym kursom tego odmówiono) jednakże Szkoła w dalszym ciągu zaznajamiała oficerów z prowadzeniem gimnastyki z młodzieżą szkolną, co się im w ich dalszej pracy zazwyczaj dobrze przydawało.

Co do słuchaczy cywilnych to tylko w dwu pierwszych latach zaliczeni byli oni do uczniów szkoły. W latach następnych istniały w Studjum Wych. Fiz. kursy dwu- i trzyletnie, na których ćwiczenia i część wykładów była nadal prowadzone przez oficerów Szkoły i na boisku Szkolnym, lecz były to ze strony Szkoły świadczenia pozasłużbowe. Od trzeciego roku współpraca Szkoły i Studjum polegała na tem, że kursiści wojskowi słuchali części wykładów uniwersyteckich wspólnie ze słuchaczami cywilnemi Studjum, a ćwiczyli osobno w Szkole. Studjum więc dawało częściowo teorję, a Szkoła całą praktykę. Ponadto obie uczelnie służyły sobie wzajem salami i terenami, za co jak również i za wykłady Szkoła wnosiła Studjum opłaty stanowiące poważną część jej budżetu.

Kiedy Studjum zaczęło przechodzić na kursy dwu- i trzyletnie, wspólne wykłady stawały się coraz mniej dostosowane do potrzeb Szkoły, trwały jednak do końca pierwszego 5-lecia.

Ofic. kursy 3½ miesięczne.

O ile zadaniem kursów rocznych było przygotowanie instruktora i organizatora wszechstronnie i gruntownie wyszkolonego o tyle przeznaczeniem kursów krótkich było wytwarzanie większej ilości oficerów obeznanych ogólnie z pracą wychowania fizycznego przedewszystkiem w wojsku.

Dlatego też na kursach krótkich teorję ograniczono do znajomości zasad i regulaminu wych. fiz., nauk podstawowych (anatomja z fizjologją i hygjeną razem), i przepisów sportowych, głównie zaś położono nacisk na stronę praktyczną wyszkolenia w przedmiotach: gimnastyce, grach ruchowych i sportowych, w lekkiej atletyce, wreszcie w walce bagnetem i boksie.

Programy szczegółowe zostały podane przy poszczególnych kursach. Kursy odbywane na jesieni (zwłaszcza że zbyt liczebne) nie dawały dodatnich wyników, ze względu na brak pomieszczeń zabezpieczonych przed chłodem. Natomiast kursy wiosenne w zupełności odpowiadały swym zadaniom. Okres czasu od 12—15 tygodni w porze wiosennej i letniej okazał się najzupełniej wystarczający.

Wykłady i ćwiczenia na kursach krótkich począwszy od roku 1922/23 prowadzili wyłącznie oficerowie kadry szkolnej.

Kursy szermiercze.

Pierszy osobny kurs szermierczy zaczęto wybierając nań najlepszych podoficerów z drugiego kursu podoficerskiego gimnastyczno-sportowego w roku 1921/22, na którym to kursie była prowadzona również szermierka na florety, czego na późniejszych kursach gimnast. sportowych podoficerskich (i oficerskich krótkich) już nie stosowano.

Kurs był roczny i z 15-tu absolwentów udało się tylko zaledwie trzech zatrzymać w Szkole jako instruktorów i szkolić ich dalej (sierż. Dąbrowski, wachm. Matuszek i sierż. Koza) Pozostali odeszli na instruktorów do innych Szkół wojskowych.

Okres roczny (a w praktyce 10-miesięczny) dla wyszkolenie szermierza, zwłaszcza podoficera, jest stanowczo za krótki. Szkoła dążyła przeto stale do utworzenia kursów dwuletnich, przez zatrzymanie części kursistów na rok drugi. W ten sposób kursy dwuletnie ukończyło 19 podoficerów.

Przydział podoficera na rok drugi napotykał na znaczne trudności wobec czego większość kończyła tylko kursy roczne.

Począwszy od roku czwartego istnienia Szkoły na kurs zaczęto przyjmować oficerów, t. j. w r. 1924/25 przyjęto dwóch i w r. 1925/26 — pięciu oficerów.

Zakres nauk teoretycznych na kursach podoficerskich szermierczych był taki sam jak na ogólnych sportowych; — szermierki robiono nieraz do 30 godzin tygodniowo, średnio jednak 24 godz. najczęściej dwie godziny rano i tyleż popołudniu.

Zrazu zaczęto od floretów systemem francuskim.

Później program rozszerzono i z przybyciem fechmistrza *Targlera* w r. 1922/23 przerabiać zaczęto wszystkie trzy bronie metodą włoską.

Wyszkolenie szermierza polegało na zapoznaniu go z metodą oraz sposobami jej nauczania we florecie i w szabli oraz doprowadzenie go do możności stawanie do wolnej walki, przyczem jednakże częstych wolnych walk unikano z obawy obniżenia się stylu u absolwentów.

Zasób umiejętności wyniesiony po rocznym kursie szermierki był dostateczny aby absolwent mógł być użyty jako instruktor w oddziałach i garnizonach i aby mógł sam szkolić się dalej. Niestety bardzo niewielka ilość absolwentów otrzymywała odpowiednie przydziały.

W każdym razie Szkoła wypuściła szereg szermierzy zapoczątkowywując w ten sposób uprawianie szermierki w armji, podnosząc ogólne zainteresowanie się szermierką w korpusie oficerskim i wogóle w kraju. Ogólnie dobre, a nieraz świetne wyniki uzyskiwane przez szermierzy Szkoły stwierdzały produkcyjność jej pracy w tym kierunku.

Kursy podoficerskie.

Dwa pierwsze kursy podoficerskie roku 1921/22 okazały się mało udatnemi, z powodu krótkiego trwania (3 m.) i nadmiernej ilości uczniów (do 100). Dopiero w roku 1923/24 powołano nowy kurs (tym razem 6-cio miesięczny), okazało się bowiem że oficerowie instruktorzy nie mogą się obyć bez dokładnie wyszkolonych podoficerów.

6-cio miesięczne kursy podoficerskie okazały się bardzo skutecznemi, zwłaszcza gdy cały czas trwania kursu przesunięto na miesiące wiosenne i letnie. Podoficerowie otrzymywali ogólne wiadomości teoretyczne o pracy wychowania fizycznego odpowiadające ich poziomowi umysłowemu przyczem największy nacisk kładziono na znajomość regulaminu i przepisów sportowych, w dziale zaś wyćwiczenia zwracano przedewszystkiem uwagę na osobistą sprawność i poprawność wykonania ćwiczenia oraz na umiejętność okazania go przed ćwiczącymi. W ten sposób stwarzano rodzaj przodowników, którzy ponadto otrzymawszy program z rąk oficera mogli go przeprowadzić, a przy przeprowadzaniu ćwiczeń przez oficera mogli kontrolować i poprawiać wykonanie ćwiczeń przez uczniów.

Program ćwiczeń obejmował gimnastykę, gry ruchowe i sportowe, lekką atletykę, walkę bagnetem i boks, a także w miarę możności pływanie. Zwłaszcza w gimnastyce i walce bagnetem, podoficerowie uzyskiwali dodatnie wyniki i byli nieocenioną pomocą dla instruktorów oficerów w oddziałach.

Przedstawiający sobą materjał fizycznie nietylko że doskonale rozwinięty, lecz również niezwykle wytrwały i chętny, podoficerowie znosili obciążenie do 24 godzin ćwiczeń fizycznych tygodniowo, (na kursach oficerskich najwyżej 20 godz.) przyczem wyrabiali się znakomicie.

Najlepszych zatrzymywała Szkoła zyskując w ten sposób świetnych instruktorów podoficerów.

B. Wykłady i ćwiczenia.

Wykłady.

Wykłady na kursach najważniejszych, a więc rocznych, odbywały się w Studjum Wych. Fiz. Un. Poznańskiego razem ze słuchaczami Studjum.

O programie ich decydowało Studjum i jakkolwiek uwzględniało ono grupę wojskową, na tych kursach najliczniejszą i najpoważniejszą to jednak wykłady nie mogły być całkowicie dostosowane do potrzeb słuchaczy wojskowych, a zbytnie natłoczenie i odległość sali wykładowej od Szkoły powodowały utrudnienia w pracy dość poważnie.

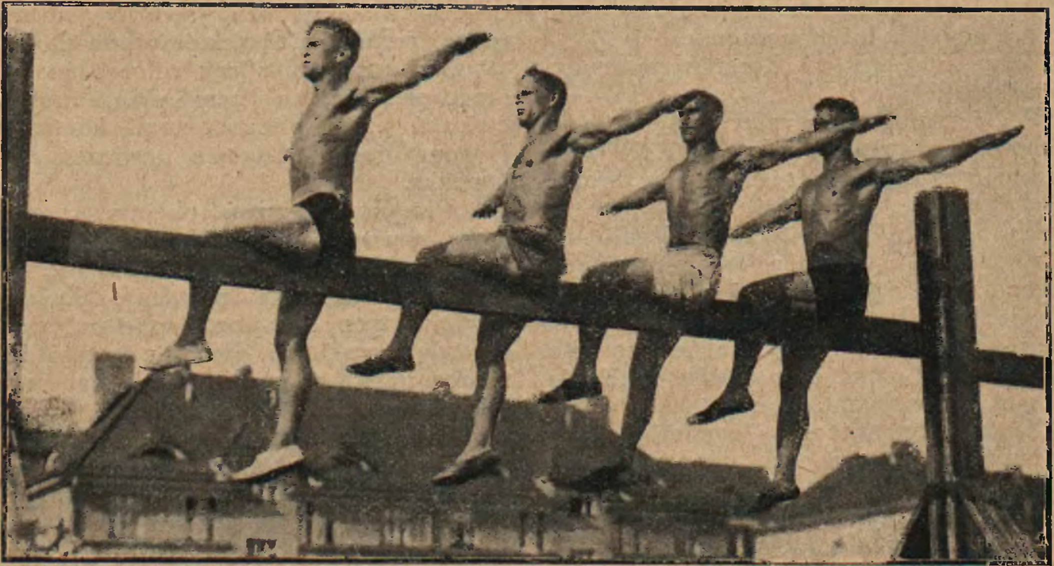
W Studjum Wych. Fiz. wykładali: *prof. Dr. Piasecki* — Dzieje wych. fiz. i Teorję wych. fiz. oraz Higjenę. *Ppłk. Sikorski* — Systematykę i metodykę gimnastyki. *Dr. Adamski*, następnie *Dr. Parczewski*, *Dr. Szulc* i *Dr. Dębczyńska*—Anatomję człowieka.

Dr. Hoffmann, następnie *Dr. Lipiński* — Fizjologję człowieka. *Dr. Dryjski* i *prof. Błachowski* — Psychologję.

Wykłady na kursach krótkich oficerskich i podoficerskich prowadzili komendant Szkoły, mjr. lek. Missiuro i instruktorzy częściowo w sali Studjum lub na sali kasyna.

złożona z elementów mających wyszkolić żołnierza w marszu, biegu, rzutach, zwalczaniu terenu i w walce wręcz.

Jednakże kierunek francuski spotkał się z ugruntowaną już w Polsce metodą szwedzką i tę uznano u nas od początku za podstawową. Gimnastyka na pierwszych

Podoficerowie instruktorzy.

Gimnastyka.

W całości czynników wychowania fizycznego gimnastyka zajmuje pierwsze miejsce. Zwłaszcza w wojsku znalazła ona najwcześniej uznanie i już oddawna wchodziła w skład ćwiczeń objętych regulaminami wojskowemi.

Powstanie Szkoły wypadło w momencie kiedy należało ustalić metodę gimnastyki dla armji polskiej. Był to zarazem moment kiedy pod wpływem francuskiej misji wyszkoleniowej usiłowano zaprowadzić u nas metodę francuskiej szkoły w Joinville le Pont.

Metoda ta polegała na dążeniu do szybkiego i jednostronnego zwiększenia siły fizycznej w myśl zasady naczelnej regulaminu francuskiego: „Le but de l'education physique militaire c'est d'adapter l'homme à sa fonction de soldat".

Krótkie kursy tworzyły mało przygotowanych, lecz zato pochopnych instruktorów. Lekcja gimnastyczna była niezmiernie prosta,

kursach Szkoły oparta była na metodzie szwedzkiej, niemniej pod wpływem kierunku francuskiego Szkoła od początku wprowadziła cały szereg ćwiczeń stosowanych i dodatkowych, oraz sposobów wychowawczych zaczerpniętych ze wzorów francuskich. Starano się również przeprowadzić podział na grupę słabych, średnich i silnych, podział, który w rzeczywistości okazywał się stale nierealny, ponadto wprowadzono w dużej ilości tak zwane ćwiczenia reakcji i t. p.

Z biegiem czasu jednakże parcie kierunku francuskiego się wyczerpało i Szkoła wróciła do wzorów skandynawskich, (rok 1922/23) zachowując jednakże w gimnastyce jedną rzecz francuską b. cenną, a mianowicie — praktyczność wojskową. Od roku 1923/24 wprowadzono żywe tempo, idąc tu raczej za wpływem metody duńskiej Bukha. Pod znakiem tej metody upłynął wyraźnie zwłaszcza ostatni rok 5-lecia. W tymże roku zaczęła się ostatecznie

zarysować metoda własna, co przejawiło się w stworzeniu projektu instrukcji gimnastyki wydanego narazie w kilku nakładach skryptów.

Lekka atletyka.

Zapoczątkowana w Szkole przez lekkoatletów lwowskich *kpt. Jana Barana* i *por. Kuchara* lekka atletyka była uprawiana w sposób klubowy, to jest uprawiano poszczególne konkurencje przystępując odrazu do wykonywania bez metodycznego przygotowania wszystkich elementów składowych. Ćwiczeń wstępnych do rzutów, do skoku o tyczce i t. d. nie uprawiano. W innych konkurencjach np. w biegu przez płotki podawano ogólne zasady bez opracowywania zaprawy. Najmetodyczniej prowadzono jeszcze biegi. Natomiast urządzano bardzo wiele zawodów wewnętrznych i międzyklubowych, na których z instruktorów Szkoły wybijali się szczególnie *kpt. J. Baran* i *chor. Adamczak*.

W r. 1922/23 instruktorzy Szkoły byli na kursie Poznańskiego O. Z. L. A. prowadzonym przez *p. Handwargha* (Finlandja) na którym zapoznali się z racjonalną zaprawą, co posunęło naprzód lekką atletykę w Szkole.

Z biegiem czasu zwiększyła się ilość instruktorów *(por. Łęgowski, por. Gilewski)* oraz ilość sprzętu lekkoatletycznego, (którego brak dotkliwie dawał się uczuć w pierwszych latach). Pozwoliło to na lepsze wyszkolenie kursistów.

Jednocześnie wśród uczniów ostatnich lat 5-lecia zjawiać się zaczęli, ściągani przez Szkołę, wybitni zawodnicy lekkoatletyczni podnosząc poziom kursów, oraz pozostawiając Szkole swe cenne doświadczenia.

W ten sposób lekka atletyka w Szkole rozwinęła się od skromnych początków do poziomu tak wysokiego, że bezsprzecznie Szkoła w metodyce nauczanie lekko atletyki znalazła się w Polsce na pierwszem miejscu.

Szermierka.

Szermierkę na florety zapoczątkowano w Szkole metody francuską korzystając z posiadanego instruktora, *(kpt. franc. Pouzergue)*, po odejściu którego floret uprawiano dalej metodę francuską, a szablę zaczęto metodą włoską *(ppułk. Golling)*.

Pierwszy kurs szermierczy skończył Szkołę (pod kierunkiem fechmistrza *Targlera)* robiąc floret metodą francuską, a szablę włoską. Następne kursy przeszły wyłącznie na metodę włoską (zapożyczoną ze szkoły austryjackiej). Kurs zaczynano od floretu, po 5 miesiącach rozpoczynano szablę, szpadę traktowano jako broń dodatkową. Metoda ta przetrwała do końca 5-lecia, gdyż po odejściu fechmistrza *Targlera*, kontynuował ją *por. Sedlaczek*, również uczeń szkoły Wiener-Neustadt.

Zasadniczą cechę metody stanowiła precyzja i dokładność wykonania, z powstrzymywaniem od przechodzenia do „poule“.

Gry ruchowe i sportowe.

Gry ruchowe uprawiano od początku w dużej ilości (4—6 godzin tygodniowo) jako ćwiczenia najbardziej nadające się do uprawiania w wojsku. Ilość gier na początku nieliczna, zwiększała się stale zwłaszcza od trzeciego roku szkolnego.

Z gier sportowych w pierwszych latach prowadzono bardzo poważnie piłkę nożną dzięki obecności w Szkole kilku zamiłowanych piłkarzy. W latach późniejszych piłka nożna przestała być jedyną grą sportową, natomiast zaczęto uprawiać także hokey na trawie (raczej pokazowo niż praktyczne) siatkówkę i koszykówkę (czwarty rok szkolny) oraz rugby (piąty rok). Tę ostatnią grę zapoczątkował trener francuski *p. Baquet*.

Stosunkowo późno zaczęta siatkówka i koszykówka zajęły poważne miejsce w programach szkolnych jako gry najbardziej dla wojska i młodzieży odpowiednie. Gry te z czasem wyparły na dalszy plan piłkę nożną.

Boks.

Boks zaczęli w Szkole instruktorzy Y. M. C. A. *(p. Bourford* i *p. Nowak)* prowadząc specjalne krótkie kursy parotygodniowe. Następnie objął ten dział w Szkole *por. Laskowski*, który prowadził boks na kursach oficerskich w r. 1922/23. Po jego odejściu prowadził boks *por. Berski*, a następnie w dwu ostatnich latach *por. pil. Miller* i *kpt. Baran Jan*, który zapoznał się z nauczaniem boksu w czasie bytności na kursie w Aldershoot w r. 1923.

Metoda instruktorów Y. M. C. A. polegająca na powtarzaniu ruchów za instruktorem i przechodzeniu odrazu do walki, stopniowo ulegała zmianie w kierunku metody angielskiej i w dalszym ciągu rozwinięta została przez instruktorów Szkoły.

Nowa metoda wprowadzona w Szkole spotkała się z zainteresowaniem w całej armji i w krótkim czasie dała doskonałe wyniki w wyszkoleniu. Szereg zawodów zwycięsko rozegranych przez uczniów Szkoły spowodował stopniowe i coraz to szersze rozpowszechnienie nowej metody wśród oddziałów wojskowych.

Zawody w walce bagnetem w hali szkoły.

Walka bagnetem.

Prowadzona zrazu przez *por. Gilewskiego, por. Laskowskiego* i *por. Łęgowskiego* walka bagnetem trzymała się ówczesnych regulaminów, ograniczając się ściśle do wyszkolenia formalnego. Pierwsze próby ożywienia metody wprowadził *kpt. Baran* po powrocie ze Szkoły w Aldershoot w roku 1923. W roku szkolnym 1923/24 *por. Szydłowski* i *por. Łęgowski* opracowali ten dział doświadczalnie, porzucając ujęcie formalne, a wprowadzając elementy walki, zaczerpnięte częściowo z szermierki i częściowo z regulaminu wojska polskiego (z przed r. 1831). W wyniku doprowadziło to już na wiosnę r. 1924 do stworzenia nowej metody ujętej w jesieni 1924 r. w podręcznik (skrypt) oraz w r. 1925 w projekt instrukcji walki bagnetem.

Pływanie i wioślarka.

Pływanie w Szkole nigdy nie mogło stanąć wysoko dla znacznej odległości od rzeki (3 klm) oraz braku pływalni krytej.

Jedynie kursy podoficerskie ciągnące się do końca m-ca lipca, a nawet sierpnia korzystały więcej z pływania dając wszystkim kursistom umiejętność pływania „żabką" i skoków. Wprowadzenie wioślarki na kursach rocznych okazało się niemożliwem dla ogromnej straty czasu na przejazdy ze Szkoły do przystani, to też po próbach w r. 1921/22 zaniechano tego działu wyszkolenia.

Narciarstwo.

Narciarstwo.

Jakkolwiek wyszkolenie narciarskie odbywało się w powołanych do tego osobnych kursach w Zakopanem, zaliczyć je należy także do ćwiczeń Szkoły, gdyż wchodziło ono niezmiennie do programów kursów rocznych. Zakres wyćwiczenia był analogiczny do innych kursów narciarskich armji, ale przez to, że uczniowie Szkoły przybywali na kurs już ogólnie wyćwiczeni i zaprawieni do wysiłków sportowych, wykazywali oni większą łatwość w szkoleniu się i osiągali wyniki szybsze i lepsze.

Praktyka w obozach P. W.

Absolwenci kursów rocznych udawali się stale zaraz po kursie na 6-tyg. praktykę w obozach P. W. Praktyka ta była obowiązkowa i pozwalała absolwentom na odbywanie pierwszych kroków i doświadczeń w prowadzeniu, przed zaczęciem instruowania w oddziałach.

C. Badania lekarskie, pomiary i próby sprawności.

Wszystkie kursy szkolne poprzedzano badaniami lekarskiemi w celu stwierdzenia stanu zdrowia i nadawania się na kurs. Na kursach dłuższych badanią te okresowo ponawiano.

Obok badań stosowano pomiary obejmujące wzrost, wagę, obwody klatki piersiowej przy wdechu i wydechu, pojemność klatki piersiowej (spirometrja), oraz siłę rąk (dynamometrja).

Wyniki zestawiano w obliczeniu sumaryczne całego kursu posiłkując się również wskaźnikami Amara, Pigneta i Ziemssena. Sprawozdania szczegółowe z tych prac znajdują się w „Wychowaniu Fizycznem" Rok II. zeszyt 1—8 i Rok III. zeszyt 1—6 oraz w „Lekarzu Wojskowym" Rok 1922 zeszyt 5.

Próba sprawności w pierwszym roku obejmowała biegi na 60 i 800 metrów, skoki wwyż i wdal, rzut granatem, oraz podnoszenie się na rękach wykonywane na tramie. Później zmieniono bieg 60 m. na 100 metrów, a zamiast podnoszenia się wprowadzono wspinanie się po linie 5-cio metrowej długości.

Wyniki notowano na karcie osobistej, której układ pierwotny został rozszerzony przez *mjr. lek. Missiurę* (po powrocie ze studjów we Francji w r. 1924). Karta

została podzielona na 4 działy z których pierwszy zawierał dane osobiste (imię, nazwisko, wiek i t. d), drugi ogólne uwagi lekarskie o stanie organizmu (budowa, kręgosłup, klatka pierś, odżywanie i t. p.), oraz dane kliniczne, trzeci dział właściwe pomiary i czwarty próbę sprawności.

Pomiary obejmowały: 1. Wagę, 2. Wzrost (stojąc i siedząc), 3. Rozpiętość ramion, 4. Obwody klatki piersiowej (wdech — wydech — różnica) 5. Wymiary średnic klatki pieś. wdech — wydech), 6. Obwód brzucha, 7. Pojemność życiowa płuc, 8. Pomiar tętna, 9. Próba zatrzymania oddechu, 10 Próba dynamiczna Martinet. 11. Pomiar ciśnienia krwi, 12. Mierzenie siły rąk w ściskaniu, w rozciąganiu oburęcznym, oraz mierzenie siły mięśni grzbietowych.

D. Propaganda wychowania fizycznego.

Wydawnictwa, pokazy i zawody, wizytacje.

Wydawnictwa.

Obok szkolenia instruktorów i kształtowania metody ćwiczeń cielesnych Szkoła była także silnym ogniskiem propagandy, oddziaływującym w znacznym promieniu i dającym coraz to wpływowsze wytyczne wychowaniu fizycznemu w kraju.

Wartości w Szkole wytwarzane promieniowały nietylko przez absolwentów, ale również przez wydawnictwa i przez osoby, które ze Szkołą się stykały w charakterze gości i widzów.

Z wydawnictw ukazały się następujące prace:

Mjr. Sikorski. „Programy ćwiczeń gimnastycznych, gier i pieśni żołnierskich na okres wyszkolenia rekruta“, „Budowa boisk wraz z torem przeszkód“ — „Krzywa toków lekcyjnych w zastosowaniu do wieku i płci“.

Kpt. Jan Baran „Lekka atletyka“ — „Boks“.

Mjr. lek. Missiuro , Laboratorjum fizjologiczne na usługach wychowania fizycznego i sportu“.

Ponadto Szkoła wydała skrypta „Teorja Wychowania Fizycznego“ według wykładów *prof. Dr. Piaseckiego* oraz „Projekt instrukcji walki na bagnety“ *por. Szydłowski* — *por. Łęgowski,* oraz współpracowała przy tworzeniu się regulaminów wychowania fizycznego.

Ponadto: „Tablice postaw gimnastycznych“ (komplet z 22 arkuszy litografowanych o wymiarach 60×70 cm).

Sprawozdania z działalności Szkoły były umieszczane w czasopismach: Wojsk. Rocznik Sport. 1922, 1923, 1924. „Wych. Fiz.“ Poznań 1921, 1922, 1923, 1924, 1925, 1926. „Lekarz Wojskowy“ Warszawa 1922 Nr. 5.

Pokazy i zawody.

Pokazy były urządzane przez Szkołę przy sposobności zakończeń kursów zwłaszcza kursów dłuższych. Już pierwsze kursy gimn. sportowe poprzedzające powstanie Szkoły w Poznaniu były wyzyskane dla celów propagandy przez zapraszanie na pokazy miejscowych dowódców, a pierwszy kurs oficerski (krótki) oprócz pokazu w Poznaniu, odbył również pokaz w Warszawie (8 lipca 1921).

Koniec każdego roku szkolnego na kursach rocznych wypadał niemal jednocześnie z zakończeniem kursów: szermierczego, oficerskiego krótkiego (wiosennego) oraz podoficerskiego i z tego względu szczególnie nadawał się do urządzania pokazów, które też corocznie były urządzone dla miejscowych władz i publiczności. bądź to w formie pokazów z objaśnieniami bądź w formie zawodów.

Jeden z większych pokazów był urządzony dnia 28 kwietnia 1924 roku dla Pana Prezydenta Rzeczypospolitej Wojciechowskiego.

Zawody były urządzane wewnętrzne, z formacjami O. K. VII z Pozn. Zw Lek. Atlet. oraz zawody szermiercze jak np. zawody szermiercze z drużyną A. Z. S. Kraków (reprezentacja Polski) w dniach 6. i 7. 9. 1926 r.

Obecność Szkoły w Poznaniu obudziła również to miasto pod względem sportowym przyczyniając się do stworzenia tu Okręgowego Zw. Lekko-Atletycznego, budowy boisk i rozwoju klubów. Również w całości sportu polskiego zapisały się często nazwiska instruktorów Szkoły.

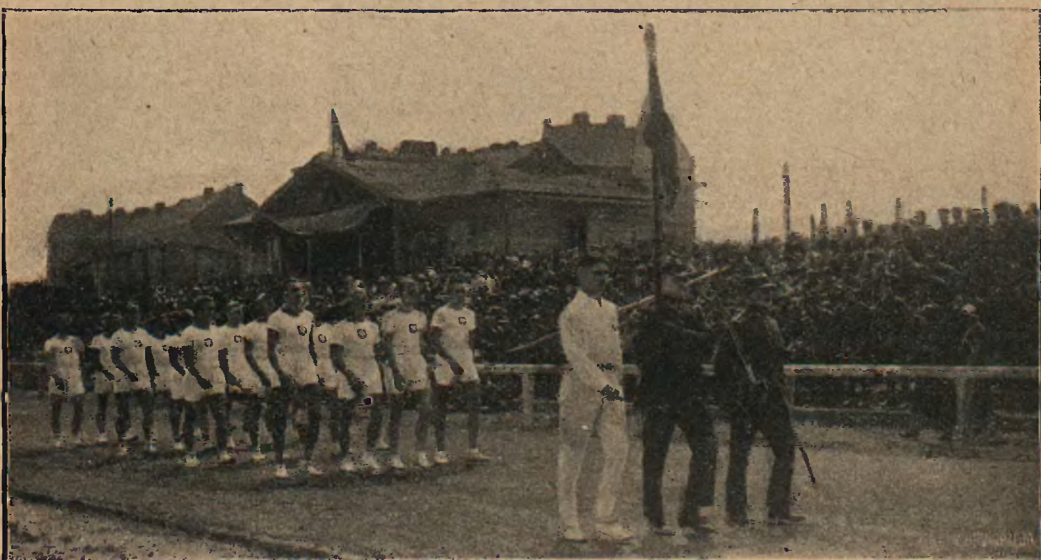
Tak więc w czasie Świąt Wielkanocnych r. 1922 *kpt. Baran* i *kpt. Kurletto* zdobyli nagrody w biegu ulicznym m. Poznania, a w maju i w czerwcu 1922 roku w biegach

ulicznych miasta Krakowa i Warszawy. W tygodniu sportowym D O. K. VII. w maju 1922 r. uczniowie Szkoły *por. Baczyński, ppor. Gilewski, kpt. Kurletto* i *chor. Adamczak* zajęli wszystkie pierwsze miejsca w zawodach lekkoatletycznych. Na zawodach bokserskich w Warszawie w r. 1922. Mistrzostwo Polski (w wadze średniej) osiągnął *ppor. Laskowski*, który łącznie z *ppor. Berskim* reprezentował Szkołę również na akademji szermierczej we Lwowie 27 maja 1922 r. W październiku 1922 r *por. Łęgowski* zdobył mistrzowstwo Armji w walce bagnetem.

się na pierwsze miejsce w klasie C i przeszła do klasy B.

Klub przetrwał do końca roku 1924 poczem ze względu na trudności pogodzenia pracy klubowej z pracą wojskową w Szkole został rozwiązany, a jego uczestnicy poprzenosili się do różnych klubów sportowych zasilając je przez to w wybitnych zawodników.

Wysiłki sportowe Szkoły łącznie z pokazami urządzanemi w Poznaniu, w Warszawie i w Toruniu, oraz z wizytacjami Szkoły przez oficerów armji polskiej i obcych zwróciły uwagę ogólną na

Zawody z Czechosłowacją. Wejście Szkoły na Stadjon w Pradze.

Wybitną działność w sporcie poznańskim rozwinął zawiązany przy Szkole na wiosnę 1923 r. klub **„Pentathlon"** złożony przedewszystkiem z instruktorów Szkoły. Klub liczył kilka sekcji z których najczynniejsze były lekkoatletyczna i szermiercza.

Na zawodach okręgowych P. O. Z. L. A. w dniach 28 i 29 czerwca 1923 r klub zdobył 8 pierwszych i 9 drugich i trzecich miejsc. Ponadto 9 i 10 października tegoż roku na Mistrzostwach Polski należący do klubu *chor. Adamczak* osiągnął rekord Polski w skoku o tyczce.

Sekcja gier sportowych uprawiała nożną i inne gry piłkowe, po roku istnienia wybiła

sprawę wychowaniu fizycznem w kraju i na działalność Szkoły, która wkrótce stała się przodującą placówkę racjonalnego wychowania fizycznego w sporcie polskim.

Zawody z Czechosłowacką szkołą wojskową wychowania fizycznego.

Grupa zawodników Szkoły wyjechała na zawody z czechosłowacką wojskową szkołą wychowania fizycznego w Pradze w dniu 8. lipca 1925 roku. Zawodnicy nasi odnieśli w zawodach zespołowych lekkoatletycznych zwycięstwo 35 na 25, ulegając natomiast w szermierce, w której nasi zawodnicy musieli się spotkać ze starymi rutynistami.

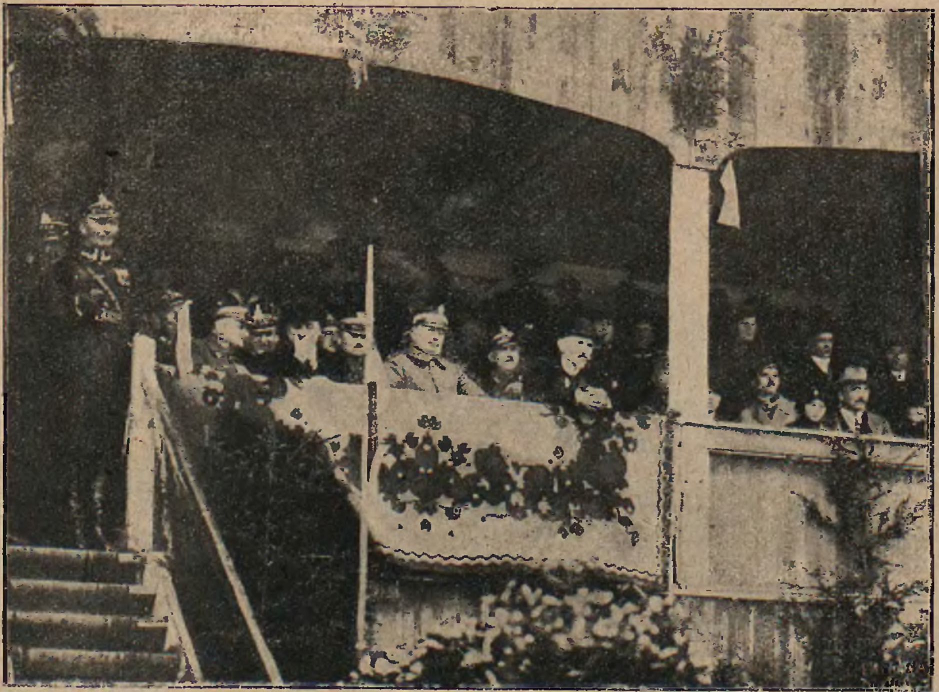
Wizytacje.

Szkołę odwiedzili w pierwszem 5-leciu jej istnienia następujący wizytatorowie i goście: Prezydent Rzeczypospolitej Wojciechowski 28. 4. 1923 r. w towarzystwie generałów: Raszewskiego, Sikorskiego i Hausera oraz prezydenta miasta Poznania p. Dr. Ratajskiego; generał Niessel Szef. franc. misji wojsk. — w roku 1919; pułkownik Trousson Szef. wyszkolenia franc. m. wojsk. — 8. 5. 1923 r; Lord Covan szef. sztabu gen. Wielko-Brytanji — 21. 10. 1923 r.; pułkownik Ivaldi attaché wojsk. Włoch i generał Kemal attaché wojsk. Turcji — 15. 8 1924 r.; attaché wojsk. Japonji i Estonji — 8. 7. 1924 r.; pan Knudsen kierownik zakładu gimnastycznego w Kopenhadze — 3. 4. 1924 r.; wycieczka Sokołów z Ameryki w lipcu 1924 r.; wycieczka Szkoły Sztabu Generalnego 13. 7. 1924 i w latach następnych. Ponadto wielokrotnie: generał Raszewski, generał Sikorski, generał Sosnkowski, generał Hauser, gen. Osiński, generał Grudzielski, płk. szt. gen. Kleeberg i płk. szt. gen Błeszyński.

Inspekcje przeprowadzali generał Osiński z pułkownikami Błeszyńskim i Hertlem.

Zasoby pedagogiczne.

Uposażenie Szkoły w lokale oraz pomoce naukowe było w pierwszem pięcioleciu bardzo skąpe. Wynikało to z prowizorycznego umieszczenia Szkoły w koszarach 57 p. p. do czasu projektowanego jej przeniesienia do Warszawy. Z czasem urządzono Stadjon i halę ćwiczeń oraz salkę szermierczą, przez co polepszono warunki pracy.

Prezydent Wojciechowski na pokazie Szkoły.

Bibljoteka i laboratorjum Szkoły zostały dostatecznie zaopatrzone, natomiast zasoby odzieży i sprzętu sportowego były naogół skąpe. Budżet Szkoły podlegał stopniowym redukcjom oszczędnościowym. W roku 1925/26 kadra Szkoły liczyła zaledwie 6 oficerów na 12 stanowisk etatowych.

Wyjazdy zagranicę.

Ze szkoły byli wysyłani na studja zagraniczne:

Ppłk. Sikorski — do Francji (Joinville le Pont) 1924. Mjr. lek. Missiuro — do Francji (Joinville le Pont) 1924. Por. Szydłowski — do Francji (Joinville le Pont) 1925. Kpt. Baran — do Anglji (Aldershot) 1923 Na igrzyska VII olimpjady do Paryża w roku 1924 wyjechali kpt. Baran, por. Gilewski i chor. Adamczak, na koszt własny.

Kadra Szkoły.

Trzylecie 1926—29.

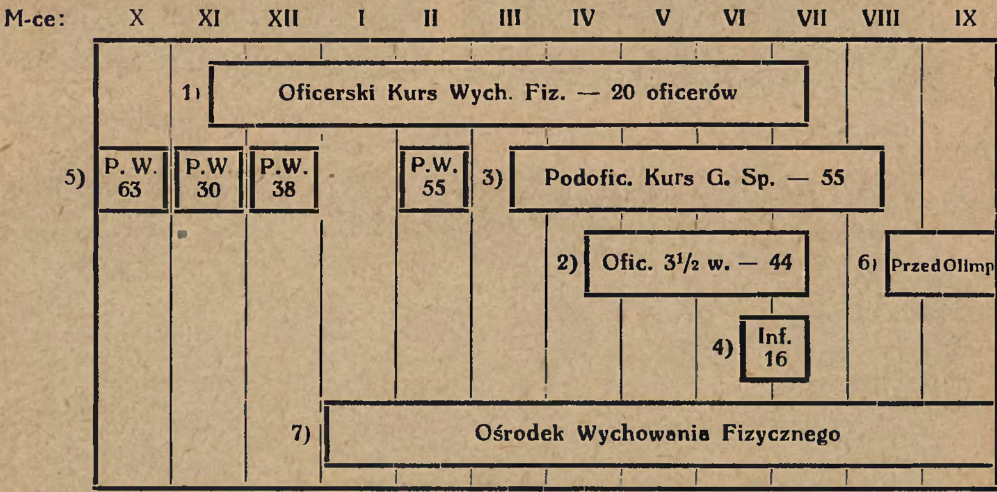
Jesień roku 1926 zaznaczyła się donośnemi posunięciami w dziedzinie wychowania fizycznego. Marszałek Józef Piłsudski w szerokim zakresie wprowadził zagadnienie wychowania fizycznego do programu prac rządowych, stwarzając Państwowy Urząd Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego oraz Radę Naukową wychowania Fizycznego. Dawno już dojrzałe i oczekujące rozwiązania sprawy programowego rozpowszechnienia ćwiczeń cielesnych znalazły odtąd środki i przepisane formy.

W Centralnej Szkole Wojskowej rok 1926 wywołał również donośną zmianę na lepsze. Przywrócono normalny budżet i skład osobowy lat poprzednich uzupełniając kadrę szkolną do liczby 14 oficerów.

Na czele Szkoły stanął ppułk. Dr. Osmolski Władysław, ponadto w skład kadry weszli nowi oficerowie, a mianowicie kpt Dr. Pawełek, kpt. Dobrowolski kpt. Mierzejewski, por. Laskowski, por. Konopacki. por. Dr. Mazurek, por. Dąbrowski

Rozszerzenie kadry pozwoliło Szkole na samowystarczalność nie tylko pod względem ćwiczebnym, ale także i teoretycznem. Z wykładów Studjum Wych. Fiz. uniwersytetu poznańskiego pozostał jedynie wykład fizjologji i to tylko w ciągu jednego roku, potem i ten przedmiot został objęty przez wykładowców Szkoły. W dziale ćwiczeń przystąpiono do budowy własnej sali gimnastycznej, gromadząc w ten sposób całość prac na terenie szkolnym.

Rok Szkolny 1926-27.

Kursy zasadnicze

1) Oficerski Kurs Wychowania Fizycznego (VI. Roczny 1926/27). 2. X. 1926 — 5. VII. 1927. — 20 oficerów.
2) Oficerski Kurs Gimnastyczno-Sportowy (wiosna 1927). 4. IV. — 12. VII. 1927. — 44 oficerów.
3) Podoficerski Kurs Sportowy (1927). 13. III — 13. VIII. 1927. — 55 podoficerów.

Kursy inne

4) 2-tyg. Kurs Informacyjny dla Lekarzy wojskowych. 27. VI. — 12. VII. 1927. — 16 oficerów-lekarzy
5) 4-tyg. Kursy ćwiczeń sportowych dla młodzieży przysposobienia wojskowego.
   15. IX. — 14. X. 1926. — 63 ochotników.
   18. X. — 15. XI. 1926. — 30 „
   22. X. — 18 XII. 1926. — 38 „
   31. I. — 27. II. 1927. — 55 „
6) Przedolimpijski Kurs Lekko-Atletyczny. 16. VIII. — 30 IX. 1927. — 39 mężcz. — 17 kobiet.
7) Ośrodek Wychowania Fizycznego m. Poznania.

VI. Oficerski Kurs Wychowania Fizycznego 1926/27.

Szósty kurs roczny rozpoczął się 2 października 1926 r. i trwał do 5 lipca 1927 r. licząc 21 oficerów, z czego ukończyło go 20-tu.

Program i obsada kursu jak następuje:

Teorja:		Trimestry: I.	II.	III.	Razem
Teorja Wych. Fizycznego	Ppłk. Dr. Osmolski	15	20	25	60
Metodyka i systematyka gimn.	Ppłk Sikorski	20	30	10	60
Anatomja stosowana	Kpt. Dr. Pawełek	35	—	—	35
Fizjologja człowieka	Dr. Lipiński	14	16	—	30
Przepisy sportowe	Kpt. Baran i instruk.	—	30	20	50
Psychologja	Mjr. Korniłowicz	—	—	14	14
Rep. z chemji i fizyki	Kpt. Dr Pawełek	—	—	12	12
Patologja ogólna	„ „ „	—	—	14	14
Antropologja	Dr. Stojanowski	—	—	6	6
		84	96	101	281

Ćwiczenia:

Gimnastyka i instruowanie	Kpt. Szuszkiewicz	36	67	45	150
Szermierka na szable	Por. Sedlaczek	38	52	—	102
„ „ szpady	„ Laskowski	—	—	12	
Lekka atletyka	Kpt. Dobrowolski	20	30	30	80
Boks	Por. Laskowski	20	30	—	50
Gry ruchowe i sport.	„ Konopacki	15	25	30	70
Walka bagnetem	„ Szydłowski	—	10	30	40
Wioślarka	„ Dr. Mazurek	7	8	10	25
Pływanie		—	—	—	—
		138	222	157	517

Badania, pomiary i próby sprawności fizycznej . . . . 8 dni

Ponadto w program kursu rocznego wszedł kurs narciarski, który się odbył w Jaszczurówce (Zakopane) z udziałem 30 ofic. prowadzony przez Szkołę z własnym personelem instruktorskim. Kurs obejmował wykłady teoretyczne: Ppłk. Dr. Osmolskiego, mjr. Ziętkiewicza, Kpt. Kępskiego, Kpt. Łuckiego, Kpt. Dr. Pawełka — razem 12 wykładów, oraz ćwiczenia pod kierunkiem kpt. Łuckiego i por. Folwarcznego — razem 18 dni ćwiczeń.

Warunki śniegowe tej zimy okazały się dobre i kurs poczynił znaczne postępy co wykazał egzamin końcowy.

Po ukończeniu rocznego kursu wychowania fizycznego kursanci zostali odesłani na praktykę 6-cio tygodniową w obozach P. W.

VI. Oficerski kurs Wych. Fiz. 1926/27 ukończyli:

1.	Kpt.	Łucki Jerzy	48 p. p.
2	Por.	Berdziński Stanisław	15 p p.
3.	„	Bortkiewicz Juljan	31 p. p.
4.	„	Chojnacki Wienczysł	obóz szk. w. sam.
5	„	Chmelik Edward	6 p. a. p.
6.	„	Folwarczny Roman	2 p. s. p.
7.	„	Gawęda Marjan	26 p. p.
8.	„	Grzywiński Władysław	28 p. p.
9.	„	Konopka Jan	33 p. p.
10	„	Koprowski Frónciszek	10 p. uł.
11.	„	Kubalski Edward	15 p. a. p.
12.	„	Laskowski Jerzy	5 p. strz. podhal.
13.	„	Lück Piotr	76 p. p.
14.	„	Peczek Władysław	77 p. p.
15	„	Szlichtinger Bronisław	5 p. p leg.
16.	„	Skierczyński Marjan	4 p. sap.
17.	„	Szpindura Roman	44 p. p.
18	„	Szupenko Wacław	9 p. sap.
19.	„	Ziembiński Maksymil.	1 p. sap.
20	ppor.	Pardo Bronisław	27 p p.

Oficerski Kurs Gimn.-Sport. (wiosna 1927).

Kurs jesienny w roku 1926 się nie odbył, gdyż zgodnie z doświadczeniami Szkoły zaniechano kursów w tej niesprzyjającej porze roku Natomiast kurs wiosenny 1927 liczył 44 oficerów, gdy w roku 1926 tylko 19-tu Kurs trwał od 4 kwietnia do 12 lipca 1827 roku licząc 75 dni pracy.

Wykłady i ćwiczenia były następujące:

Teorja Wychowania Fizycznego	Ppłk. Dr. Osmolski	20 godzin
Nauki podstawowe	Kpt. Dr. Pawełek	24 „
Przepisy sportowe	„ Dobrowolski	24 „
Regulamin Wychowania Fizycznego	Por. Szydłowski	24 „
		92 godziny

Gimnastyka i instruowanie	Kpt. Dobrowolski	100 godzin
Lekka atletyka	„ „	50 „
Boks	Por. Laskowski	24 „
Gry	„ Konopacki	40 „
Walka bagnetem	Kpt. Dobrowolski	36 „
Pływanie	Por. Laskowski	12 „
		262 godziny

Badania i pomiary lekarskie oraz próby sprawności . . . . . 4 dni.

Ofic. kurs gimn.-sport. (wiosna 1927) ukończyli:

1.	Kpt.	Krupa Antoni	17 p. p.
2.	„	Romański Janusz	65 p. p.
3.	„	Rybka Antoni	48 p. p.
4.	„	Sienczak Władysław	22 p. p.
5.	„	Sokołowski Kazimierz	1 p. s. p.
6.	Por.	Bielawski Kazimierz	7 p. p. leg.
7.	„	Dudziak Michał	55 p. p.
8.	„	Giziewicz Stanisław	86 p. p.
9.	„	Gniza Józef	11 p. p.
10.	„	Gronowski Ignacy	67 p. p.
11.	„	Hanusz Juljan	84 p. p.
12.	„	Jankowski Łucjan	45 p. s. k.
13.	„	Jankowski Władysław	73 p. p.
14.	„	Jabłoński Józef	81 p. p.
15.	„	Kasperek Szymon	6 p. p. leg.
16.	„	Krzyształowski Antoni	51 p. p.
17.	„	Kobyliński Jerzy	30 p. s kan.
18.	„	Krywald Aleksander	40 p. p.
19.	„	Libert Feliks	31 p. s. k.
20.	„	Lindner Władysław	62 p. p.
21.	„	Lipski Tadeusz	30 p. s. k.
22.	„	Łapiński Jerzy	58 p. p.
23.	„	Minnicki Jerzy	3 p. a. c.
24.	„	Mucha Adam	1 p. p. leg.
25.	„	Mędrecki Józef	25 p. p.
26.	„	Niwiński Leopold	66 p. p.
27.	„	Potażycki Stanisław	28 p. s. k.
28.	„	Pietrzyński Klemens	75 p. p.
29	„	Piesowicz Stanisław	78 p. p.
30.	„	Romiszewski Aleksandor	6 p. p. leg.
31.	„	Rzeczkowski Józef	27 p. p.
32.	„	Sładki Władysław	52 p. p.
33.	„	Sępichowski Franciszek	79 p. p.
34.	„	Sowa Stefan	9 p. p. leg.
35.	„	Tomaszewski Stanisław	4 p. p. leg.
36.	„	Trojnicki Ferdynand	35 p. p.
37.	„	Wiśniewski Ludwik	b. s. p 7.
38	„	Zięba Jan	16 p. p.
39.	„	Zalewski Marcin	10 p. p.
40.	Ppor	Liebert Hipolit	1 p. p.
41.	„	Oziminski Bolesław	24 p. p.
42.	„	Ostrowski Franciszek	85 p. p.
43.	„	Sołtysiak Stanisław	70 p. p.
44	„	Urbaniak Antoni	32 p. p.

Podoficerski Kurs Sportowy 1927 r.

Trwał od 13 marca do 13 sierpnia. Liczył dni pracy 130, podoficerów 55.

Przedmioty:

Regulamin W. F. por. Szydłowski	50	godz.
Nauki podstaw. kpt. Dr. Pawełek	50	„
Przep. sportowe kpt. Mierzejewski	50	„
Gimnastyka i instruowanie kpt. Mierzejewski	190	„
Lekka atletyka kpt. Mierzejewski	60	„
Boks por. Laskowski	40	„
Gry kpt. Mierzejewski i por. Szydłowski	70	„
Walka bagnetem por. Szydłowski	80	„
Pływanie por. Laskowski . . .	20	„
Razem:	610	godz.

Kurs ukończyli:

1.	Chorąż.	Bekielewski Franciszek	41 p. p.
2.	st. sierż.	Czupratowski Stanisław	22 p. p.
3.	„	Iberla Albin	10 p. p.
4.	„	Komornicki Władysław	10 p. p.
5.	„	Łuchniak Eranciszek	28 p. s. k.
6.	sierż.	Antczak Józef	86 p. p.
7.	„	Basiński Karol	70 p. p.
8.	„	Cach Tadeusz	3 p. s. p.
9.	„	Dorosz Franciszek	50 p. s. k.
10.	„	Glinkowski Władysław	57 p. p.
11.	„	Kulawiak Sylwester	9 p. p. leg.
12.	„	Kucharski Antoni	79 p. p.
13.	„	Janecki Feliks	14 p. p.
14.	„	Leśniak Walenty	57 p. p.
15.	„	Maliszewski Franciszek	66 p. p.
16.	„	Modzelewski Antoni	19 p. p.
17.	„	Mrugowski Franciszek	74 p p.
18.	„	Napieraj Stanisław	61 p. p.
19.	„	Purolnik Stefan	75 p. p.
20.	„	Orłowski Jan	57 p p.
21.	„	Raczkowski Zygmunt	2 p. p. leg.
22.	„	Rudnicki Zygmunt	31 p. s. k.
23.	„	Seler Antoni	1 p p. leg.
24.	„	Wolanin Andrzej	5 p. s. p.
25.	„	Staszek Wincenty	11 p. p.
26.	„	Wieczorek Jan	3 p. s. p.
27.	„	Zatoński Eugeniusz	48 p. p.
28.	„	Zimnowoda Józef	39 p. p.
29.	plut.	Gawroń Jan	45 p. s. k.
30.	„	Hapanowicz Denis	25 p. p.
31.	„	Mysiewicz Stanisław	71 p. p.
32.	„	Jastrząb Franciszek	16 p. p.
33	„	Krzywda Stanisław	8 p. p. leg
34.	„	Kociemba Francisze	7 p. p. leg.
35.	„	Lewandowski Zygmunt	76 p. p.
36.	„	Mądraszewski Franc.	67 p. p.
37.	„	Markowski Piotr	33 p. p.
38.	„	Rogaczewski Bolesław	78 p. p.
39.	„	Rzepecki Piotr	4 p. s. p.
40.	„	Ryng Wacław	34 p. p.
41.	„	Sokalski Józef	13 p. p.
42.	„	Słowik Florjan	6 p. s. p.
43.	„	Szulc Józef	60 p p.
44.	„	Szybiłło Tadeusz	65 p p.
45.	„	Zioło Wacław	83 p. p.
46.	kapr.	Błaszczyk Ludwik	I. b. c. . m
47.	„	Gardjan Stefan	24 p. p.
48.	„	Pikała Józef	80 p. p.
49.	„	Przerwa Stanisław	15 p. p.
50.	„	Powideł Józef	6 p. p. leg.
51.	„	Skwara Aleksander	77 p. p.
52.	„	Suszyński Franciszek	63 p. p.
53	„	Wiencek Józef	17 p. p.
54.	mar.	Rachubiński Bronisław	k. mar. w.
55.	str. mar.	Biały Lech	port w. G.

Mimo znacznej liczebności kurs podoficerski dał bardzo dobre wyniki, a zatrzymanie go aż do połowy sierpnia pozwoliła na stosunkowo dużą ilość godzin nauki pływania.

Kurs Szermierczy

w roku szkolnym 1926/27 nie odbył się. Natomiast odbył się szereg kursów drobniejszych jak następuje:

2-tygodniowy Kurs Informacyjny dla Lekarzy Wojskowych.

Kurs obejmował 15 dni pracy w czasie od 27. czerwca do 12. lipca 1927 r. Uczestników 16.

Program: Wykłady: fizjologja pracy mięśniowej — mjr. lek. Fuchs - Dybowski. Zasady i organizacja wych. fiz. — kpt. Dr. Pawełek. Regulamin Wych. Fizycznego por. Szydłowski.

Ćwiczenia laboratoryjne mjr. lek. Fuchs-Dybowski. Gimnastyka kpt. Szuszkiewicz. Gry ruchowe por. Konopacki.

Lekką atletykę, piłkę nożną, rugby, walkę bagnetem, tennis, szermierkę, walkę wręcz, boks, sport wodny — prowadzili instruktorzy szkoły pokazowo.

Ponadto wystarano się o pokazy: hippika i polo-konne.

Dzień pracy obejmował następujące zajęcia: gimnastykę, 2 godziny wykładów, gry ruchowe, wykład, — oraz popołudniu zajęcia laboratoryjne 2 godziny.

Uczestnicy:

1. Ppłk. lek. Moszyński Andrzej, 2. Mjr. lek. Kuryluk Władysław, 3. Mjr lek. Bałaszeskul Franciszek, Kapitanowie: 4. Śliwonik Wacław, 5 Jasiński Stanisław, 6. Mierzwiński Józef, 7. Kumelowski Jan, 8. Libański Józef, Porucznicy: 9. Hanusz Ryszard, 10 Chrzanowski Stanisław, 11. Wagner Bronisław, 12. Budlewski Kazimierz, 13. Jagodziński Witold, 14, Czarnecki Tadeusz, 15. Giziński Antoni, 16. Kluczyński Jerzy.

4-tygodniowe Kursy ćwiczeń sportowych, dla młodzieży przysposobienia wojskowego.

Kursów takich odbyło się 4 a mianowicie:

1. Od 15. 9. — 14. 10. 1926. Uczest. 63 ze Związku Strzeleckiego.

2. Od 18. 10. — 15. 11. 1926 Uczest. 30 ze Związku Młodzieży Miejskiej.

3. Od 22. 11. — 18. 12. 1926. Uczest. 38 ze Zjednoczenia Młodzieży Polskiej, Związku Młodzieży Wiejskiej i Związku Powstańców Górnośląskich.

4. Od 31. 1. — 27. 2. 1927 r. Uczest. 55 ze Związku Straży Pożarnych. Razem uczest. 186.

Program każdego kursu obejmował:

Wykłady z hygjeny ćwiczeń oraz zasad zaprawy, podstaw gimnastyki i organizacji sportu	20	godz.
Pogadanki	20	„
Pomiary i badania lekarskie oraz próby sprawności	20	„
Gimnastyka	30	„
Lekka atletyka	26	„
Gry ruchowe	32	„
Boks	12	„
Razem	160	godz.

Kierownikami kursu byli pierwszego kpt. Dobrowolski, następnych kpt. Mierzejewski. Wykłady i ćwiczenia prowadzili instruktorzy Szkoły.

Zajęcia odbywały się rano i popołudniu, pogadanki wieczorem W dni świąteczne uczestnicy kursów zwiedzali miasto Poznań (ratusz, zamek, zwierzyniec, ogród botaniczny itp.).

Dla młodzieży Związku Straży Pożarnych wygłoszono cykl wykładów o obronie przeciwgazowej, oraz urządzono dwa pokazy pożarnicze w sąsiednich oddziałach Straży Pożarnej.

Przedolimpijski Kurs lekkoatletyczny.

W czasie od 16. sierpnia do dnia 30. września 1927 r. odbył się w Szkole kurs lekko-atletyczny dla zawodników, wyznaczonych przez Państwowy Urząd Wychowania Fizycznego w porozumieniu z Polskim Komitetem Olimpijskim.

Zadaniem kursu było stworzenie dogodnych warunków, aby zawodnicy nań przybyli mogli poprawić swą kondycję fizyczną przez umiarkowaną ilość ćwiczeń metodycznych, przez wypoczynek od pracy zawodowej, i aby zapoznali się z techniką ćwiczeń.

Dzień pracy na kursie był rozłożony w sposób następujący:

Godz 8 pierwsze śniadanie, godz. 8.15—9 gimnastyka, godz. 9—9.35 drugie śniadanie, godz. 9.35 — 10.20 wykład, godz. 10.30—11.30 gry ruchowe lub marsz, godz. 15—17 zaprawa indywidualna.

Ćwiczeniami i zaprawą kierowali: Kpt. Baran, przydzielony przez P. U. Wych. Fiz., kpt. Dobrowolski, kpt. Mierzejewski i por. Konopacki. W końcu kursu przyjechał

trener p. Klumberg (Estonja) były mistrz świata w 10-cio boju lekko-atl. 1912 r. Wykłady wygłaszali: Ppłk. Dr. Osmolski, kpt. Dr. Pawełek, trener Klumberg oraz instruktorzy Szkoły.

W czasie kursu zawodnicy byli systematycznie poddawani badaniom lekarskim. Również wielką uwagę kładziono na odżywianie (5 razy dziennie) oraz na tryb życia zawodników. Dwuch masażystów stosowało masaże. W przypadkach drobnych uszkodzeń stosowano diatermię.

Panowie:

1. Adamczak, 2. Anders, 3. Baran Jan, 4. Baran Józef, 5. Biniakowski, 6. Buchała, 7. Cejzik, 8. Czarnecki, 9. Dobrakowski, 10. Dobrowolski, 11. Freyer, 12. Fryszczyn, 13. Gawenda, 14. Gilewski, 15. Halicki, 16. Janicki, 17. Jaworski, 18. Kostrzewski, 19. Łucki, 20. Łukasiewicz, 21. Maciaszczyk, 22. Majtkowski, 23. Mejro, 24. Mierzejewski, 25. Nalepa, 26. Nowak, 27. Nowosad, 28. Nowosielski, 29. Rzepka, 30. Rzepuś, 31. Sarnacki, 32. Sawaryn, 33. Sidorowicz,

Kurs Przedolimpijski Lekkiej Atletyki

Zawodnicy wynieśli z kursu rzetelną korzyść przez zapoznanie się z systematyczną zaprawą opartą na gimnastyce, i ćwiczeniach metodycznych.

Wewnętrzne zawody urządzane wśród kursantów w dniach 10. i 18. września wykazały dodatnie wyniki pracy, przynosząc kilka nowych rekordów polskich (pań).

Polski Komitet Olimpijski wyznaczył na kurs; zawodników następujących:

Panie:

1. Bejmówna, 2. Brejerówna, 3. Ciepłówna (Wiśka), 4. Czajkowska, 5. Dobrosówna, 6 Frydrychówna, 7. Gędziorowska, 8. Jabłczyńska, 9 Kasprzakówna, 10. Kobielska, 11. Konopacka, 12. Lanżanka, 13. Pizłówna (Hanka), 14 Raźniewska, 15 Schabińska, 16. Wieczorkiewiczówna, 17. Woynarowska.

34. Skierczyński, 35. Smakulski, 36. Szelestowski, 37. Szwarc, 38. Trojanowski, 39. Urbaniak.

Przodolimpijski Kurs Bokserski.

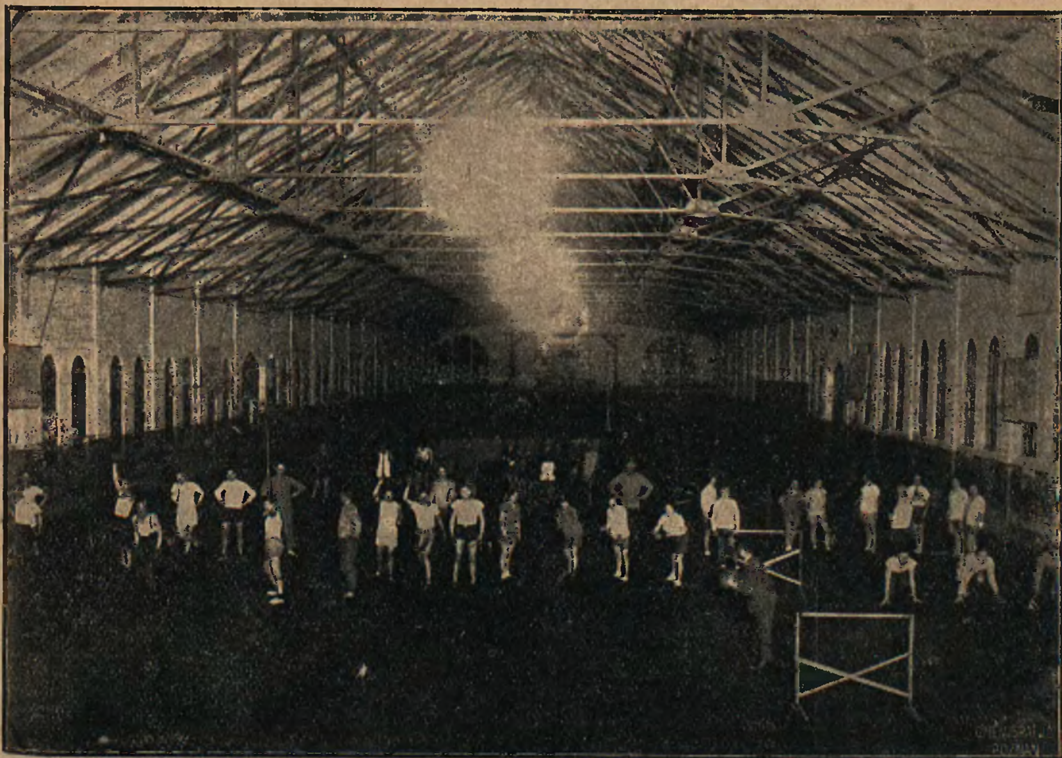
Zaliczony do Ośrodka Wych. Fiz. kurs bokserski obejmował 14 zawodników.

Kierownikiem kursu był por. Laskowski, instruktorem pomocniczym wachm. Sztam. Z ramienia Polskiego Związku Bokserskiego opiekował się kursem kpt. Baran.

Uczestnicy kursu przybywali w różnych terminach i tak samo opuszczali kurs, przez co liczba ich nie była stałą w czasie trwania kursu.

Uczestnicy:

Arski, Bączkowski, Czarnecki (Łódź), Czarnecki (Poznań), Gawili, Gerlich, Głon, Iwański, Konarzewski, Majchrzycki, Seidel, Stępniak, Stibbe, Szulc.

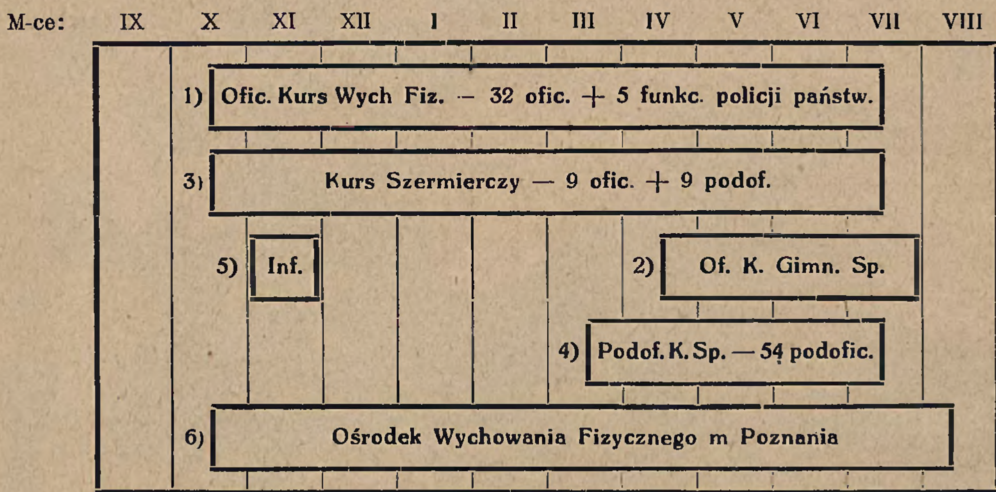
Hala gimnastyczna Szkoły w czasie ćwiczeń Ośrodka.

Ośrodek wychowania fizycznego miasta Poznania.

Z początkiem roku 1927 na polecenie Państw. Urz. Wych. Fiz. zorganizowano przy C. S. W. G. i Sp. Ośrodek, którego zadaniem było przygotowanie praktyczne instruktorów dla organizacyj sportowych. Do Ośrodka Poznań zgłosiły swe zespoły następujące kluby, organizacje i oddziały:

A. Z. S. Poznań . .	3	zespoły	(gimnastyka, boks, szermierka)	81	ćwicz.
Drużyna Błękitna . .	2	„	(gimnastyka)	75	„
Klub Sport. „Policja"	1	„	(gimnastyka, lekka atl., gry)	32	„
„Warta"	3	„	(gimnastyka, boks)	167	„
P. O. Z. L. A. . . .	1	„	(gimnastyka, lek. atl., gry)	32	„
Kurs Nauczyc. . . .	1	„	(gry)	23	„
Szk. Budowy Maszyn	2	„	(gimnastyka, szermierka)	48	„
„Sokół"	1	„	(gimnastyka, lek. atl., gry)	70	„
Wyższa Szk. Handl. .	1	„	„ „ „ „	65	„
Zw. Harc. Polsk. . .	1	„	(gimnastyka)	32	„
Zw. Młodych Polek .	1	„	(gimnastyka i gry	39	„
Zw. Strzelecki . . .	1	„	„ „	47	„
Zw. Podofic. rez. . .	1	„	„ „	45	„
Szk. Podofic 15 p uł.	1	komp.	(gimn., lek. atl., gry i walka bagnetem) .	45	„
Szk. Podofic. 7 p. strz. k.	1	„	„ „ „ „ .	42	„
Szk. Podofic. 57 p. p.	1	„	„ „ „ „ .	113	„
Przedolimp. kurs boksu	1	zesp.	(boks, gry gimn.)	14	„
Razem:	23	zespoły		980	ćwicz.

Rok Szkolny 1927-28.

1) Oficerski Kurs Wychowania Fizycznego (VII. Roczny 1927/28).
15. X. 1927 — 3. VII. 1928. — 32 oficerów + 5 funkcj. policji państw
2) Oficerski Kurs Gimnastyczno-Sportowy (Wiosna 1928).
11. IV. — 7. VII. 1928. — 24 oficerów.
3) Kurs Szermierczy.
3. X. 1927 — 14. VII. 1928. — 9 oficerów i 9 podoficerów
4) Podoficerski Kurs Sportowy.
3. III. — 7. VII. 1928. — 54 podoficerów.
5) 2-tyg. Kurs Informacyjny dla komendantów Związku Strzeleckiego.
10. XI. — 24. XI. 1927.
6) Ośrodek Wychowania Fizycznego m. Poznania.

VII. Oficerski Kurs Wychowania Fizycznego 1927/28.

Kurs ten liczył 195 dni pracy w 3 trimestrach. Mianowicie: trim. I. — 52 dni, Kurs narciarski — 18 dni, trim. II. — 53 dni. trim. III. — 63 dni. Ponadto niedziele i święta 68 dni. Początek kursu dnia 15. października 1927, koniec dnia 3. lipca 1928. Kursistów oficerów 33 i oficerów policji 5.

Program i obsada kursu jak następuje:

Wykłady:		Trimestry I	II	III	Razem
Zasady Wych Fiz. i Higjena	Ppłk. Dr. Osmolski	12	24	14	50
Anatomja i mechanika ruchu	Kpt. Dr. Pawełek	46	—	—	46
Fizjologja człowieka	" " "	—	20	16	36
Repetit z chemji i fizyki	" " "	—	7	—	7
Patologja ogólna	" " "	—	—	7	7
Teorja gimnastyki	Kpt. Szuszkiewicz	8	13	17	38
Przepisy sportowe	Kpt. Dobrowolski i instr.	13	15	16	44
Psychologja	Mjr. Korniłowicz	—	—	14	14
Pedagogika	Prof. Dr. Jaxa-Bykowski	—	—	10	10
Teorja masażu	Por. Dr. Mazurek	—	—	4	4
Biometrja	Kpt. Dr. Szydłowski	—	—	5	5
		79	79	103	261

Ćwiczenia:		I	II	III	Razem
		Trimestry			
Gimnastyka	kpt. Szuszkiewicz	49	54	50	153
Lekcje praktyczne	kpt. Szuszkiewicz i kpt. Dobrowolski	15	15	8	38
Lekka atletyka	" "	28	24	32	84
Walka bagnetem	" "	—	24	21	45
Szermierka	" "	25	28	39	92
Gry ruchowe	por. Konopacki	33	12	30	75
Walka wręcz	por. Skierczyński	10	—	—	10
Boks	" "	—	26	15	41
Sporty wodne	por. Dąbrowski	—	—	9	9
		160	183	204	547

Badania i pomiary ogółem 8 dni.

Grupa uczestników siódmego ofic. kursu wych. fiz. w roku 1927/28.

Kurs narciarski.

Kurs narciarski odbył się w roku 1928 w Krynicy w czasie od dnia 3-go do 26-go stycznia 1928 liczył 18 dni pracy. Kierował kursem kpt. dypl. Wilimowski, oraz instruktorzy kpt. Stiller, kpt. Spyrłak i kpt. Waligóra.

Udział w kursie wzięli wszyscy uczestnicy kursu rocznego, a ponadto z kadry Szkolnej byli na kursie: komendant Szkoły ppułk. Dr. Osmolski, kpt. Szuszkiewicz, kpt. Dobrowolski i porucznicy: Dąbrowski, Kaseja, Mazurek i Konopacki.

Na kursie narciarskim podoficerskim w Worochcie byli: wachm. Sztam i sierż. Janicki w czasie od 16 stycznia do 11 lutego 1928 r.

Kurs narciarski dla oficerów kursu rocznego obejmował wykłady teoretyczne o sprzęcie i jeździe na nartach oraz egzamina końcowe i ćwiczenia praktyczne poprzedzane gimnastyką ranną.

Praktyka w obozach P. W.

Po ukończeniu kursu rocznego oficerowie opuszczający Szkołę otrzymali przydziały do obozów P. W. celem odbycia 6-tyg. praktyki w obozach.

VII. Oficerski Kurs Wychowania Fizycznego 1927/28 ukończyli:

1.	Mjr.	Idzik Aleksander	25 p. p.
2.	Kpt.	Bandoła Tadeusz	82 p. p.
3.	„	Dębowski Jerzy	35 p. p.
4.	„	Jezierski Józef	18 p. p.
5.	„	Kaczmarczyk Antoni	12 p. p.
6.	„	Parczyński Józef	34 p. p.
7.	„	Sikorski Stan. Kaz.	13 p. p.
8.	Por.	Abaszydze Wachtang	13 p. p.
9.	„	Bielawski Kazimierz	7 p. p. leg.
10.	Por.	Bucewicz Leon	71 p. p.
11.	„	Czernikiewicz Czesław	szk. p. r. I.
12.	„	Gronowski Ignacy	67 p. p.
13.	„	Dr. Hanusz Ryszard	10 b. san.
14.	„	Herhold Franc. Jan	5 p. p. leg.
15.	„	Heyer Ernest	48 p. p.
16.	„	Jankowski Lucjan	45 p. s. k.
17.	„	Kisielewski Kaz.	1 p. a. p. leg.
18.	„	Kobyliński Jerzy	30 p. s. k.
19.	„	Konopacki Jan III	73 p. p.
20.	„	Kułakowski Witold	21 p. p.
21.	„	Michalewski Albin	45 p. s. k.
22.	„	Miciński Wacław	14 p. p.
23.	„	Naprawa Władysław	15 p. p.
24.	„	Niwiński Leopold	66 p. p.
25.	„	Paszki Kazimierz	44 p. p.
26.	„	Piesowicz Stanisław	78 p. p.
27.	„	Pruszyński Andrzej	27 p. uł.
28.	„	Rzeczkowski Józef	27 p. p.
29.	Por. pil.	Sadowski Konrad	1 p. lotn.
30.	„	Stefański Stanisław	79 p. p.
31.	„	Szydek Zygmunt	1 p. s. kon.
32.	„	Sypuła Ludwik	74 p. p.
33.	Ppor.	Fryszczyn Wincenty	24 p. p.

Funkcjon. Policji Państw.:

34.	Pdkom	Nowakowski Witold	Toruń
35.	Aspir.	Janczyszyn Eugen.	Tarnów
36.	„	Winnicki Adam	Lwów
37.	st. przod.	Rokicki Feliks	Warszawa
38.	przod.	Kostrzyca Stan.	Warszawa

Kurs Szermierczy 1927/28 r.

Kurs Szermierczy roku 1927/28 liczył dni pracy 218, niedziel i świąt 66 dni. Początek dnia 3 października 1927 r, koniec dnia 14 lipca 1928 r. Poszczególne trimestry liczyły dni 62, 75, 73.

Wykłady:

Nauki podstawowe	Kpt. Dr. Pawełek	30
Regulamin Wychowania Fizycznego . . .	Kpt. Mierzejewski	10
Przepisy sportowe	Por. Konopacki	27
Hygjenę	Por. Dr. Mazurek	20
Repetycje		10
		97

Ćwiczenia:

Gimnastyka	Kpt. Szuszkiewicz	197
Szermierka	Por. Laskowski	522
Walka bagnetem	Kpt. Szydłowski	18
Gry ruchowe	Por. Konopacki	56
Lekka atletyka	„ „	26
Pływanie		8
Pokazy, zawody, sędziowanie		30
Instruowanie szermierki na kursie rocznym	Kpt. Dobrowolski	24
		881

Badania pomiary i próby razem dni 8.

Teorja była prowadzona na poziomie podoficerskim. Ćwiczenia szermierki obejmowały wszystkie trzy bronie to jest floret, szablę i szpadę włącznie z instruowaniem i sędziowaniem.

Program gimnastyki, gier i lekkiej atletyki był dostosowany do potrzeb ogólnego usprawnienia organizmu i przeciwdziałania szkodliwemu działaniu jednostronności ćwiczeń szermierczych.

Kurs Szermierczy 1927/28 r. ukończyli:

Oficerowie:

1.	Kpt.	Szempliński Kazimierz	21 p. p.
2.	Por.	Bajorek Stefan	4 p. uł.
3.	„	Chmelik Edward	6 p a p.
4.	„	Jakubowski Wiktor	5 p. uł.
5.	„	Szupenko Wacław	9 p sap.
6.	„	Wawrzkiewicz Tadeusz	26 p. p.
7.	„	Wdziekoński Tomasz	2 p. s. kon.
8.	„	Wójcik Franciszek	9 p. uł.
9	„	Zabielski Jerzy	1 b. adm.

Podoficerowie:

1	sierż.	Giczewski Józef	81 p. p.
2.	„	Napieraj Stanisław	61 p. p.
3.	„	Rudnicki Zygmunt	31 p. s. kan.
4.	„	Zatoński Eugenjusz	48 p. p.
5.	plut.	Kociemba Franciszek	7 p. p. leg
6.	„	Kurpiewski Władysław	9 p. s. ko
7.	„	Ryng Wacław	34 p. p.
8.	„	Rzepecki Piotr	4 p. s. p.
9	„	Więcek Józef	17 p. p.

Podoficerski Kurs Sportowy 1928 r.

Kurs trwał od 3 marca do 7 lipca 1928 r. Dni pracy 94, niedziel i świąt 31. Kursistów 54.

Wykłady:

Nauki podstawowe	Kpt. Dr. Pawełek	36 godz.
Regulamin Wych. Fiz.	Kpt. Dr. Szydłowski	30 „
Przepisy sportowe	Kpt. Mierzejewski	38 „
Nauka o Polsce	p. Kałamajska	18 „
	Razem:	122 godz.

Ćwiczenia:

Gimnastyka i instruowanie .	Kpt. Mierzejewski	88 godz.
Lekka atletyka	„ „	66 „
Walka bagnetem	Kpt. Szydłowski	60 „
Gry ruchowe i sportowe . .	Kpt. Mierzejewski i por. Baran Józef	72 „
Boks	Por. Baran Józef	34 „
Pływanie	Kpt. Mierzejewski	15 „
	Razem:	335 godz.

Badania i pomiary oraz próby sprawności ogółem 4 dni.

Podoficerski Kurs Sportowy 1928 roku ukończyli:

1.	st. sierż.	Wiśniewski Henryk	9 p. p. leg.
2.	„ „	Skrzekotowski Leon	38 p. p.
3.	sierż. tyt.	Ziora Władysław	27 p. p.
4.	wachm.	Pruchniewski Stan.	4 p. uł.
5.	sierż.	Rzepka Franciszek	62 p. p.
6.	„	Ruciński Feliks	82 p. p.
7.	sierż. tyt.	Błażyński Stanisław	41 p. p.
8.	sierż.	Dąbrowski Wacław	32 p. p.
9.	ognm.	Demczuk Stanisław	30 p. a. p.
10	sierż.	Latusek Józef	2 p. sap. kol
11.	„	Łyndo Onufry	85 p. p.
12.	ognm. tyt.	Szuflitowski Leon	1 p. czołg.
13.	sierż.	Włoch Antoni	35 p. p.
14.	ognm.	Żyzniewski Franc.	29 p. a. p.
15.	sierż.	Adamowicz Jan	23 p. p.
16.	ognm.	Dzikowski Andrzej	3 p a. p. leg.
17.	sierż.	Wiśniewski Józef	29 p s. kan.
18.	„	Wesołowski Bronisław	8 dyw. sam.
19.	plut.	Krasnopolski Winc.	1 p. a. p. leg.
20.	„	Wójcik Ludwik	11 p. a. p.
21.	„	Feliks Karol	1 p. sap. kol.
22.	„	Konopka Jan	52 p p.
23.	„	Marmurowicz Stan.	1 b. strz.
24.	„	Obałek Michałek	68 p. p.
25.	„	Szpieg Paweł	10 p. s. kon.
26.	„	Berkowicz Jan	2 p s. p.
27.	„	Bogdański Franciszek	4 p. p. leg.

28.	plut.	Gnatowski Zygmunt	3 p. s. kon.
29.	"	Janiszewski Ark.	54 p. p.
30.	"	Juja Stanisław	35 p. p.
31.	"	Mikołajek Antoni	20 p. a. p.
32.	"	Muszyński Franciszek	16 p. a. p.
33.	"	Pluskota Wincenty	49 p. p.
34.	"	Szamocki Bronisław	86 p. p.
35.	"	Szutowski Jan	1 d. a k.
36.	"	Szwed Jan	4 p. a. c.
37.	"	Komuda Czesław	13 b. most. s.
38.	kapr.	Szrama Stanisław	15 p. uł.
39.	"	Barcicki Zygmunt	1 p. s. kon.
40.	"	Namysłowski Stanisław	2 p. lotn.
41.	"	Salomon Henryk	2 p. szwol.
42.	kapr.	Zawadzki Feliks	79 p. p.
43.	"	Baum Henryk	7 p. a. p.
44.	"	Bilak Michał	7 p. s. kon.
45.	"	Kocik Roman	26 p. a. p.
46.	"	Korba Wojciech	2 p. a. p. le
47.	"	Krukowski Aleksander	27 p. uł.
48	"	Kulbacki Leon	9 p. s. kon.
49.	"	Liszka Franciszek	44 p. p.
50.	"	Łęgowski Leon	12 d. a. k.
51.	"	Mucha Bronisław	5 p. s. kon.
52.	"	Rutkowski Marjan	80 p. p
53	"	Jankowski Albin	7 b. adm.
54.	"	Michalski Józef	23 p. a. p.

Oficerski kurs gimn.-sport. (wiosna 1928).

Dni pracy 70 dni, świątecznych 17. Początek 12 kwietnia koniec 7 lipca 1928 Kursistów 24.

Wykłady:

Zasady Wych. Fiz.	Ppłk. Dr. Osmolski	7 godz.
Nauki podstawowe	Kpt. Dr. Pawełek	25 "
Reg. Wych. Fiz.	Kpt. Dr. Szydłowski	30 "
Przep. sportowe	Kpt. Dobrowolski, Por. Konopacki, Por. Skierczyński	28 "
Pedagogika	Prof. J. Bykowski	10 "
	Razem	100 godz.

Oficerski kurs gimn. sport. Wiosna 1928 r.

Ćwiczenia:

Gimnastyka	Kpt. Szuszkiewicz	60	godz.
Instruowanie	„ Dobrowolski	30	„
Walka bagnetem	„ „	30	„
Gry	Por. Konopacki	50	„
Lekka atletyka	Kpt. Dobrowolski	38	„
Boks	Por. Konopacki	32	„
Pływanie	Kpt. Dobrowolski	6	„
	Razem	246	godz.

Badania i pomiary lekarskie oraz próby sprawności 4 dni.

W wykładach położono główny nacisk na znajomość regulaminu wych. fiz. i przepisów sportowych. W ćwiczeniach traktowano najszerzej gimnastykę, lekką atletykę i gry. Pomimo, iż kurs był stosunkowo krótki, (trwał tylko 12 tygodni) program został całkowicie wyczerpany i wyniki osiągnięte dobre, a to dzięki lepszym warunkom ćwiczebnym i dostatecznej kadrze instruktorskiej.

Oficerski kurs gimn. sport. (wiosna 1928) ukończyli:

1.	Kpt.	Krasiński Antoni	27 p. p.
2.	„	Chrupek Michał	8 p. p. leg.
3.	Por.	Andruszkiewicz Kaz.	3 p. p. leg.
4.	„	Budzyński Adam	22 p. p.
5.	„	Janowski Marjan	28 p. p.
6.	„	Madaliński Rysz. Leon	16 p. a. p.
7.	„	Bysko Stanisław	53 p. p.
8.	„	Chrobak Tadeusz	1 p. a. p.
9.	„	Dąbrowski Stan. IX.	2 p. sap. kol.
10.	„	Marciniec Józef	4 p. s. p.
11.	„	Rady Kazimierz	83 p. p.
12.	Por.	Roszkowski Henryk	b. szt. M. S. Wojsk.
13.	„	Sztark Alfons	51 p. p.
14.	„	Wójcik Jan	b. szk. sap.
15.	„	Zybała Jan	1 p. czołg.
16.	„	Hassenrück Adolf	1 p. strz.
17.	„	Spieszny Józef	20 p. p.
18.	„	Synowiec Ludwik	19 p. p.
19.	„	Szczęśniak Jan	85 p. p.
20.	„	Blew Paweł	80 p. p.
21.	Ppor.	Kiesewetter Ludomir	17 p. a. p.
22.	„	Bartoszewicki Leon	50 p. p.
23.	„	Kwaśniak Henryk	60 p. p.
24.	„	Potocki Albin	76 p. p.

Kurs Informacyjny dla Komendantów Związku Strzeleckiego.

Kurs Informacyjny dla Komendantów Okręgów i Obwodów Związku Strzeleckiego.

Kurs trwał dni 14 w czasie od 10-go do 29-go listopada 1927 r. Uczestników 24.

Wykłady obejmowały: Zasady wychowania fizycznego — ppłk. Dr. Osmolski; Organizacja wych. fiz. w Polsce — kpt. Dr. Pawełek; Organizacja zawodów i przepisy sportowe — kpt. Dobrowolski, kpt.

Mierzejewski, por. Dr. Mazurek, (nie licząc pogadanek urządzanych przez uczestników) ogółem 21 wykładów. Ponadto w program kursu weszły pokazy ćwiczeń na kursach szkolnych prowadzone przez kpt. Szuszkiewicza, kpt. Dobrowolskiego i por. Laskowskiego ogółem 7 pokazów, oraz osobiste ćwiczenia kursantów a mianowicie: gimnastyki 10 godz., l. atletyki 7 godz., gier 13 godz razem 30 godz. Wykładów 21 godz., pokazów 7 godz., ćwiczeń 30 godz. razem 58 godzin.

2-tygodniowy Kurs Informacyjny dla Komendantów Związku Strzeleckiego ukończyli:

1. Chełchowski Tadeusz, Brześć n/Bug.
2. Drzewiecki Teofil, Wilejka
3. Fijałkowski Jan, Baranowicze
4. Fornalski Tadeusz, Kalisz
5. Frank Michał, Wilno
6. Grzybowski Zdzisław, Warszawa
7. Heil Edward, Przemyśl
8. Jaworski Kazimierz, Lipno
9. Kolbuszewski Edward, Lwów
10. Koźmiński Aleksander, Stołpce
11. Królikowski-Muszkiet Hen., Warszawa
12. Latour Jan, Lublin
13. Muzyczka Ludwik, Nowogródek
14. Pawłowski Janusz, Brześć n/Bug.
15. Pałac Józef, Łuck
16. Piątkowski Hip. Ludwik, Łódź
17. Płonka Józef, Katowice
18. Kadera Henryk, Bielce
19. Roznowski Edward, Warszawa
20. Skawiński Stanisław, Katowice
21. Spałek Jan, Kraków
22. Szafarski Tadeusz, Święciany
23. Wierzbowski Ryszard, Grodno.

Odjechał z kursu jako chory p. Lang Kaźmierz

Ośrodek Wychowania Fizycznego miasta Poznania.

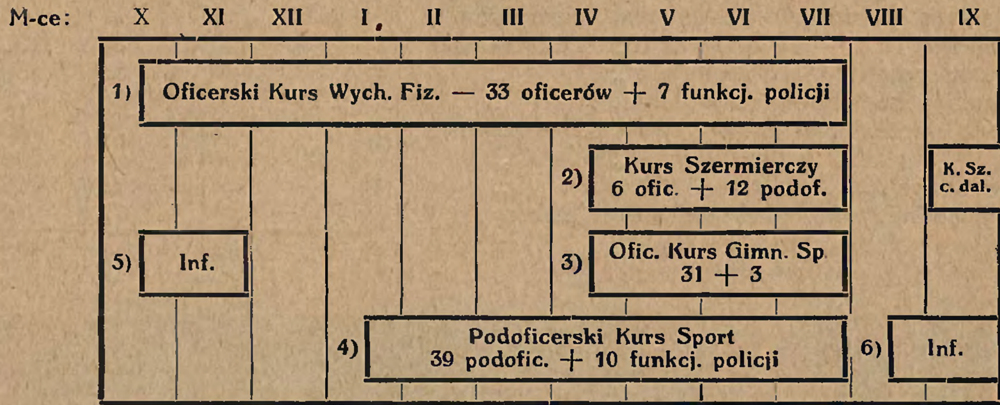
Po przerwie wakacyjnej pracę w ośrodku podjęto w listopadzie 1927 roku. Zgłosiły się następujące zespoły:

1.	Kurs podofic. garniz. I.	zgłoszonych	46	ćwiczących	40	godzin	72	gimn. gry, walka bagn.
2.	„ „ „ II.	„	49	„	39	„	104	„ „ „ „
3.	VII. Dyon Żandarmerji	„	12	„	12	„	80	„ „ „ „
4.	Wyższa Szkoła Handl. I.	„	26	„	15	„	30	gimn., gry, lekka atlet.
5.	„ „ „ II.	„	32	„	19	„	41	szermierka
6.	„ „ „ III.	„	26	„	15	„	34	gimn., gry, lekka atlet.
7.	Policja Państwowa	„	29	„	24	„	75	„ „ „ „
8.	P. W. 58 p. p.	„	73	„	31	„	59	„ „ „ „
9.	K. S. Pogoń	„	31	„	17	„	8	gimnastyka
10.	Gimn Marcinkowskiego	„	49	„	21	„	71	gimn., lekka atletyka
11.	K. S. Warta I.	„	22	„	21	„	35	boks
12.	„ „ „ II.	„	53	„	48	„	60	gimn, lekka atletyka
13.	Podofic. Kurs P. W. instr. powiat I.	„	27	„	24	„	105	gimn., gry, lek. atl., boks i walka bagnetem.
14.	„ „ „ „ „ „ II.	„	28	„	25	„	186	„ „ „ „ „
15.	Kurs dla pow. instr. W. F.	„	14	„	13	„	186	„ „ „ „ „
16.	Gimn. J. Kantego	„	59	„	20	„	43	lekka atletyka, gry
17.	A. Z. S. I.	,	55	„	32	„	63	gimn., lekka atletyka
18.	A. Z. S. II.	„	35	„	23	„	36	„ „ „
19.	P. O. Z. L. A. I.	„	60	„	49	„	35	lekka atletyka
20.	P. O. Z. L. A. II.	„	60	„	36	„	30	„ „
21.	Oficerowie 57 p. p.	„	32	„	15	„	20	szermierka
22.	Nauczyciele Szkół Powszech.	„	19	„	14	„	20	„
23.	Klub Wiośl. Tryton	„	32	„	23	„	32	gimnastyka
24.	Koło Młodych Polek	„	36	„	21	„	30	gimnastyka, gry
25.	Żeńska Szkoła Przemysłowa	„	46	„	32	„	34	„ „
26.	Państw. Sem. Męskie	„	29	„	24	„	10	lekka atletyka, gry
27.	Podoficerowie 15 p. uł.	„	12	„	11	„	34	szermierka
28.	Poznański Hufiec Harcerski	„	20	„	12	„	20	boks
29.	Drużyna Błękitna	„	30	„	25	„	30	gimnastyka, gry
30.	Harcerska Drużyna taborów	„	29	„	21	„	6	gimn., lekka atlet., gry
31.	Kurs instr. Zjedn. Młodz. Polsk.	„	31	„	31	„	120	gimn., gry, lekka atlet., boks, pływanie

Razem: zgłoszonych 1102 ćwiczących 754 godzin 1709

Jak ze spisu wynika większość ćwiczących uprawiała poszczególne ćwiczenia w grupach zorganizowanych klubowo, ponadto jednak odbyły się w ośrodku 4 kursy podoficerskie, kurs dla powiatowych instruktorów P. W. oraz kurs instruktorski Zj. Mł. Polskiej. Kursy te trwały po 5—8 tygodni mając osobne programy liczące do stu i stukilkudziesięciu godzin pracy.

Rok Szkolny 1928-29.

1) Oficerski Kurs Wychowania Fizycznego (VIII. Roczny 1928/29).
2. X. 1928 — 5. VII. 1929, — 33 oficerów + 7 funkcjon. policji państw.
2) Oficerski Kurs Gimnastyczno-Sportowy (wiosna 1929).
4. IV. — 8. VII. 1929. — 31 oficerów + 3 oficerów straży granicznej.
3) Kurs Szermierczy (w Warszawie).
25. I. — 22. XII. 1929. — 6 oficerów + 12 podoficerów.
4) Podoficerski Kurs Sportowy (1929).
4. I — 1. VII. 1929. — 39 podoficerów + 10 funkcjon. policji państw.
5) 6-tyg. Kurs Informacyjny dla oficerów przysposobienia wojskowego.
15. X. — 28. XI. 1928. — 53 oficerów.
6) 6-tyg. Kurs Informacyjny dla oficerów przysposobienia wojskowego.
15. VIII. — 25. IX. 1929. — 41 oficerów.

VIII. Oficerski Kurs Wychowania Fizycznego 1928/29.

Zaczął się 8 października 1928, skończył 5 lipca 1929 r. Liczył 33 oficerów i 7 funkcjonarjuszy policji państwowej.

Dni pracy 178 w Szkole i 18 na kursie narciarskim. W poszczególnych trimestrach 60, 47 i 71. Pomiary, próby sprawności i raporty 10 dni.

Program obejmował:

Wykłady:		Trimestry: I.	II.	III.	Razem
Zasady Wych. Fizycznego	Ppłk. Dr. Osmolski	10	30	10	50 godz.
Higjena ogólna	„ „ „	—	16	—	16 „
Teorja gimnastyki	Kpt. Szuszkiewicz	25	—	25	50 „
Anat. i mech. ruchu	Kpt. Dr. Pawełek	50	—	—	50 „
Repet. z chemji i fizyki	„ „ „	—	10	—	10 „
Fizjologja człowieka	„ „ „	—	24	26	50 „
Patologja ogólna	„ „ „	—	—	12	12 „
Teorja sportu	Instruktorzy	20	16	22	58 „
Psychologja	Ppułk. Korniłowicz	—	—	15	15 „
Pedagogika	Dr. Frycz	—	—	12	12 „
Teorja masażu	Por. Dr. Mazurek	10	—	—	10 „
Biometrja i antropol.	Kpt. Dr. Szydłowski	12	—	10	22 „
		127	96	132	355 godz.

Ćwiczenia:		Trimestry: I.	II.	III.	Razem
Gimnastyka i instruowanie	Kpt. Szuszkiewicz	60	47	71	176 godz.
Szermierka	Kpt. Dobrowolski	40	30	30	100 „
Lekka atletyka	„ „	30	18	36	89 „
Gry ruch. i sportowe	„ „	24	12	36	72 „
Walka bagnetem	Por. Skierczyński	—	20	16	36 „
Boks	„ „	20	14	—	34 „
Walka wręcz	„ „	—	—	12	12 „
Sporty wodne	Por. Dąbrowski	—	—	12	12 „
		174	141	213	528 godz.

Kursiści VIII-go ofic. kursu wych. fiz. 1928/29.

Kurs narciarski.

Kurs narciarski odbył się w Krynicy, prowadzony był całkowicie samodzielnie przez instruktorów szkoły: kpt. Mierzejewskiego, por. Nycza, por. Barana i por. Dr. Mazurka. Warunki śniegowe i terenowe były zupełnie dobre. Wykłady narciarskie odbyły się uprzednio w Szkole (kpt. Dobrowolski i por. Dr. Mazurek), na kursie tylko wykłady z higjeny sportów zimowych (por. Dr. Mazurek) i o sporcie wysoko górskim (kpt. Dr. Pawełek).

Praktyka w obozach P. W.

Po zakończeniu kursu rocznego uczestnicy jak zwykle udali się na praktykę w obozach na okres 6-tygodniowy.

VIII. Oficerski Kurs Wych. Fiz. 1928/29 ukończyli:

1.	Kpt.	Billik Edward	10 p. p.
2.	„	Janicki Tadeusz	5 p. a. p.
3.	„	Janowski Marjan	28 p. p.
4.	„	Nowobilski Albin	3 p. s podh.
5.	„	Pelc Józef	korp. kad. 3.
6.	Por.	Andruszkiewicz Kaz.	3 p. p. leg.

7.	Por.	Badecki Feliks	25 p. a. p.
8.	„	Brückner Józ. Stan.	of. szk. lotn.
9.	„	Chrobak Tadeusz	1 p. a. p. leg.
10.	„	Gajewski Zygmunt	37 p. p.
11.	„	Kiesewetter Ludomir	17 p. a. p.
12.	„	Kozłowski Edmund	49 p p.
13.	„	Krywald Aleksander	40 p. p.
14.	„	Leszczyński Stanisław	5 p. lotn.
15.	„	Łapiński Jerzy	58 p. p.
16.	„	Madaliński Ryszard	16 p. a. p.
17.	„	Ostrowski Franciszek	85 p. p.
18.	„	Pałucki Włodz. Wincenty	59 p. p.
19.	„	Pawlik Brunon	5 p. a. c.
20.	„	Pieniak Franciszek	78 p. p.
21.	„	Poszepczyński Mikołaj	13 p. p.
22.	„	Przedpełski Miecz.	4 p. p. leg.
23.	„	Roszkowski Henryk	3 p. p. leg.
24.	„	Sołtysiak Stanisław	70 p. p.
25.	„	Stempkowski Kazim.	20 p. r. p.
26.	„	Szczepankiewicz Wilhelm	of szk. dla podofic.
27.	„	Sztark Alfons	51 p. p.
28.	„	Tomaszewski Stan.	4 p. p. leg.
29.	„	Urbaniak Antoni	32 p. p.
30.	„	Warchlewski Witold	81 p. p.
31.	„	Wołoszyński Władysław	10 p. a. c.
32.	Ppor.	Bogowski Bolesław	3 p. lotn.
33.	Por.	Wiśniewski Ludwik	52 p. p.
34.	Pdkom.	Menke Lucjan	Łuck
35.	Aspir.	Bartuzel Ignacy	Wilno
36.	„	Czarnomski Zygmunt	Warszawa
37.	„	Jasiński Wiktor	Rowne Woł.
38.	„	Markuszewski Kazim.	Brześć n. B
39.	„	Witwicki Juljan	Nowogródek
40.	Przod.	Chlebowski Władysław	Warszawa

Kursu nie ukończył por. Jaroszewski Adam 26 p. uł.

Kurs Szermierczy.

Kurs Szermierczy w r. 1928/29 wyznaczono wyjątkowo w tym roku w Warszawie (przy Ośrodku Wych. Fiz. m. Warszawy) ze względu na obecność fechmistrza pana Szombathely'ego (Węgry) którego Państw. Urząd Wych. Fiz. zakontraktował w stolicy.

Jakkolwiek eksterytorjalny kurs ten prowadzony był przez Szkołę, pod dowództwem por. Laskowskiego, przy udziale instruktorów Szkoły por. Lubicz-Nycza i st. sierż. Zagackiego. Zaopatrzony i finansowany również przez Szkołę. Wielokrotne inspekcje pracy kursu były dokonywane przez komendanta Szkoły, dyrektora nauk i kierownika ćwiczeń.

Kurs podzielony został na dwie części rozdzielone wakacjami pierwsza od 25 stycznia do 1 lipca i druga od 1 września do 22 grudnia 1929 r.

Pierwsza część kursu liczyła dni pracy 122 (niedziel i świąt 34 dni).

Wykłady odbywały się wyłącznie w zakresie szermierki, gdyż uczestnicy kursów mieli już za sobą pokończone kursy wychowania fizycznego.

Teorja Szermierki	p. Szombathely	100 godz.
Gimnastyka	Kursiści	120 „
Szermierka	p. Szombathely	330 „

Gimnastykę prowadzili kursiści z ukończonym kursem rocznym wych. fiz. W ramy gimnastyki wchodziły także gry ruchowe. Sporty o tyle w program kursu wejść nie mogły że poza salą ćwiczebną kurs niczem więcej nie rozporządzał.

VII. Kurs Szermierczy 1928/29 ukończyli (pierwszą część kursu).

Oficerowie:

1.	Kpt.	Segda Władysław	dyon żand. Grudziądz.
2.	„	Szempliński Kaźmierz	1 p. p. leg.
3.	„	Szupenko Wacław	9 p sap.
4.	„	Chmelik Edward	6 p. a. p.
5.	„	Fryszczyn Wincenty	24 p. a. p.
6.	Ppor.	Dąbrowski Mieczysław	65 p. p.

Podoficerowie:

1.	st. sierż	Koza Leon	wyż. szk. woj.
2.	„ „	Radke Józef	szk. pchor. san.
3.	sierż.	Adamski Franciszek	„ „ „
4.	„	Skrobała Wojciech	„ „ „
5.	„	Pieczyński Jan	korp. kad. nr. 1.
6.	„	Wroński Wacław	36 p. p.
7.	„	Hoffa Ignacy	szk. inż. i sap.
8.	wachm.	Grzegorek Leon	szk. w. kawalerji
9.	plut.	Buczak Jerzy	1 p. lot.
10.	„	Śliwiński Ignacy	korp kad. nr. 2.
11.	„	Urbański Józef	28 p. p.
12.	„	Kurpiewski Władysław	9 p. strz. k.

Oficerski Kurs Gimn. Sport. (wiosna 1929).

Urządzony był w tym roku dla oficerów z poza okręgów korpusowych, a więc z departamentów i służb.

Zaczęty 4 kwietnia trwał do dnia 8 lipca, licząc dni pracy 75, kursistów 34, w czem trzech oficerów straży granicznej.

Wykłady:

Teorja wych. fiz.	Ppułk. Dr. Osmolski	25 godz.
Nauki podstawowe	Kpt Dr Pawełek	25 „
Teorja sportu	Kpt. Dobrowolski	25 „
Regulamin W. F.	Kpt. Szuszkiewicz	25 „
		100 godz.

Ćwiczenia:

Gimnast. i instruow.	Kpt. Szuszkiewicz	90 godz.
Lekka atletyka	Kpt. Dobrowolski	44 „
Boks	Por. Skierczyński	24 „
Gry ruchowe i sport.	Kpt. Szuszkiewicz	44 „
Walka bagnetem	Por. Skierczyński	36 „
Pływanie	Por. Dąbrowski	22 „
		260 godz.

Kursiści ofic. kursu gimn. sport. Wiosna 1929.

Oficerski Kurs Gimn. Sport. (wiosna 1929) ukończyli:

1.	Kpt.	Czarnecki Stanisław	38 p. p.
2.	Por.	Amster Józef Paweł	9 p. a. p.
3.	„	Bojko Włodzimierz	7 p. sap.
4.	„	Cytlanadze Tadeusz	4 p. a. p.
5.	„	Czartoryski Kazimierz	13 p. p.
6.	„	Deżakowski Przemysł.	25 p. uł.
7.	„	Iskierko Mieczysław	2 p. a. p. leg.
8	„	Jaracz Henryk Franc.	10 baon adm.
9.	„	Małachowski Wiktor	9 dyon samoch.
10.	„	Maleszewski Stanisł.	15 p. uł.
11.	„	Musielak Juljan	5 p. strz. konn.
12.	„	Osiński Jan I.	9 baon san.
13.	„	Przeniewski Józef	16 p. uł.
14.	„	Różecki Antoni	2 p. p. leg.
15.	„	Sieczko Kazimierz	56 p. p.
16.	„	Skóra Stanisław	5 p. sap.
17.	„	Sobolewski Władysław	6 p. strz. konn.
18.	„	Sosnowski Kazimierz	59 p. p.
19.	„	Trzepałkowski Aleks.	7 p. a. p.
20.	Ppor.	Bochenek Józef Tom.	4 p. p. leg.
21.	„	Fiedorowicz Tadeusz	66 p. p.
22.	„	Freyberger Marjan	26 p. p.
23.	„	Jasielski Jerzy	6 p. uł.
24	„	Kurkowski Stefan Leon	75 p. p.
25.	„	Lachowicz Zygmunt	rej. zakł. żywn. Warszawa
26	„	Łoś Tadeusz	18 p. uł.
27.	„	Łuszczyński Jan	6 p. lotn.
28.	„	Stefaniak Stanisław	37 p. p.
29.	„	Wlassak Jerzy Fr. Marj.	2 p. lotn.
30.	„	Woźniak Jan	7 p. a. c.
31.	Por.	Kwapiński Feliks	szkoła san.
32.	Pdkom.	Mańczyk Teodor	okręg śląski
33.	Aspir.	Lipski Stanisław	Nakło
34.	„	Marciniak Piotr	Ostrów Wlkp.

Podoficerski Kurs Sportowy 1929 r.

Zaczęty 4 stycznia trwał do 1 lipca, licząc dni pracy 114, kursistów 49 w czem 10 funkcjonarjuszy policji państwowej.

Wykłady:

Regulamin W. F.	Kpt. Mierzejewski	50 godz.
Nauki podstawowe	Kpt. Dr. Pawełek	48 „
Teorja sportu	Kpt. Mierzejewski — por. Baran	50 „
		148 godz.

Ćwiczenia:

Gimnastyka	Kpt. Mierzejewski	110 godz.
Instruowanie	„ „	50 „
Walka bagnetem	„ „	80 „
Lekka atletyka	Por. Baran	80 „
Gry ruchowe i sport.	„ „	80 „
Boks	„ „	40 „
Pływanie	Por. Dąbrowski	20 „
		460 godz.

Podoficerski kurs sportowy 1929 r.

Podoficerski Kurs Sportowy 1929 r. ukończyli:

1.	Chor.	Barański Józef	5 p. uł.
2.	st. sierż.	Małecki Władysław	szkoła san.
3.	sierż.	Borczyk Władysław	10 baon san.
4.	„	Chećko Jan	b. pch. r. piech. 6.
5.	„	Cyprjan Stanisław	„ „ „ „ 5.
6.	„	Dziumak Józef	„ „ „ „ 2.
7.	„	Idęć Antoni	ob. szk. łączn.
8.	„	Karaszewski Jan	b. pch. r. piech. 9.
9.	„	Kaczmarek Stefan	9 b. sam. łączn.
10.	wachm.	Kucharski Franciszek	9 p. uł.
11.	sierż.	Magdziarek Mieczysł.	b. pchor. rez. 7.
12.	wachm.	Marczak Władysław	19 p. uł.
13	sierż.	Muszyński Mieczysł.	b. pchor. rez. 6a.
14.	„	Słaba Andrzej	b. szk. sap.
15.	„	Schaller Marjan	1 b. adm.
16.	plut.	Kuszel Władysław	2 p. sap. kolej.
17.	„	Kamiński Jan	2 p. uł.
18.	„	Łabędzki Franciszek	b. pchor. rez. piech. 7a.
19.	„	Małecki Rudolf	2 p. łączn.
20.	„	Mądrala Antoni	9 b. san.

21.	plut.	Nowak Franciszek	szk. czołg.
22.	„	Pachoł Franciszek	b. pchor. rez. piech. 5a.
23.	„	Raba Augustyn	12 p. a. p.
24.	„	Rossa Stanisław	36 p. p.
25.	„	Reszczyński Jan	4 p. strz. konn.
26.	„	Rzeziński Władysław	6 p. strz. konn.
27.	„	Stępień Teofil	b. pchor rez. piech. 10a.
28.	„	Skwarek Mieczysław	12 p. uł.
29.	„	Szczurek Paweł	szk. pchr. r. artl.
30.	„	Utnicki Aleksander	dyon pom. art.
31.	„	Zieliński Jan	9 b. adm.
32.	kapr.	Bury Witold	p. man. art.
33.	„	Grad Andrzej	1 ban. san.
34.	„	Handzełko Józef	2 p. sap.
35.	„	Kaczanowski Alfons	3 b. san.
36.	„	Kodzbuch Stanisław	20 p. a. p.
37.	„	Ponichtera Władysław	1 b. san.
38.	„	Siuda Józef	2 p. szwol.
39	„	Sniger Stanisław	1 p. a. p. leg.
40.	st. przod.	Kasztelan Leon	Pinsk
41.	przod.	Adamczewski Kazim.	Włocławek
42	st. post.	Szaflik Jan	Łódź
43.	„ „	Grabowiecki Kazim.	Białystok
44.	„ „	Borowiecki Stanisław	Łuck
45	post.	Adamczyk Antoni	Będzin
46.	„	Gembarzewski Jan	Lwów
47.	„	Kulman Karol	Tarnopol
48.	„	Korewo Jan	Nowogródek
49.	„	Targowski Stefan	Warszawa

6-tyg. Kurs Informacyjny dla oficerów przysp. wojsk. r. 1928.

Trwał od 15 października do 28 listopada 1928. Dni pracy 39. Oficerów 55. Program obejmował:

Wykłady:

Ogólne zasady wych. fiz.	Ppłk Dr. Osmolski .	14 godz.
Fizjologja i higjena ćwiczeń	Kpt. Dr. Pawełek . .	22 „
Organizacja ogólna wych. fiz.	„ „ „ . .	6 „
Regulamin wych. fiz.	Kpt Dr. Szydłowski .	12 „
Pomiary i badania (biometrja)	„ „ „ . .	8 „
Organizacja zawodów sportowych	Por. Baran	22 „
Urządzanie terenów sportowych	Kpt. Mierzejewski . .	6 „
Zastosowanie masażu	Por. Dr. Mazurek . .	4 „
Obrona gazowa	Por. Kiciński . . .	6 „
Obrona lotnicza	Płk. Abżółtowski . .	6 „
Przysposobienia wojskowe	. .	6 „
		112 godz.

Ćwiczenia:

Gimnastyka	Kpt. Mierzejewski	36 godz.
Gry ruchowe	Por. Baran	24 „
Walka bagnetem	Kpt. Mierzejewski	12 „
Lekka atletyka	Por. Baran	18 „
Boks (pokazowo)	„ „	6 „
Inne pokazy	Kpt. Mierzejewski	12 „
		108 godz.

Ponadto zwiedzono:

Lotnisko w Ławicy, stadjon miasta Poznania, pływalnie i szałasy wioślarskie, ośrodek miejski zdrowia, ochronkę tramwajową i budowle Powszechnej Wystawy Krajowej.

Kurs ukończyli:

1.	Kpt.	Dąbrowski Piotr	41 p. p.
2.	„	Hrapkiewicz Albin	73 p. p.
3.	„	Karpiński Władysław III.	39 p. p.
4.	„	Kramarz Adam	42 p. p.
5.	„	Lewandowski Juljan	56 p. p.
6.	„	Nosarzewski Aleksander	75 p. p.
7.	„	Maćkowski Michał	40 p p.
8.	„	Paszosa Stanisław	1 p. p. leg.
9.	„	Piotrowski Zygmunt	23 p. p.
10.	Kpt	Pietrasz Mikołaj	14 p. p.
11.	„	Potocki Józef	1 baon strzelc.
12.	Por.	Baron Szymon	77 p p.
13.	„	Borowski Ignacy	85 p. p.
14.	„	Bochnak Leopold	12 p. p.
15.	„	Białasik Wiktor	43 p. p.
16.	„	Czaporowski Józef	22 p. p.
17.	„	Cymborski Leon	20 p. p.
18.	„	Chadaj Leon	3 p. strz. podh.
19	„	Chmielewski Stanisław	4 p. p. leg.
20.	„	Dworak Tadeusz	28 p. p.
21.	„	Dąbecki Feliks	71 p. p.
22.	„	Danecki Bohdan	10 p. p.
23.	„	Gotthard August	54 p. p.
24	„	Górecki Tadeusz	49 p. p.
25.	„	Grabowiecki Zygmunt	38 p. p.
26.	„	Gorczyca Stanisław	5 p. strz. podh.
27.	„	Grabowski Józef	9 p. p. leg.

28.	Por.	Korkiewicz Władysław	15 p. p.	42.	Por.	Ogrodnik Aleksander	31 p. p.
29.	„	Kostrzewa Antoni	70 p. p.	43.	„	Prandecki Konstanty	59 p. p.
30.	„	Krupiński Roman	45 p. p.	44	„	Pachołek Władysław	60 p. p.
31	„	Kurek Czesław	55 p. p.	45.	„	Smenda Roman	4 p. strz. podh.
32.	„	Karśniewicz Jan	6 p p. leg.	46.	„	Sączewski Wacław	37 p. p.
33	„	Krupa Józef	52 p. p.	47.	„	Sulatvcki Stanisław	2 b. Strzelc.
34.	„	Plewar Jarosław	19 p. p.	48	„	Steczkowski Stanisław	6 p. strz. podh.
35.	„	Kruziel Jan	82 p. p.	49.	„	Skarplik Józef	56 p. p.
36.	„	Kowalczyk Jan	2 p. p. leg.	50.	„	Seredyński Andrzej	84 p. p.
37.	„	Marcinkiewicz Piotr	34 p. p.	51.	„	Warczygłowa Stanisław	78 p. p.
38.	„	Matuszewski Stanisław	27 p. p.	52.	„	Wantowski Alfons	61 p. p.
39.	„	Morawiec Alojzy	80 p. p.	53.	„	Zalewski Kazimierz	63 p. p.
40.	„	Naróg Tadeusz	53 p. p.	54.	„	Żyliński Paweł	7 p. p. leg.
41.	„	Niedzielski Lucjan	74 p. p.	55.	Ppor.	Janczewski Henryk	24 p. p.

6-tyg. Kurs Informacyjny dla oficerów przysp. wojsk. r. 1929.

Kurs ten właściwie powinien być zaliczonym do roku Szkolnego 1929/30 (jako odbywający się po wakacjach letnich) lecz ze względu iż był to ostatni kurs w Poznaniu zaliczony został do roku Szkolnego 1928/29.

Trwał od 15 sierpnia do 25 września 1929 r. Dni pracy 35. Oficerów 42.

Program obejmował:

Wykłady:

Zasady wych. fiz.	Ppułk. Dr Osmolski	10 godz.
Fizjologja i higjena	Kpt. Dr. Pawełek	16 „
Organiz. wych. fiz.	„ „ „	6 „
Zastosowanie masażu	„ „ „	4 „
Regulamin wych. fiz.	Kpt. Dr. Szydłowski	12 „
Pomiary biometr.	„ „ „	5 „
Organizacja zawodów	Kpt. Dobrowolski	20 „
Urządzanie terenów	„ „	6 „
Przysp. wojskowe		6 „
		85 godz.

Ćwiczenia:

Gimnastyka	Por. Baran	33 godz.
Instruowanie	„ „	15 „
Boks	„ „	4 „
Lekka atletyka	Kpt Dobrowolski	12 „
Gry ruch. i sport.	„ „	16 „
Walka bagnetem	Kpt. Dr. Szydłowski	10 „
		90 godz.

Ponadto zwiedzenie: Pow. Wystawy Krajowej, stadjonu m. Poznania, pływalni i szałasów wioślarskich.

Na kursie byli:

1.	Kpt.	Angelo Ernest	84 p. p.	15.	Por.	Kowalski Kazimierz	30 p. p.
2.	„	Antoniewicz Teodor Orest	26 p. p.	16.	„	Kardas Leon	7 p. p. leg.
3.	„	Białoskórski Antoni	54 p. p.	17.	„	Kurelski Mieczysław	37 p. p.
4.	„	Ciągliński Zbigniew	34 p. p.	18.	„	Kosiński Marcin	39 p. p.
5.	„	Kowalski Władysław IV.	48 p. p.	19.	„	Kurpisz Edward	56 p. p.
6.	„	Ptaszyński Wacław	1 p. p. leg.	20.	„	Kalisz Marjan	81 p. p.
7.	„	Piotrowski Teofil	66 p. p.	21.	„	Lamecki Artur	14 p. p.
8.	Por.	Byczyński Mirosław	25 p. p.	22.	„	Łukowski Łucjan Rafael	60 p. p.
9.	„	Cichowski Edward	13 p. p.	23.	„	Mieczkowski Aleksander	65 p. p.
10.	„	Cimura Emil	40 p. p	24.	„	Marciniak Feliks	55 p. p.
11.	„	Dybkowski Stefan	79 p. p.	25.	„	Michoński Józef	33 p. p.
12.	„	Dembowski Włodzimierz	57 p. p.	26.	„	Otwinowski Stanisław II.	29 p. p.
13.	„	Eisele Edward	44 p. p.	27.	„	Piętka Ludwik	3 p. sap.
14.	„	Głowacki Stanisław IV.	16 p. p.	28.	„	Pracki Henryk Antoni	42 p. p.
				29.	„	Patan Bronisław	67 p. p.

30.	Por.	Rutkowski Kazimierz I.	73 p. p.
31.	„	Szubert Tadeusz Jan	53 p. p.
32.	„	Sawka Zenon	11 p. p.
33.	„	Spławiński Romuald	59 p. p.
34.	„	Sauter Stefan	8 p. p. leg.
35.	„	Trojanowski Czesław	28 p. p.
36	„	Ustrzycki Juljan	75 p. p.
37.	„	Witkowski Wincenty Wiktor	2 p. sap.
38.	„	Weber Wilhelm Kazimierz	1 p. sap.
39.	Ppor.	Muczyński Józef	72 p. p.
40.	„	Porcz Antoni	50 p. p.
41.	„	Sutocz Stanisław	22 p. p.

Drużyna reprezentacyjna Straży Granicznej do marszu szlakiem kadrówki.

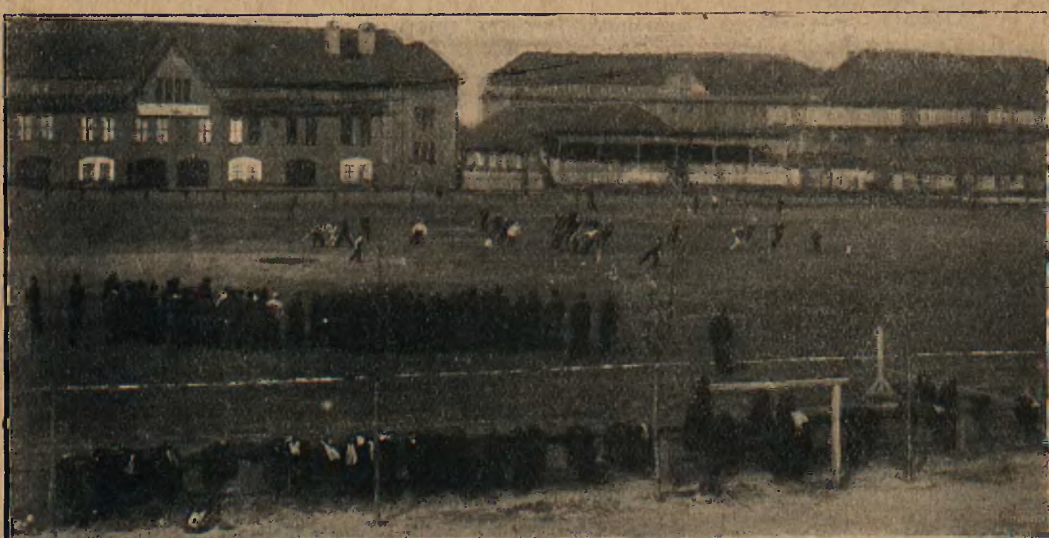
Na wniosek komendy straży granicznej urządziła Szkoła trening przygotowawczy dla drużyny reprezentacyjnej straży granicznej złożonej z 16 zawodników ze wszystkich pięciu okręgów straży granicznej. Drużyna przebyła w Szkole od 25 czerwca do 4 sierpnia 1929 r. przechodząc ćwiczenia pod kierunkiem por. Dr. Mazurka i aspiranta Marciniaka (absolwenta ostatniego $3^1/_2$ mies. kursu oficerskiego).

Drużyna ta na marszu szlakiem kadrówki w dniu 6., 7., 8, 9. (122 klm) osiągnęła najlepszy czas i najlepszą formę (osobne dwie nagrody), jednak z powodu choroby jednego uczestnika zajęła w ogólnej klasyfikacji tylko 3-cie miejsce.

Ośrodek Wychowania Fizycznego miasta Poznania.

Ośrodek w roku 1928/29 odszedł z pod zarządu Szkoły to jest otrzymał osobnego komendanta i własne etaty instruktorskie. Niemniej wszystkie kursy ośrodka korzystały nadal z terenu Szkoły, z wykładowców i instruktorów szkolnych, którzy prowadzili zajęcia w Ośrodku poza godzinami pracy w Szkole.

Pracy tej jak również pracy instruktorów, oraz używania terenów szkoły dla Studjum Wych. Fiz. Uniw. Poznańskiego i innych kursów, które zgłaszały się po pomoc instruktorską lub terenową do Szkoły, w sprawozdaniu nie podajemy, odstępując to Ośrodkowi wych. fiz. m. Poznania, jakkolwiek w życiu Szkoły zajmowała ona dość duże miejsce nietylko jako dodatkowe obciążenie instruktorów, boiska i terenów szkolnych, ale jako poważne utrudnienie w budowaniu programów i równomiernem obciążeniu pracą kadry szkolnej, powoływanej nietylko do pracy instruktorskiej, ale również do doradczej, opinjodawczej sędziowskiej, do współpracy w komisjach organizacyjnych, technicznych, odbiorczych i innych.

Pokaz gry rugby.

Zestawienie kursów odbytych w latach 1921—1929.

Rok	Ofic. kursy Wych. Fiz.	Kursy Szerm.	Ofic. kursy Gimn. Sp.	Kursy podofic.	Inform. i inne	UWAGI
1921/22	26 + 13	15	25 54	25 111	76—52 8--90-80	Razem 6 kursów instruktorskich i 5 informacyjnych 105 ofic. instr. 13 cyw. 151 podofic. instr. 306 ofic. inform.
1922/23	20 + 29	25	70 36	—	82	4 kursy instr. 126 ofic. 25 podof. instr. 29 cyw. Obóz P. W. 82 ochotn.
1923/24	15	36	34 21	42	—	5 kursów. 70 oficerów. 78 podofic. instr.
1924/25	17	2 + 27	23 39	39	—	5 kursów. 81 oficerów. 66 podofic. instr.
1925/26	24	5 + 32	31 19	32	—	5 kursów. 79 oficerów. 64 podofic. instr.
1926/27	20	—	44	55	16 63—30—38 —55—39+17	3 kursy instr. 64 ofic. 55 podofic. Kurs inform. dla 16 oficerów lekarzy. 4 kursy dla młodzieży P. W. razem 186 osób. Kurs olimpijski 56 osób.
1927/28	32 + 5	9 + 9	24	54	23	4 kursy instr. 65 ofic. 63 podofic. 5 funkcj policji. Kurs inf. dla 23 strzelców.
1928/29	33 + 7	6 + 12	31 + 3	39 + 10	55 41 16	4 kursy instr. 70 ofic 51 podofic. 20 funkcj. policji i straży celn. 2 Kursy inf. dla 96 ofic. P. W. i druż. trening. straży graniczn. 16.
Razem: Oficerów Podofic. Cywiln. Ochotn. Funkc. polic F. str. gran.	187 — 42 — 12 —	22 156 — — — —	451 — — — — 3	— 397 — — 10 —	418 — 56 291 — 16	36 kursów instrukt. = 660 ofic, 553 podofic., 42 cyw., 25 funkc. pol., 3 funkc. straży gran. 16 kursów inf. i t. p. = 418 ofic., 291 ochotn., 56 cywiln. 15 f. str. gran.
Osób	241 Ofic. kursy Wych. Fiz.	178 Kursy Szerm.	454 Ofic. kursy Gimn. Sp.	407 Kursy podofic.	781 Inform. i inne	**1280** instruktorów **781** z kursu inform. Razem **2061** osób.

8-letnia praca Szkoły w Poznaniu.

Razem więc Szkoła w ciągu 8 lat swej pracy w Poznaniu przeprowadziła 52 kursy a mianowicie: 8 rocznych oficerskich kursów wych. fiz.; 7 kursów szermierczych (również rocznych); 13 ofic. kursów trzy miesięcznych; 8 kursów podoficerskich, z czego sześć ostatnich półrocznych. Razem 36 kursów instruktorskich.

Kursy krócej trwające miały charakter następujący: oficerskie informacyjne (do sześciu tygodni) — 8 kursów; takież dla młodzieży P. W. — 4 kursy i piąty obóz nad morzem w roku 1922; — takież dla komendantów Zw. Strzeleckiego, wreszcie kurs olimpijski i drużyna do marszu szlakiem kadrówki.

Całkowita produkcja Szkoły wyniosła w ciągu lat ośmiu **2061** osób, w czem **1280** instruktorów.

1-szy rok dał 269 instruktorów i 306 z kursów informacyjnych, razem 575, z czego 562 oficerów. Duża ta liczba tłomaczy się tem, że rok ten miał wyjątkowo 5 kwartałów. Przeważały w nim kursy informacyjne; wartość kursów instruktorskich nie mogła być zbyt wysoka i poza kursem rocznym i szermierczym (razem 54 osoby), inne kursy trwające po 3 miesiące były prowizorycznie wyszkolone.

2-gi rok daje już znaczne obniżenie ilości kursistów a mianowicie: 180 instruktorów i 82 ochotników z obozu P. W.

Tłomaczy się to temu, że doświadczenia pierwszego roku wykazały zbyt małą produkcyjność kursów zbyt licznych, do których Szkoła nie była przygotowana. Pozatem dużą rolę odegrały tu zmniejszone kredyty i utrudnione przydzielanie oticerów na kursy do Szkoły.

Z tego też powodu widzimy, że następne trzy lata dają tylko 148, 147 i 143 instruktorów i wcale nie posiadają kursów informacyjnych i tym podobnych.

Drugie trzylecie, które jest niejako ponównem powołaniem Szkoły do życia i szerszej, oraz bardziej wszechstronnej działalności, cechuje się na nowo wzrostem kursów różnego typu.

Rok 6-ty daje zwiększenie kursów krótkich, zaliczonych do informacyjnych ale właściwie wypuszczających instruktorów pomocniczych dla młodzieży. Instruktorów wojskowych otrzymujemy tylko 119 (brak kursu szermierczego), instruktorów dla młodzieży 186, inne kursy (lekarski i olimpijski) — 72 osób. Razem cały rok 377.

Rok 7-my wykazuje 133 instruktorów i 23 z kursów inform., razem 156, co tłomaczy się odejściem krótkich kursów do Ośrodka W. F. (Same tylko kursy wojskowe liczą tam 200 podoficerów).

Rok 8-my daje 141 instruktorów i 113 z kursu inform. razem 254 uczestników. Od roku tego Ośrodek W. F. m. Poznania odchodzi z pod zarządu Szkoły.

Różnorodność pracy Szkoły i rozmaitość bardzo znaczna, kursów i uczestników utrudnia niezmiernie porównywanie ilościowe pracy w poszczególnych latach. Pod tym względem cyfry bezwzględnie nie dają jasnego przedstawienia stosunków. Widocznym jest jednakżè dostatecznie początek obfitujący w kursy informacyjne i trzymiesięczne; później ustalenie się na liczbie 140—150 instruktorów rocznie i wzrost pracy w ostatnim 3-leciu, w którem liczebność kursów rocznych wzrasta dwukrotnie, a na kursach podoficerskich prawie tyleż.

Ponadto zjawiają się ponownie kursy informacyjne znacznie dłuższe (4—6 tygodniowe) i staranniej przećwiczone, a kursy dla młodzieży tworzone dotąd w Szkole przechodzą w Ośrodek przez nią zrazu całkowicie prowadzony, a następnie tylko wspomagany.

Największą wartość wytworzoną przez Szkołę przedstawia liczba 241 oficerów z ukończonym kursem rocznym i 454 z kursem trzymiesięcznym (z czego po odliczeniu tych, którzy poszli na kurs roczny pozostanie około 300, którzy na ukończeniu kursu 3 mies. poprzestali).

Następnie 407 podoficerów, z czego po odliczeniu dwu pierwszych pobieżnych kursów trzymiesięcznych, pozostaje 301 z ukończonym kursem półrocznym.

Kursy szermiercze dały 22 oficerów i 156 podoficerów, którzy przybyli na te kursa przeważnie po uprzedniem ukończeniu kursów rocznych (oficerowie) lub półrocznych (podoficerowie).

Kadra Szkoły w latach 1926-1929.

Ppułk. Dr. Osmolski Władysław

Kadra Szkoły obejmowała 14 oficerów i 12 podoficerów instruktorów. Ponadto podoficerowie funkcyjni i kompanja obsługi. Z zestawienia z poprzedniem 5-leciem wynika, że z dawnych oficerów kadry pozostało tylko dwóch (kpt. Szuszkiewicz i kpt. Szydłowski), podoficerów instruktorów sześciu (potem tylko czterech), co świadczy o gruntownej zmianie personelu Szkoły z początkiem roku szkolnego 1926/27.

Komendant.

Komendantem Szkoły został z dniem 6 października 1926 r. *ppułk. Dr. Osmolski Władysław*, który uprzednio pracował już na polu wychowania fizycznego jako: lekarz higjenista wydziału oświaty stoł. m. Warszawy w latach 1916 i 1917, referent higjeny szkolnej i wych. fiz. Min. WR. i OP. w r. 1918, lekarz pułkowy 36 p. p. Legji Akadem. 1918—1919, kierownik wydziału wych. fiz. Dep. Naukowo-Szkoln. M. S. Wojsk w r. 1919, szef sanitarny 2-giej dywizji leg. w r. 1920 i 2-giej armji w r. 1920/21, szef wydziału wych. fiz. w Oddz. III. Szt. gen. w latach 1921—1924, dowódca baonu szkolnego w ofic. szkole sanitarnej w latach 1924—1926, założyciel i redaktor „Stadjonu" w latach 1923—1926, redaktor miesięcznika „Lekarz Wojskowy" w latach 1921—1926, były vice-prezes Warsz. Tow. Wioślarskiego (1917—1918), prezes Zw. Narciarskiego (w r. 1924) i Wojsk. Klubu Szermierczego (1925).

Autor prac:

1. „Przyczynek do anatomji patologicznej moru". Warszawa, 1911.
2. „Nauczanie higjeny w szkole oraz w seminarjum nauczycielskiem". Warszawa, 1918.
3. „Higjena Sportu", dzieło zbiorowe. Warszawa, 1918.
4. „Program szkoły powszechnej. Cz. II. Wychowanie Fizyczne — Przepisy Higjeniczne". Warszawa, nakł. M. WR. i OP. 1919.
5. „Lekka Atletyka". Warszawa, 1920.
6. „Operowanie woreczka łzowego", odb. z „Lek. Wojskowego". 1922.
7. „Co może dać społeczeństwu rozpowszechnienie zabaw ruchowych i sportowych". Warszawa, 1921.
8. „Sport a wychowanie etyczne". Warszawa 1922.
9. „Stosunek sportu do wychowania fizycznego". Warszawa, 1926.
10. „Kształcenie kierowników wychowania fizycznego". Warszawa, 1927.
11. „Zaniedbane drogi wychowawcze". Warszawa, 1928.
12. „Budowa terenów sportowych", dzieło zbiorowe. Warszawa, 1929.

Prowadził osobiście w Szkole wykłady teorji wychowania fizycznego i higjeny ogólnej.

Był członkiem wojewódzkiego komitetu wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego oraz dyrektorem działu zdrowia, opieki społ. i wychowania fizycznego na Pow. Wyst. Kraj. 1929 r.

Kpt. Dr. med. Pawełek Alojzy

Kpt. Szuszkiewicz Rafał

Dyrektor Nauk.

Stanowisko dyrektora nauk w latach poprzednich nieobsadzone otrzymał *kpt. Dr. med. Pawełek Alojzy,* autor podręczników harcerskich *), współpracownik *ppułk. Dr. Osmolskiego* w wydziale wych. fiz. M. S. Wojsk. w latach 1919—1921. W roku 1925 został przydzielony jako hospitant na kurs roczny 1925/26 r., poczem pozostał w Szkole. Obok obowiązków dyrektora nauk wykładał anatomję i mechanikę ruchów, fizjologię oraz inne przedmioty na wszystkich kursach Szkoły i na kursach instruktorskich Ośrodka. W zastępstwie lekarza wielokrotnie prowadził prace lekarskie i pomiary. Był członkiem miejskiego komitetu wych. fiz. i przysp. wojsk. oraz komisji wych. fiz. wojewódzk. komitetu.

*) „Młoda Drużyna". Kijów, 1918. Warszawa, 1919. Warszawa, 1922. „Gawędy Instruktorskie". Kijów, 1918. Poznań, 1919. Warszawa, 1922. „Hasła współczesnej pracy harcerskiej". Warszawa, 1922 „Odbudowa pracy w drużynach harcerskich". Warszawa, 1922. „Harcerskie kluby instruktorskie". Warszawa, 1922. „Harcerz" (tygodnik) 1919—1920 i inne.

Kierownik ćwiczeń.

Kierownictwo ćwiczeń, a zarazem dowództwo bataljonu szkolnego objął *kpt. Szuszkiewicz Rafał,* absolwent pierwszego kursu rocznego, po ukończeniu którego pozostał na stanowisku instruktora, a następnie dowódcy kompanji oficerskiej specjalizując się przedewszystkim w gimnastyce i systematyce ćwiczeń, której był wykładowcą i kierownikiem na kursach w Szkole i w Studjum Wych. Fiz. Uniw. Poznańskiego. Ponadto prowadził w Szkole lekką atletykę, gry i pływanie w latach 1926/27 i 27/28. Kierował pracą Ośrodka m. Poznania.

Dowódca kompanji oficerskiej.

Kpt. Dobrowolski Władysław przybył z 6 p. p. leg., gdzie był kierownikiem sportowym, wybitnym zawodnikiem lekkiej atletyki i sekretarzem Wil. Okr. Zw. Lekko Atlet. Uczestniczył w igrzyskach olimpijskich 1924 r. jako reprezentant Polski. Pozostał w Szkole po ukończeniu rocznego kursu w r. 1924/25 i szermierczego w roku 1925/26 jako dowódca kompanji oficerskiej

Kpt. Dobrowolski Władysław

Kpt. Mierzejewski Czesław

(kierownik kursów informacyjnych P. W. oraz grupy olimpijskiej) i instruktor lekkiej atletyki w której osiągnął wielokrotnie zwycięskie wyniki w biegach krótkich i z płotkami, w rzucie oszczepem i wielobojach. Między innemi rekordy Polski w biegu na 110 m. z płotkami (16 sek.) skoku w dal (6 m. 63) i biegach sztafetowych. Wykładał teorję sportu na kursach rocznych i krótkich oficerskich. Instruował gimnastykę, lekką atletykę, szermierkę, walkę bagnetem i gry w Szkole, w Ośrodku i w Studjum Wych. Fiz.

Dowódca kompanji podoficerskiej.

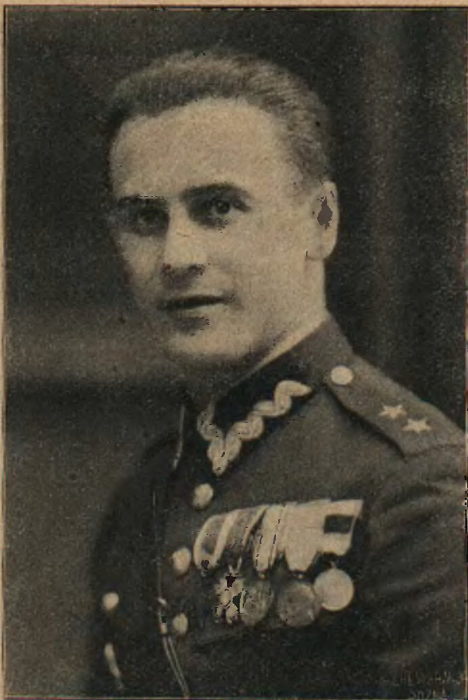
Kpt. Mierzejewski Czesław, inicjator i kierownik wychowania fizycznego w 6 p. p. leg. oraz na terenie sportowym miasta Wilna w latach 1920—25, po przybyciu na kurs jesienny w r. 1925-tym został bezpośrednio przeniesiony na kurs roczny 1925/26, po ukończeniu którego otrzymał dowództwo kompanji podoficerskiej.

Instruował gimnastykę, oraz lekką atletykę, w której osiągał wybitne wyniki w skoku wwyż (175 cm) Prowadził wykłady regulaminu wychowania fizycznego i przepisów sportowych na kursach Szkoły, prowadził kursy młodzieży P. W. i informacyjne, oraz ćwiczenia w Studjum Wych. Fiz Uniw. Poznańsk. na oddziale męskim i żeńskim, oraz w Ośrodku w. f. m. Poznania. Był instruktorem i kierownikiem na kursach narciarskich Szkoły.

Dowódca kompanji szermierczej.

Por. Laskowski Kaźmierz, zawodnik boksu i szermierki Warszawskiego Koła Sport. ukończył pierwszy roczny kurs Szkoły i już w czasie jego trwania był instruktorem szermierki i boksu. Pozostawiony następnie jako instruktor nadetatowy instruował szermierkę, boks i walkę bagnetem. Przeniesiony w r. 1923 na stanowisko instruktora w Szkole Podchorążych, powrócił w r. 1927 na stanowisko dowódcy kompanji szermierczej w Szkole.

Występował wielokrotnie jako poważny zawodnik szczególnie w szpadzie; został mistrzem armji w r. 1923 i w latach 1926, 1927 i 1928 (trzy bronie), brał udział w reprezentacji Polski na igrzyskach olim-

Por. Laskowski Kazimierz

Por. Lubicz Nycz Leszek

pijskich w r. 1928, gdzie drużyna polska zajęła 3-cie miejsce. Został mistrzem Polski w szpadzie w r. 1929. Trenował bokserską grupę olimpijską.

Instruktorzy.

Por. Lubicz Nycz Leszek, ukończył czwarty kurs roczny w r. 1924/25 i szermierczy w r 1925/26. Był instruktorem szermierki, boksu, gimnastyki, gier, walki bagnetem i narciarstwa w Ośrodku m. Wilna. Przybył na stanowisko instruktora szermierki w r. 1927. Był mistrzem armji w szabli w latach 1928 i 1929. Reprezentował Polskę na zawodach o mistrzostwo Europy w Neapolu 1929 i na zawodach międzypaństwowych w Pradze. Zajął 6-te miejsce na wojskowych zawodach międzypaństwowych o mistrzostwo Europy w Budapeszcie w r. 1929. Prócz szermierki był także instruktorem narciarstwa.

Por. Baran Józef, kierownik wychowania fizycznego obozu szkół artylerji w latach 1920—24. W latach 1927—2 kierował Ośrodkiem wych. fiz m. Lwowa

Por. Baran Józef

Por. Skierczyński Marjan

Lekarz Szkoły.

Por. Dr. Mazurek objął stanowisko lekarza z dn. 8 listopada 1927 r. Jako członek A. Z. S. Warszawa był znanym sternikiem (zwycięstwa polskie i międzynarodowe) oraz instruktorem wioślarstwa i narciarstwa. Jako lekarz sportowy towarzyszył polskim reprezentacjom sportowym na igrzyskach olimpijskich 1928 r. i kilku zawodach międzynarodowych. Wykładał higjenę i teorję masażu na kursach Szkoły i Ośrodka. Przygotowywał do marszu szlakiem kadrówki drużynę reprezentacyjną straży granicznej.

Kierownik laboratorjum.

Kpt. Dr. fil. Szydłowski Zdzisław po ukończeniu drugiego kursu rocznego pozostał w szkole jako instruktor (zwłaszcza w walce bagnetem) i dowódca kompanji podoficerskiej w pierwszem 5-leciu. W następnem trzyleciu pierwszy rok był instruktorem, w drugim od 1 października 1927 był odkomenderowany na studja uniwersy-

Od maja 1928 przybył do Szkoły na stanowisko instruktora wych fiz., szczególnie lekkiej atletyki, gier i boksu, a także narciarstwa. Był wybitnym zawodnikiem lekkiej atletyki. W rzucie dyskiem i pchnięciu kulą osięgał rekordy i mistrzostwa Polski w ciągu kilku lat z rzędu (1920—1929). Uczestniczył w igrzyskach olimpijskich w 1928 r. jako reprezentant Polski.

Por. Skierczyński Marjan ukończył kurs roczny w r. 1927/28 i pozostał w Szkole jako instruktor wychowania fizycznego, specjalizując się w boksie i lekkiej atletyce. Jako zawodnik A. Z. S. Warszawa w biegach krótkich i sztafetach zajmował wielokrotnie pierwsze miejsca w mistrzostwach armji i Polski.

Por. Konopacki Tadeusz. Po ukończeniu kursów rocznego w roku 1924/25 i szermierczego w r. 1925/26 był instruktorem gier, boksu i lekkiej atletyki w latach 1926/27 i 1927. Jako zawodnik piłki nożnej, (jeden z pierwszych członków klubu „Polonja“) wyróżniał się jako wybitny obrońca w latach do 1920 r.

Por. Konopacki Tadeusz

Por. Dr. Mazurek

teckie, po których z dn. 11 maja objął kierownictwo laboratorjum. W roku trzecim wyjechał na studja zagraniczne od 15 stycznia do 15 lipca 1929 r. do Belgji.

Adjutant.

Por. Kaseja Michał ukończył pierwszy kurs roczny w r. 1921/22, poczem został instruktorem kursów gimnastyczno strzeleckich O. K. I. w latach 1922—23, poczem był referentem sportowym 72 i 57 p. p. Powołany na stanowisko adjutanta Szkoły od jesieni r. 1926 instruował na kursach w Ośrodku gimnastykę, lekką atletykę i gry.

Kwatermistrz.

Por. Dąbrowski Stanisław, zawodnik wojskowego klubu w Toruniu ukończył $3^1/_2$ mies. kurs oficerski w r. 1925 i piąty roczny kurs w r. 1925/26 Przybył na stanowisko kwatermistrza i dowódcy oddziału obsługi z dn. 10 stycznia 1927 r. Instruował pływanie i tennis na kursach Szkoły i Ośrodka.

Wykładowcy i instruktorzy dochodzący.

Prof. Dr. Jaksa Bykowski i Dr. Frycz wykładali pedagogikę w latach 1927/28 i 1928/29.

Ppułk. Korniłowicz wykładał pzychologję w ciągu ostatnich trzech lat pracy szkoły w Poznaniu.

Generał Sochaczewski wykładał grę w polo.

W porównaniu z pierwszem 5-cio leciem widocznem jest zmniejszenie ilości sił dochodzących, które w latach 1921—1926 prowadziły całą teorję oraz znaczną część praktyki.

W ostatniem 3-leciu Szkoła posiadała już własnych wykładowców.

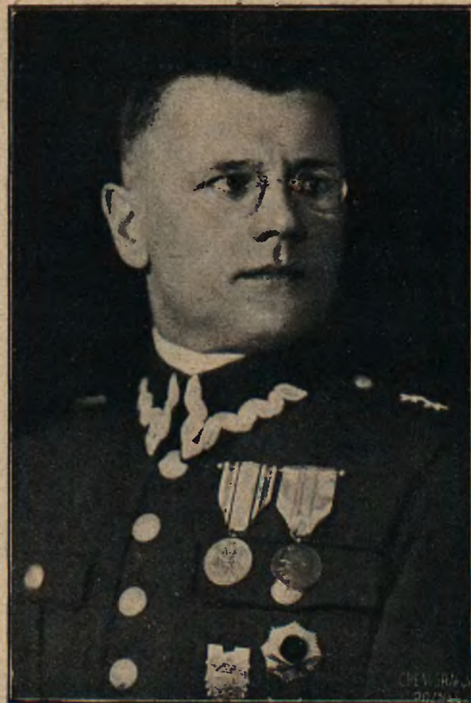
Pozatem mając własną kadrę instruktorską, Szkoła instruktorów dochodzących nie angażowała. Wyjątek stanowi fechmistrz węgierski *p. Szombathely* zakontraktowany przez Państw. Urząd Wych. Fiz. i przydzielony do kursu szermierczego jako kierownik techniczny.

Kpt. Dr. fil. Szydłowski Zdzisław

Por. Kaseja Michał

Por. Dąbrowski Stanisław

Kadra podoficerska.

Chorąży Adamczak Stefan

Chorąży Adamczak Stefan, sierżant Urbaniak Leon, st. sierżant Ostałowski Roman, st. wachmistrz Stamm Feliks, zostali jako instruktorzy z pierwszego 5-lecia (patrz str. 31). Z nich *sierżanci Ostałowski i Urbaniak* odeszli na stanowiska cywilne (w grudniu 1927 i w maju 1928).

Chorąży Adamczak pozostał nadal i był instruktorem pomocniczym lekkiej atletyki na kursach oficerskich.

St. wachm. Stamm był instrukt. boksu, walki wręcz, gier i narciarstwa. Instruował boks w Stu-

St. sierżant Zagacki Stanisław

djum wych. fiz. Uniw. Pozn. w klubach „Warta" i A. Z. S. Poznań. w Ośrodku wych. fiz. m. Poznania. Trenował grupę olimpijską bokserską, przyczynił się do wysokiego poziomu boksu w klubach poznańskich.

Również *st. sierżant Zagacki i sierż. Wierzba Leon* byli pozostałemi z pierwszego 5-lecia instruktorami szermierki. Pierwszy z nich uzyskał stopień fechmistrza włoskiej szkoły w Farnesinie w r. 1928. Osięgnął kilkakrotnie mistrzostwo podoficerskie armji.

W roku 1926/27 przybyli na stanowisko instruktorów: *St. sierżant Dobrzański Stefan* (kurs podoficerski 1925 r.) instr. lekkiej atletyki

St. sierżant Janicki Józef (kurs 1925 r.) instruktor lekkiej atletyki i walki bagnetem i szef kompanji podoficerskiej. Instruktor pomocniczy w Studjum Wych. Fiz.

Sierżant Kaczor Edward (kurs 1926 r.) instrukt. walki bagnetem i gimnastyki.

Ogniomistrz Popiel Władysław (kurs szerm. 1925/26) instruktor wych. fiz. i szermierki.

Ogniomistrz Grzechowiak Czesław (kurs 1925 r.) instr. gimnastyki i walki bagnetem.

St. wachmistrz Stamm Feliks

Sierżant Wierzba Leon

St. sierżant Dobrzański Stefan

St. sierżant Janicki Józef

Przejściowo w ciągu roku 1926/27 byli *plutonowy Meinhardt Mikołaj i plutonowy Salwa Władysław.*

W roku 1928/29 przybył *plutonowy Szrama Stanisław* (kurs podofic. z 1927 r.).

Podoficerowie funkcyjni i inni, pozostali z pierwszego 5-lecia:

St. sierżant Rzepczyński Czesław (sierż. szef), *st. sierżant Chęciński Franciszek* (sierżant kancelaryjny), *st. sierżant Jurek Ludwik* (kwaterunkowy).

Przybyli następnie: *Chorąży Kowalczyk Jan, chorąży Kaczmarek Ignacy* (1929), *st. sierżant Stajkowski* (1929), *sierż. Jurek Franciszek, sierżant Janachowski* (kwatermistrzostwo).

Sierżant Peczyński, (sanitarny), sierżant Parliński (kanc.), *plutonowy Dominiczak.*

Sierżant Kaczor Edward

Ogniomistrz Popiel Władysław

Ogniomistrz Grzechowiak Czesław

Plutonowy Szrama Stanisław

na igrzyska olimpijskie w Amsterdamie w r. 1928, do Syd-Svenska Gimnastik Institutet w Lund (Szwecja) 1929.

Kpt. Szuszkiewicz wyjeżdżał do Pragi Czeskiej w roku 1926 jako kierownik grupy gimnastycznej Szkoły, do Göteborga w r. 1927 (2 tyg.), do Finlandji (uniwersytecki zakład Eli Björsten), do Szwecji (Królewski Centr. Instytut Gimnastyczny w Stokholmie i Instytut w Lund), Danji (Instytut w Kopenhadze i zakład Bukha w Ollerup) w r. 1929 (3 miesiące) i Wiedeń (2 tyg.). Kurs międzynarodowy w Treiskirchen 1929 r.

Kpt. Dobrowolski wyjeżdżał na Igrzyska Olimpijskie w roku 1924 jako zawodnik, w roku 1928 w delegacji; do Rzymu (Szkoła w Farnesinie 2 tyg.) w roku 1927, do Pragi Czeskiej w roku 1926 na zawody międzyszkolne.

Kpt. Mierzejewski wyjeżdżał na zawody międzypaństwowe w Zagrzebiu (Jugosławja) na igrzyska olimp 1928 r., do Amsterdamu (w delegacji), do Treiskirchen (Austrja) na 2-tyg. kurs międzynarodowy.

Kilkakrotnie wyjeżdżał do Łotwy, Estonji i Finlandji w latach 1923 i 1924 jako kapitan drużyny footbalowej (w Finlandji 6 tygodni).

Specjalizacja kadry.

Ppłk. Dr. Osmolski wyjeżdżał za granicę do: Joinville le Pont w r. 1924, Chamonix z drużyną narciarską, Pragi Czeskiej jako kierownik drużyny Szkoły na zawodach wojskowych Polska—Czechosłowacja w r. 1926, Farnesiny (Włochy) i międzynarodowej szkoły Y. M. C. A. w Genewie w 1927 r.

Kpt. Dr. Szydłowski wyjeżdżał na kurs w Joinville le Pont (3 mies.) w r. 1925, na studja do Belgji w r. 1929 (Instytut w Brukseli 6 mies.) i do Szwecji (3 tyg.)

Por. Dr. Mazurek wyjeżdżał na studja do Belgji (Bruksela 6 tyg.), na igrz. olimp. 1928 r. (St. Moritz, Amsterdam).

Por. Laskowski wyjeżdżał do Joinville le Pont na kurs boksu, szermierki i walki wręcz (3 mies.) w r. 1924, do Francji i Włoch (6-tyg.), do Szwecji (2-tyg.) w r. 1925, na Igrzyska Olimpijskie w Amsterdamie jako reprezentant drużyny szermierczej, do Węgier, Włoch (Farnesina Neapol-Livorno 3 mies.) w r. 1928, do Neapolu (2 tyg.) jako reprezentant Polski na Mistrz. Europy, do Pragi Czeskiej (rep. Polski w szpadzie), do Budapesztu (wojsk. mistrz. Europy) w roku 1929.

Por. Nycz był reprezentantem Polski w Pradze Czeskiej, Budapeszcie i w Neapolu w roku 1929.

Por. Konopacki wyjeżdżał w delegacji na igrzyska olimpijskie w roku 1928 do Amsterdamu.

Por. Baran Józef wyjeżdżał na igrzyska olimpijskie w Amsterdamie w roku 1919 i na inne zawody międzypaństwowe (patrz „zawody").

Por. Skierczyński był w Bernie na zawodach lekko-atletycznych w r. 1929.

Chor. Adamczak wyjeżdżał na igrzyska olimpijskie w r. 1924 i 1928. Ponadto na inne zawody międzypaństwowe (patrz „zawody").

Sierżant Zagacki był w Akademjach szermierki w Farnesino i w Neapolu (2 tyg.), gdzie uzyskał stopień fechmistrza (3 tyg.).

St. wachmistrz Stamm wyjeżdżał do Wrocławia w r. 1927 i Budapesztu w r. 1928 jako trener związkowy.

Metoda pracy.

A. Programy kursów.

Oficerskie kursy wychowania fizycznego (roczne).

Najważniejsze te kursy Szkoły były opracowywane i obsadzane z największą starannością na jaką tylko Szkoła mogła sobie pozwolić przy jej szczupłych zasobach lokalowych, terenowych i materjalnych.

Zasadnicze założenie, że oficer po ukończonym kursie rocznym ma posiadać pełne przygotowanie do prowadzenia prac wychowania fizycznego na terenie zarówno wojskowym jak i cywilnym zostało utrzymane nadal, a nawet praktycznie rozszerzone o tyle, że ilość instruowania w szkołach średnich została zwiększona dzięki porozumieniu z gimnazjum im. Marcinkowskiego i gimnazjum Bergera.

Dzięki zebraniu teorji i praktyki w jednolitą całość wyniki wyszkolenia stawały się znacznie lepsze. Pozatem coraz więcej było na kursach słuchaczy z dobrze ukończonym uprzednio kursem krótkim, a poziom ogólny kandydatów znacznie się podniósł, zarówno pod względem fizycznym jak i ogólnym. Dało to i ten wynik, że już niemal wszyscy absolwenci bezpośrednio po ukończeniu kursu szli wyłącznie do pracy wychowania fizycznego, otrzymując poważne zadania do wykonywania.

W porównaniu z pierwszem 5-leciem (patrz str. 32 kursy roczne wych. fiz.) program i rozkład pracy został utrzymany bez większych zmian. W okresie zimowym wprowadzono zajęcia od 8-ej do 14,30 jednorazowo, (aby nie obciążać kursistów godzinami wieczorowemi i podwójnem przybywaniem do szkoły). Wszystkie wykłady i ćwiczenia zebrano na terenie szkolnym, udogodniając pracę przez dostarczenie ogrzanych szatni, ciepłych natrysków, a w dwu ostatnich latach nowej sali gimnastycznej z centralnem ogrzewaniem. Wybitna poprawa warunków pracy pozwoliła na większe wykorzystanie czasu, tembardziej że poziom wyszkolenia i zasób ćwiczeń metodycznych wzrósł znakomicie we wszystkich działach wyćwiczenia. W dziedzinie teorji dano kursistom pomoce naukowe (których poprzednio Szkoła nie posiadała) znacznie rozszerzono bibljotekę i laboratorjum. W tych warunkach Szkoła wywierała znacznie większy i poważniejszy wpływ wychowawczy na kursistów, wzbudzając w nich zaufanie do poczynań rządowych na polu wychowania fizycznego, oraz szczere zamiłowanie do tej pracy wynikające z tego pogodnego i pełnego tężyzny, a zarazem

sportowego dżentelmeństwa nastroju, który wytwarzany w Szkole przez komendanta i kadrę rozpowszechniał się dalej przez kursistów i absolwentów. Toteż ostatnie trzy lata niewątpliwie podniosły popularność Szkoły w armji i całym kraju i wzbudziły poważne uznanie dla jej pracy.

Wykłady.

Teorja Wychowania Fizycznego

50 godzin. *(Ppułk. Dr. Osmolski).*

Określenie pojęcia wychowania fizycznego. Czynniki kształtujące ciało. Dziedziczność i wpływ środowiska otaczającego.

Cele ogólno-wychowawcze. Ideał wychowawczy. Wychowanie jednostki i narodu. Czynniki fizykalne, wyzyskanie ich w sztuce wychowawczej. Wiedza wychowania fizycznego. Nauki pomocnicze. Zasób i dobór środków. Metodyczne ich stosowanie. Kontrola wpływu. Działanie powietrza, pożywienia, słońca, wody i pracy mięśniowej na ustrój. Pobudki do pracy mięśniowej: potrzeba życiowa, zabawa, rozumowanie.

Źródło popędu do zabawy ruchowej. Ćwiczenia jako sztuka i środek wychowawczy, nieświadomy i świadomy. Ćwiczenia wyrozumowane.

Myśl wychowawcza na przestrzeni dziejów. Gimnazjon i Olimpizm grecki. Wychowanie młodzieży i cyrk w Rzymie. Turnieje, rycerstwo i igrzyska ludowe w średniowieczu; myśli wychowawcze w epoce odrodzenia. Narodziny nowoczesnych systemów gimnastycznych — Angielskie wychowanie sportowe. Rozwój życia sportowego. Sokolstwo. Odrodzenie Olimpizmu. Harcerstwo.

Wychowanie w Polsce. Komisja edukacyjna. Jędrzej Śniadecki. Wychowanie pod zaborami. Organizacja Wych. Fiz. w Polsce odrodzonej.

Wpływ pracy fizycznej i ćwiczeń ruchowych i na sprawność ustroju. Budowa ciała, przemiana materji, czynność oddechowa, krwiobieg. Siła i sprawność mięśniowa. Charakter i sfera intelektualna. Specjalne działanie sportów żywiołowych.

Mechanizm i chemizm oddychania. Wyćwiczenie oddechu. Potrzeby pokarmowe pracujących fizycznie. Używki i pożywki a sprawność mięśni. Fizjologja rośnięcia, gruczoły dokrewne. Konserwacja energji, długowieczność. Fizjologja pracy mięśniowej. Istota sprawności ruchowej, ruchy dowolne, automatyczne. Czucie głębokie. Poczucie równowagi. Środki do jej zachowania.

Związek ducha z ciałem. Zagadnienie postawy. Sedentaryzm. Potrzeba każdego wieku co do ruchu. Wysiłek mięśniowy i nerwowy. Wpływ wysiłków na ustrój Zadyszka. Serce sforsowane i znużone. Zmęczenie i wypoczynek. Nauka o znużeniu. Dążenie do określenia wysiłków. Klasyfikacja ćwiczeń podług stopnia wysiłku. Zasada dozowania ćwiczeń. Studjum różnych form pracy mięśniowej. Mechanika ruchów.

Co to jest sport Istota pracy sportowej. Kondycja i forma sportowa Ogólne zasady zaprawy. Psychologja sportowca. Rekordy i wyczyny. Współzawodnictwo. Zawody.

Kontrola wpływu ćwiczeń i pracy na ustrój. Pomiary antropometryczne. Wskaźniki rozwojowe. Określanie wartości biologicznej ustroju. Badania kliniczne. Psychometrja i zwykła obserwacja.

Przegląd krytyczny głównych systemów i metod gimnastycznych. Krytyka sportu zawodniczego i olimpizmu. Wartość wychowawcza poszczególnych gałęzi sportu. Wartość rozrywkowa sportu.

Masaż. Gimnastyka lecznicza. Wychowanie fizyczne w wojsku i w przysposobieniu wojskowem.

Wychowanie fizyczne kobiet. Ustawodawstwo specjalne co do wychowania fizycznego Znaczenie wychowania fizycznego dla hygjeny rasy.

Higjena ogólna — 16 godzin.

(Ppułk. Dr. Osmolski).

Higjena osobista. Higjena oddychania. Woda, jej rodzaje, zanieczyszczenia. Rola i użycie wody w gospodarce ustrojowej. Grunt. Studnia.

Odżywianie. Środki pokarmowe. Uzębienie i żucie, przyprawy. Odmiana pokarmu Normy odżywcze. Witaminy. Głód. Przekarmienie. Wegetarjanizm. Konserwy. Zafałszowanie pokarmów. Zatrucie pokarmowe. Pokarm zepsuty. Alkohol i nikotyka. Wypoczynek. Sen.

Ubiór. Pościel. Zaziębienie. Hartowanie skóry. Klimat. Higjena mieszkania, koszar, obozów. Wilgoć. Oświetlenie. Wentylacja. Sprzątanie.

Choroby zakaźne. Odkażanie. Szczepienia zapobiegawcze i surowice lecznicze.

Higjena szkolna. Urządzenie szkolne. Higjena nauczania. Choroby wieku szkolnego. Nadzór higjeniczny nad szkołami. Usuwanie nieczystości.

Klęski społeczne: Gruźlica, choroby weneryczne, neurastenja, epidemje.

Higjena miast. Zabudowywanie. Urządzenia sanitarne. Nadzór nad artykułami żywnościowemi. Zakłady kąpielowe. Budowa terenów do ćwiczeń. Higjena społeczna. Ekonomiczna wartość zdrowia i długowieczność.

Prawodawstwo sanitarne. Higjena pracy i ćwiczeń fizycznych. Higjena sportu. Higjena płuc i serca u sportowca. Ubiór sportowy. Ćwiczenia pokojowe. Higjena poszczególnych sportów. Odżywianie się.

Higjena marszu. Pielęgnowanie nóg. Higjena życia obozowego.

Anatomja stosowana człowieka i mechanika ruchów — 50 godzin.

(Kpt. Dr. Pawełek).

Część 1-sza.

Życie organiczne. Budowa organizmu ludzkiego w zarysie rozwojowym świata zwierzęcego. Organizm jako całość. Układy. Narządy. Tkanki. Komórka, jej życie i rozmnażanie.

Tkanki: nabłonkowa, łącznotkankowa mięsna, nerwowa.

Kość: Jej budowa, ogólna i mikroskopowa, skład organiczny, wzrost, przeznaczenie mechaniczne, życie organiczne i przystosowanie się do pracy.

Kościec: Kręgosłup, czaszka (pod względem anatomicznym i antropologicznym), klatka piersiowa, pas barkowy, kończyna górna, miednica, kończyna dolna.

Więzadła i stawy: Budowa i rozwój stawu. Więzadła pomocnicze. Rozległość ruchu. Ruchy bierne w stawach.

Mięśnie: Budowa ogólna i mikroskopowa. Części składowe i dodatkowe. Omięsna, ścięgna, przyczepy. Skurcz mięśnia i teorje tego zjawiska. Zasady mechaniki pracy mięśniowej, zastosowanie dźwigni, współ- i przeciwdziałania. Działanie grupowe. Ekonomja i precyzja ruchu. Praca w skurczu i w rozciąganiu. Skurcze statyczne i kinetyczne. Szybkość i siła. Praca poszczególnych mięśni.

Mięśnie: Grzbietu, głowy, szyi, tułowia, jamy brzusznej, kończyn górnych i dolnych.

Masa ciała. Punkt ciężkości. Mechanika pracy w poszczególnych postawach. Formy i przykłady ruchów w chodzie, biegu, skoku, w dźwiganiu, wspinaniu, w poszczególnych wysiłkach sportowych (ćwiczenia gimnastyczne, atletyczne, gry sportowe, sporty podróżnicze, walki).

Część 2-ga.

Skóra — jej przeznaczenie i budowa. Narządy oddychania. Mechanika oddechu. Narządy krążenia. Krew. Narządy trawienia. Narządy wydzielania i rozrodcze. Układ nerwowy centralny i obwodowy. Wydzielanie wewnętrzne. Narządy zmysłów.

Repetitorjum z fizyki i chemji.

10 godzin. *(Kpt. Dr. Pawełek).*

Fizyka. Zasady dynamiki: Ruch. Siła Energja. Ciążenie. Równowaga. Tarcie Dźwignia. Wahadło. Praca. Dynamika. Równoważnik ciepła. Ciała stałe, ciecze, gazy. Fale. Akustyka. Światło. Ciepło, jego przejawy i skutki. Magnetyzm i elektryczność.

Chemja nieorg. Pierwiastki. Tlen. Wodor. Woda. Roztwory. Kwasy i zasady. Chlor. Siarka. Azotowce. Węglowce. Metale: potasowce, wapniowce, magnesowce, glinowce i inne.

Chemja organ. Wzory elementarne. Własności i reakcje ciał organicznych. Parafiny. Alkohole i etery. Kwasy tłuszczowe i tłuszcze. Połączenia aminowe. Amidokwasy. Węglowodany. Związki cykliczne.

Fizjologja człowieka. — 50 godzin.

(Kpt. Dr. Pawełek).

Wykłady.

Wstęp: materja, węglowodany, białka, tłuszcze.

Fizjologja krwi. Morfologja. Hemoglobina. Osocze. Krzepnięcie.

Fizjol. krążenia. Działalność serca, obieg w naczyniach, ciśnienie, krzywe przepływu krwi, transfuzja.

Fizjol. oddechania. Pojemność płuc. Chemizm powietrza. Współczynnik wydechowy. Wpływ ciśnienia atmosferycznego. Przejawy oddechania.

Fizjologja trawienia. Ślina. Trawienie w żołądku i w jelitach. Zaczyny. Wpływ soków trawiennych na pokarmy. Działalność gruczołów trawiennych. Chłonienie. Kał. Przemiana materji. Energja. Pomiar pracy. Wartość kalorymetryczna pokarmów. Głód. Witaminy Fizjologja wydzielania.

Fizjologja mięśni. Skład chemiczny. Przemiana materji w mięśniach. Pobudliwość mięśnia. Skurcz mięśniowy izometryczny i izotoniczny. Mięśnie białe, mięśnie gładkie. Tężec. Praca mięśnia. Zmęczenie.

Fizjol. nerwów. Elektrofizjologja.

Demonstracje i ćwiczenia przerobione.

Krzepnięcie krwi, odwłóknianie, odwapnianie. Zjawisko osmozy we krwi. Liczenie ciałek czerwonych i białych. Oznaczanie ilości hemoglobiny. Kryształy Teichmana.

Obserwacja krążenia w języku żaby. Obserwacja pracy serca na aparacie Gada. Automatyzm serca. Drażnienie nerwu błędnego. Kardjografja. Sphigmografja.

Preparat mięśniowonerwowy (preparowanie). Działanie podniet. Próg pobudliwości. Sumowanie podniet. Skurcz izotoniczny i izometryczny. Skurcz mięśni gładkich. Krzywe skurczów (na bębnach obrotowych). Badanie okresu utajonego podrażnienia. Nakładanie się skurczów. Tężec. Skurcze wtórorzędne. Oznaczanie pobudliwości. Działanie prądów. Oznaczanie pracy (zbieracz pracy Ficka). Wpływ alkoholu. Niszczenie półkul oraz rdzenia i zjawiska towarzyszące.

Badanie O_2 i Co_2 w powietrzu, w eudjometrach i na Co_2 — indykatorze. Badanie pojemności płuc, powietrza oddechowego, zapasowego i uzupełniającego.

Patologja ogólna. — 12 godzin.

(Kpt. Dr. Pawełek).

Zdrowie jako stan prawidłowego funkcjonowania narządów.

Pojęcie choroby, przyczyny. Przebieg. Podział na:

Zaburzenia w krążeniu, krwotok Przekrwienie Niedokrwistość. Zakrzep. Zator. Obrzęki.

Zmiany wsteczne: Białkowe, rogowe, szkliste, skrobowate i śluzowe. Zaburzenia w trawieniu i przyswajaniu węglowodanów, białka, tłuszczów, soli. Zmiany barwikowe. Martwica. Śmierć.

Zapalenie: Objawy. Przyczyny. Zap. surowicze, włóknikowe, wysiękowe, ropne, wytwórcze, zapalenia ostre i przewlekłe. Szerzenie się spraw zapalnych Zapalenie skóry, kości, mózgu, układu krwionośnego, oddechowego, trawienia, moczopłciowego. Gruźlica. Kiła. Inne choroby zapalne.

Nowotwory: Prawidłowe odradzanie się komórek. Przerost i zanik. Przeszczepienie. Pochodzenie nowotworów. Klasyfikacja.

Choroby zakaźne i bakterjologja. Choroby narządów zmysłów. Choroby psychiczne, chirurgiczne. Omdlenia. Uderzenia. Otrucia.

Wypadki nagłe. Ratownictwo. Transport. Pielęgnowanie. Apteczka podręczna.

Teorja gimnastyki. — 50 godzin.

(Kpt. Szuszkiewicz).

Wychowanie fizyczne i charakterystyka stosowanych w niem środków:

a) gimnastyka, b) zabawy i gry ruchowe, c) sprzęt, d) ćwiczenia stosowane.

Metoda ćwiczeń gimnastycznych. Tok lekcyjny. Dostosowanie toku lekcyjnego do różnych warunków pracy. Prowadzenie ćwiczeń. Zasady stopniowania ćwiczeń. Poprawa błędów. Prowadzący. Zasób materjału ćwiczebnego do lekcji gimnastyki w wieku od 6—8—10 lat. Od 10—12—16 lat i po 16 latach.

Dyskusja na temat przeprowadzonych lekcyj. Wpływ wychowania fizycznego na wychowanie żołnierza. Regulamin Wychowania Fizycznego (według projektu w obecnym układzie).

Uwaga. Przedmiot ten wykładany jest ściśle według instrukcji wojskowej, toteż program jego został ujęty tu w największem skróceniu.

Teorja sportu. — 58 godzin.

(Kpt. Dobrowolski, kpt. Mierzejewski, por. Baran, por. Dr. Mazurek i t. d.*)*

Lekka atletyka: Biegi krótkie, średnie, długie, naprzełaj. Rzuty dyskiem, oszczepem, młotem, pchnięcie kulą, skoki wzwyż, wdal i o tyczce, wieloboje.

Organ. zawodów: Piłka nożna. (association i rugby).
Hokey: (ziemny i lodowy).
Tennis.
Gry ruchowe: Koszykówka, siatkówka, hazena, palant, kwadrant, szczypiorniak.
Sporty wodne: Pływanie, polo, wiosłowanie, żeglarstwo.
Sporty zimowe: Ślizgawka, narciarstwo, saneczkowanie.
Sporty podróżnicze: Pieszy, wysokogórski, konny, kolarstwo, automobilizm, lotnictwo.
Organ. pokazów sport.: Boiska sportowe. Wymiary. Plany. Budowa. Konserwacja. Budynki i urządzenia sportowe.
Organizacja sportu: narodowa i międzynarodowa.
Sport wojskowy.

Uwaga. Przepisy sportowe są wykładane ściśle według urzędowych przepisów związków sportowych i regulaminów obowiązujących międzynarodowych. Ponadto w zakres wykładów szkoły wchodzi metodyka uprawiania sportów oraz metodyka zaprawy. Ze względu na obszerność teorji sportu zostaje tu ona podobnie jak teorja gimnastyki podana w ogromnem skróceniu.

Psychologja. — 15 godzin.

(Ppułk. Korniłowicz).

Znaczenie strony duchowej człowieka. Zjawiska psychiczne. Stany duchowe i cielesne. Czucia. Znużenia. Wyobrażenie. Pojęcia. Sądy. Uczucia. Afekty. Reakcja. Postępowanie. Wola. Schemat mechanizmu wolu. Automatyczność. Sprawność. Kojarzenie. Pamięć. Fantazja. Sen. Uwaga. Suggestja. Charakter. Typy psychiczne. Temperamenty. Psychotechnika. Jaźń osobnicza i zbiorowa. (tłum). Kształcenie charakteru. Psychologja dowodzenia. Cnoty żołnierza. Podniety. Powstrzymywanie. Granice wytrzymałości nerwowej. Znużenie. Oddziaływanie na czynniki umysłowe. Wiedza i nauka metody. Indukcja i dedukcja. Synteza i analiza. Oświata wojskowa. Instrukcja nauczania przymusowego żołnierzy. Metodyka pracy kult. oświat. Zasady nauczania początkowego dorosłych. Pomoce. Życie kulturalne żołnierzy. Środki i cele.

Wykłady uzupełnione przez szereg ćwiczeń psychologicznych (Testy).

Zarys pedagogiki. — 10 godzin.

(Prof. Dr. Jaksa Bykowski).

Cele i ideały wychowawcze. Potrzeby doby obecnej i zadania stanu wojskowego.

Wytyczne badania i poznania wychowanków, metody określania ich właściwości fizycznych i psychicznych, oraz znaczenie ich w pracy wychowawczej.

Ogólne środki i zabiegi wychowawcze: tresura, ćwiczenie, wprawa, nałóg i rutyna. Znaczenie przykładu, naśladownictwa i suggestji, wpływ zbiorowości w kierunku współzawodnictwa i współdziałania. Istota karności, z uwzględnieniem kar i nagród. Zasada powagi i sankcji, ważność samodzielności i krytycyzmu.

Wykłady uzupełnione ćwiczeniami z zakresu pedagogiki.

Teorja masażu. — 10 godzin.

(Por. Dr. Mazurek).

Zastosowanie masażu w sporcie (ogólne) Fizjologja masażu, głaskanie, rozcieranie, ugniatanie, oklepywanie. Ruch wstrząsający. Masaż kończyn górnych, dolnych, tułowia. Masaż w początku i w środku zaprawy Masaż w poszczególnych działach sportu. Warunki masowania zalety fizyczne i moralne masażysty. Masaż w leczeniu uszkodzeń sportowych.

Biometrja. — 20 godzin.

(Kpt. Dr. Szydłowski i por. Dr. Mazurek).

Powstawanie gatunków. Idea ewolucji w biologji. Dziedziczność Pochodzenie człowieka. Typy ludzkie. Zagadnienia antropologji. Typy antropol. na ziemiach Polski — ich właściwości. Typy antropol. ich znaczenie socjalne Metody pomiarów antropolog. Zagadnienie konstytucjonalizmu. Przegląd systemów. Metody diagnostyki. Typy psychofizjologiczne. Cel znaczenie. Metody diagnostyki. Racjonalizacja fizjo- i psychologiczna. Ideje energiczne. Technika badań i pomiarów obejmująca wszechstronnie jednostkę. Metody statystyczne: średnie, mediana, wartości medialne, błąd. Krzywe ilości i jakości. Percentylacja. Współczynniki, spółzależności metodami Bykowskiego i Spaarman'a.

Ćwiczenia.

Gimnastyka i instruowanie. 175 godz.
(Kpt. Szuszkiewicz).

Według instrukcji wojskowej wychowania fizycznego.

Szermierka. — 100 godzin.

W roku 1926/27 *por. Laskowski,* w roku 1927/28 i 1928/29 *kpt. Dobrowolski.*

Szabla.

Dokładne opanowanie techniki pracy nóg: Ćwiczenia rozluźniające, przygotowujące, postawa szermiercza bez broni, kroki wprzód, kroki wtył, wypady, krok i wypad wprzód, wypad wtył, odskok wtył, patinando, balestra, radopio.

Opanowanie techniki władania szablą: trzymanie szabli, pozycje, postawa wyjściowa, postawa szermiercza, wymachy, zasłony, kontr-zasłony, kroki, pchnięcia, wypady, pchnięcia w tempo, cięcia proste, cięcia coupé, cięcia na ramię, cięcia w tempo, wiązanie.

Technika walki: nauka ataków prostych, atak do zaproszenia, ataki na klingę — przez wiązanie proste i zmienne, przez uderzenie (battutę) proste, zmienne, tylcem. Filo pchnięcie, obroną przeciw filo, kawacja.

Fintowanie: pojedyńcze z bliskiej, średniej i dalekiej odległości (mensury), podwójne z bliskiej, średniej i dalekiej, finty passé, finty poprzedzone atakiem na klingę przeciwnika, przez wiązanie i uderzenie.

Akcje w tempo: kawacja w tempo, podcięcie dolne, górne, boczne, aret, finta w tempo, flèche.

Czynności drugiego zamiaru — przeciw ripoście, podcięciu, aretowi i kawacji w tempo.

Wprowadzenie do wolnej walki. Wolna walka.

Historja i teorja szermierki. Nauka instruowania, nauka sędziowania.

Turniej szermierczy na zakończenie kursu.

Lekka atletyka. — 90 godzin.
(Kpt. Dobrowolski).

Skok wwyż. Styl: amerykański nożycowy i kalifornijski (Horine, Beesow, Osborne, King).

Przy stylu amerykańskim: 1) rozbieg, 2) odbicie, 3) lądowanie na nogę odbijającą, 4) utrzymanie nogi wyrzutnej, wyprostowanie w kolanie, 5) hołubiec nad poprzeczką, 6) ułożenie rąk, 7) skręt tułowia do poprzeczki, 8) nożyce, 9) lądowanie. Przy stylu kalifornijskim: 1) rozbieg, 2) odbicie, 3) ułożenie tułowia i rąk nad poprzeczką, 4) lądowanie.

Skok wdal I styl nożycowy, II. styl fiński (Tauloosa). 1) rozbieg, 2) odbicie, 3) lot, 4) lądowanie

Trójskok. 1) rozbieg, 2) odbicie i lądowanie na tę samą nogę, 3) dto odbicie lądowanie na przeciwną nogę, 4) dto odbicie i lądowanie na obie nogi.

Tyczka. Style I. amerykański, II. norweski (Hoff). 1) rozbieg, 2) wbicie tyczki, 3) odbicie, 4) wahadło (zawieszonym), 5) ciągnienie do góry, 6) odwrócenie się do poprzeczki, 7) nożyce, 8) wyprostowanie ramion do stójki, 9) załamanie nad poprzeczką, 10) odepchnięcie od poprzeczki, 11) lądowanie.

Kula: 1) wymachy nog., 2) trzymanie kuli, 3) przeskok, 4) wypchnięcie.

Młot. 1) trzymanie młotu, 2) krążenie młotem o wyprostowanych ramionach, 3) obrót z jednym, dwoma i trzema podskokami, 4) wyrzut

Dysk I. styl amerykański, II. styl fiński. 1) trzymanie dysku, 2) wyrzut z miejsca, 3) obroty, 4) wyrzut z obrotem.

Oszczep. I. styl finlandski (Myrry Pentilla). II. styl szwedzki. III. styl Klumberga. 1) Trzymanie oszczepu, 2) rozbieg bez oszczepu, 3) to samo z oszczepem, 4) wyrzut.

Gry ruchowe i sportowe — 70 godz,
(Kpt. Dobrowolski i por. Skierczyński).

A) Gry bieżne i skoczne: 1. Berek; 2 Berek ranny; 3 Berek padnij; 4. Trzeciak; 5. Trzeciak z obroną; 6. Trzeciak siedzący (leż.); 7. Dzień i noc; 8. Czarny lud; 9. Niedźwiedź; 10. Lis i gęsi; 11. Rybacy na jezioro.

B) Gry rzutne: 1. Podrywka podawana; 1. Podrywka rzucana; 3. Oblężenie twierdzy; 4. Przemytnik; 5. Strzelec; 6. Król; 7 Wyścig piłek w dwuszeregu; 8. Wyścig piłek w kole; 9. Stójka; 10. Piłka graniczna.

C) Gry pełzane i z mocowaniem: 1. Wąż; 2. Wyścig stonóg; 3. Przeciągane szeregi; 4. Przecinanie wojska; 5 Kret; 6. Pokot; 7. Zbijak; 8. Sparzak.

Walka centarów, wyścig taczek, walka o linę, pokot, piłka kawaleryjska, palant z wykupem, kwadrant, piłka egipska, palant zwykły.

Koszykówka:

Ćwiczenia w podawaniu piłki rzutem naprost, zamachem dolnym, górnym i bocznym, oraz rzuty wtył. Ćwiczenia z równoczesnem krokiem i skokiem. Ćwiczenia w kozłowaniu piłki, w rzucaniu piłki do kosza z 2, 3, 4 i więcej metrów, z różnych odległości z krokiem, w biegu i w skoku. Ćwiczenia w omijaniu przeciwnika, w rzucie z autu. Gra. Sędziowanie.

Siatkówka.

Ćwiczenia w podbijaniu i podawaniu piłki. Koło. Odbijanie piłki do stojącego w środku koła i z powrotem. Ćwiczenia w odbijaniu piłki jedną ręką. Ćwiczenia w podawaniu piłki na pole przeciwnika. Obrona dłońmi zbliska, jedną dłonią zbliska, dwoma dłońmi zdaleka, jedną dłonią zdaleka. Ćwiczenia własne aby wykonać jak najdogodniejszy rzut, dwoma i jedną dłonią. Plasowanie i ścinanie. Gra i sędziowanie.

Piłka nożna.

Pokaz rzutu piłki: szpicem, podbiciem, wewnętrzną stroną stopy, zewnętrzną stroną, piętą i podeszwą. Rzuty z ziemi, lotne, półlotne. Gaszenie piłki: goleniami, podeszwą, bokiem stopy, piersią, brzuchem, głową. Podawanie piłki w kole — tuż przy ziemi w prawo i lewo z równoczesnem gaszeniem Podawanie piłki z kozła. Gra głową — sposoby uderzania: czołem, bokiem. Rzuty: boczne, z rogu, karny, wolny. Sposoby wybijania piłki przeciwnikowi. Nacieranie na przeciwnika. Gra ciałem. Wózkowanie między chorągiewkami, prowadzenie po prostej linji, zygzakiem. Gra z cieniem. Cwiczenia w strzale. Bramkarz i jego gra. Taktyka poszczególnych części drużyny. Trening na jedną bramkę, na dwie bramki. Podawanie w biegu. Zmiana skrzydła. Gra w trójkąty. Gra właściwa na dwie bramki i sędziowanie.

Rugby.

1. Ćwiczenia w podsuwaniu piłki w marszu, w biegu rzutem naprzód, a) dolnym zamachem, b) górnym zamachem, c) bocznym zamachem, d) wtył. 2. Chwyt piłki na ziemi biegnąc. Podawanie piłki w kole biegnąc do tyłu. 3. Podawanie piłki w biegu — ustawienie schodami. 4. Podbijanie piłki w górę i chwytanie na piersi 5. Drapkiki (rzut piłki w chwili dotknięcia ziemi przy spadaniu z powietrza). 6. Wyrzucanie piłki z autu. 7. Zmaganie się. Przepychanie. Łącznik i bieguny. 8. Sposoby chwytania przeciwnika biegnącego z piłką. 9. Ćwiczenia zwodów i uników. 10. Spalony i wykupywanie. 11. Rzut do bramki po zdobyciu próby 12. Rzut z drapkika, rzut karny. Trening na dwie bramki.

Hockey lądowy.

1. Trzymanie kija i sposoby uderzenia piłki. 2. Gaszenie — podawanie w kole. 3. Rzuty na bramkę. 4. Wózkowanie między chorągiewkami. 5 Prowadzenie piłki na kiju. 6. Sposoby gaszenia piłki ciałem, ręką i nogą. 7. Trening na dwie bramki.

Hockey lodowy.

1. Trzymanie kija i sposoby rzutów krążkiem. 2. Dalekie rzuty. 3. Wózkowanie. 4. Pokaz gry na lodzie.

Piłka polska.

Ogólna zaprawa do piłki koszykowej i siatkowej. Kozłowanie piłki w biegu. Rzut do bramki rękami i kopnięciem z powietrza.

Walka bagnetem. — 40 godzin.

(Kpt. Dobrowolski.)

Ćwiczenia przygotowujące: 1. Postawa szermiercza. 2. Kroki. 3. Zmiany postaw. 4. Zwroty. 5. Wypady. 6. Krok wprzód — wypad.

Ćwiczenia sprawności oraz ćwiczenia pomocnicze, walka z przeciwnikiem pozorowanym.

Ćwiczenia przygotowujące z bronią: 1. Złożenia. 2. Odsłony i wiązania. 3. Zwroty. 4. Zmiana złożeń. 5. Postawa, natarcie. 6. Pchnięcie jedną i dwoma bez i z wypadem. 7. Odbicia. 8. Ćwiczenia pomocnicze.

Ćwiczenia sprawności: 1. Ćwiczenia z wskaźnikiem. 2. Ćwiczenia z tarczą. 3. Pchnięcie do stopy.

Ćwiczenia przygotowujące: Okolenie.

Szkoła walki, akcje proste: 1. Pchnięcie w odsłony. 2. Odbicie. 3. Odbicie i pchnięcie.

Instruowanie z przerobionego materjału. Powtórzenie i doskonalenie się w materjale przerobionym w trimestrze poprzednim.

Ćwiczenia przygotowujące: 1. Cios z boku. 2. Cios z dołu. 3. Cios naprost. 4. Cios wtył.

Szkoła walki, akcje proste: 1. Uderzenie. 2. Okolenie i uderzenie. 3. Uderzenie ślizgowe i pchnięcie. 4. Pchnięcie z naciskiem. 5. Obejście i pchnięcie. 6. Pojedyńczy zwód (górny — dolny). 7. Pojedyńczy zwód — zewnętrzny — wewnętrzny. 8. Pojedyńczy zwód — obejście. 9. Ciosy. 10. Podwójne zwody.

Szkoła walki, akcje w tempo: 1. Pchnięcie w tempo w odsłonę. 2. Pchnięcie w tempo w zwód. 3. Pchnięcie w tempo w zmianę złożeń. 4. Obejście pchnięcie w tempo.

Ćwiczenia przygotowujące: 1. Krok wprzód i wypad 2. Odskok. 3. Uniki. 4 Z wypadu złożenie wprzód i wypad.

Szkoła walki: Akcje w tempo, w drugim zamiarze z dalekiej odległości i kombinowane (wyćwiczenie w miarę czasu, resztę materjału przerobi się w formie pokazu): 1. Natarcie w tempo przy pomocy uskoku. 2. Natarcie w tempo z unikiem. 3. Pchnięcie zagradzające. 4. Powtórne natarcie. 5. Pozorne pchnięcie, odbicie i pchnięcie 6. Pchnięcie, odbicie i pchnięcie. 7 Odbicie, uderzenie i pchnięcie — odbicie i przeciwpchnięcie 8. Odbicie w dół i w górę, w zwód i pchnięcie. 9. Krok wprzód, uderzenie i pchnięcie. 10. Krok wprzód, wiązanie i pchnięcie. 11. Krok wprzód, wiązanie, obejście i pchnięcie. 12. Krok wprzód ze zwodem, pchnięcie.

Wolna walka: 1. Akcja określona, walka do 5 minut. 2. Akcja określona, walka do trzech trafień. 3. Akcje dowolne, walka do 3 minut. 4. Akcje dowolne, walka do trzech trafień. 5. Wolna walka na sposób sportowy. 6. Zawody bojowe.

Ćwiczenia sprawności: 1. Ćwiczenia celności. 2. Ćwiczenia w dochodzeniu. 3. Ćwiczenia szybkości. 4. Dzika minuta.

Boks. — 36 godzin.
(Por. Skierczyński).

Przerobienie pozycji i kroków. Pokaz ciosów zasadniczych, zasłon, uników i pracy nóg.

Ćwiczenia przygotowujące do ciosów prostych i zamachowych. Pozycja, kroki. Ćwiczenia z piłkami ciężkiemi. Skakanki. Gimnastyka bokserska 10 min. w każdej następnej lekcji. Ćwiczenia przygotowujące do ciosów: sierpowych i podbródkowych. Ćwiczenia z piłeczkami.

Ciosy proste w miejscu i z rozkrokiem (w rękawicach). Zwolnione chwytanie ciosu prostego w rękawicę. Prawy sierpowy w miejscu. Lewy sierpowy w miejscu. Zamachowy w miejscu i podwójny prosty lewą z krokiem. Lewy prosty, prawy sierpowy (i łączenie ciosów). To samo i pojedyńczy podbródkowy. Uniki sierpowe.

Podskoki i doskoki. Łatwiejsze kombinacje. Łączenie ciosów. Ciosy z doskokiem. Na atak lewą prostym, lewy prosty z odskokiem i doskokiem. Na ten sam atak lewy prosty z uskoku w bok. Lewy zamachowy z wykrokiem prawym. Odbicie i ciosy prawą lub lewą. Cios prawą. Cios lewą. Blokowanie (bliskie — dalekie). Pokaz walki. Powtórzenie materjału i wprowadzenie w walkę. Praca przy worku i piłkach. Walka z cieniem.

Podbródkowy łącznie z sierpowym. Przerobienie starego materjału i wprowadzenie w wolną walkę.

Wolna walka lewą ręką. Przerobienie materjału i wolna walka przy każdej lekcji.

Walka wręcz. — 12 godzin.
(Por. Skierczyński).

Pokaz zasadniczych chwytów. Walka o pałeczkę. Chwyt za przegub. Ruchy przedramienia. Padanie wprzód koziołkując. Walka cygańska. Ćwiczenia piłką w kole.

Chwyt jedną i obu rękoma za przegub i uwolnienie się z chwytu. (Przez prostowanie ręki, przez uginanie, lub przy pomocy wolnej ręki).

Ćwiczenia chwytania piłeczek w dwójkach. Ćwiczenia chwytania przegubów w dwójkach. Koziołkowanie wprzód i padanie wprzód na ręce. Walka tatarska. Ćwiczenia piłeczkami w drużynach. Ćwiczenia chwytania przegubów, koziołkowanie wprzód i wtył z prostowaniem. Ćwiczenia nożyc nogami w dwójkę. Walka o chwyt za nogę.

Ćwiczenia chwytania piłeczek w trójkę z padaniem. Ćwiczenia chwytania dłoni do chwytu. Koziołkowanie z prostowaniem przy podstawieniu nogi. Ćwiczenia nożyc

nogami w dwójkach. Walka o obalenie przeciwnika. Poprzedni materjał i padanie koziołkując wtył i powstając na pchnięcie przeciwnika oraz obrona od chwytu za pierś. Obrona od chwytu oburącz za gardło przez chwyt dłoni (dwa rodzaje chwytu). To samo i na ten sam atak obrona przez „Armlock" stojąc i siedząc. „Pójdź ze mną" (dwa chwyty).

Obrona przez wyłamanie łokcia na ramieniu. Obrona przez obalenie i wyłamanie łokcia na udzie. Obrona od uderzenia nożem, (z góry, z dołu lub z boku). Obrona od noża i uwolnienie się od chwytu odstronnego.

Obrona od chwytu zprzodu i obalenie przeciwnika. Obrona od chwytu wpół przez chwyt za nogę i obalenie. Klucz na nogę. Obrony chwytami od ciosów. Obrony od kopnięć.

Obalenie i unieszkodliwienie przeciwnika nacierającego na leżącego Obalenie przeciwnika nożycami nóg, padając na ziemię. Chwyty przytrzymywanie i prowadzenie przeciwnika. Przerzucenie przeciwnika kopnięciem z upadkiem wtył.

Przerobienie poprzedniego materjału i stosowanie chwytów przez żołnierzy w walce wręcz.

Pływanie. — 12—20 godzin.

(Por. Dąbrowski).

Suche pływanie.

Pływanie na piersiach. Podział na tempa a) rąk, b) nóg. Złączona praca rąk i nóg. Nauczanie wdechu i wydechu w połączeniu z pracą rąk i nóg. Styl boczny. Ułożenie ciała. Praca rąk i nóg (nożyce), oddech Styl naprzemianstronny i na grzbiecie.

Nauka właściwego pływania.

Pływanie na piersiach. (Nauczanie indywidualne, na lince, ucząc najpierw pracy rąk, później nóg, oddechu, a potem łącznie razem). Styl boczny, pływanie na grzbiecie, ratowanie tonących, organizacja zawodów — pływackich i skoków.

Kursy szermiercze.

O ile inne kursy Szkoły w miarę możności zostały rozszerzone i pogłębione, o tyle kursy szermiercze w trzyleciu 1926—29 padły poniekąd ofiarą rozbudowy pracy na kursach innych. Szkoła zdecydowała się na ten krok nie ze względu na mniejsze uznania dla sportu szermierczego, który zwłaszcza w armji powinien stać wysoko dla swych wartości wychowawczych, ale ze względu na zupełne jeszcze niezorganizowanie tego sportu, wskutek czego tylko jednostki z pośród wykształconych przez Szkołę absolwentów mogły nadal pracować dla szermierki, inni zaś w olbrzymiej większości zostali dla tej pracy straceni. W takich warunkach Szkoła ze względu na dobro innych kursów w roku 1926/27 kursu szermierczego nie urządziła wcale.

W roku 1927/28 odbył się już normalny kurs, ale tylko dla 9 oficerów i 9 podoficerów, przeważnie kawalerzystów, gdyż departament kawalerji kładł zdecydowany nacisk na potrzebę wytwarzania instruktorów szermierki. W roku 1928/29 odbył się dalszy kurs szermierki, którego program obejmował wszystkie trzy bronie.

Floret.

Ogólny pogląd o władaniu bronią, front w prawo — postawa szermiercza. Opis broni, trzymanie, linja, pozycje dłoni. Ćwiczenia szermiercze nóg (z pozycji front w prawo podniesienie pięt, półprzysiad z rozwarciem kolan, przysiad głęboki, krążenie tułowia, wymachy ramion na przemian i równocześnie).

Pozdrowienie: Krok wprzód bez broni, proste pchnięcie z bliskiej przestrzeni. Krok wtył.

Zaproszenia: Prima, seconda, terca, kwarta, kwinta, przygotowanie do wypadu. Proste pchnięcie z bliskiej przestrzeni po kroku wprzód.

Zaproszenia: kwarta kwint, mezzo-cerchio, pchnięcie z bliskiej przestrzeni po kroku wtył.

Wiązanie: second, terc, kwart, mezzo-cerchio, proste pchnięcie z wypadem na 2 tempa. Wiązanie, pchnięcie z wypadem. Wiązanie z krokiem wprzód i pchnięcie z wypadem.

Kawacja z tercy z bliskiej przestrzeni na 2 tempa, z mezzo-cerchio, secondy, kwarty.

W tej samej kolejności jak powyżej z wypadem na 3 tempa. Kawacja z tercy z wypadem, kawacja mezzo-cerchio, kwarty, secondy. Kawacja z krokiem wprzód i wypadem.

Pojedyńcza prosta finta z wypadem na 3 tempa. Kawacja, pojedyńcza finta. Prosta i kawacyjna finta na 2 tempa. Pojedyńcza finta z krokiem wprzód na 3 tempa.

Podwójna finta do zaproszenia na 3 tempa Kawacyjna do wiązania na 3 tempa. Podwójna finta do zaproszenia i podwójna finta kawacja. Podwójna finta prosta, circolacja-kawacja. Podwójna finta, kawacja-circolacja, circolacja-kawacja, circolacja-circolacja.

Ataki na linje:

Battuta z kwint zaproszenia — proste pchnięcie. z tercy, secondy, kwarty, proste pchnięcie Kontrbattuta — pchnięcie. Zmienna battuta pchnięcie. Battuta finta z linji. Battuta kawacja lub circolacja.

Kwartfilo — Kwartfilo kawacja. Tercfilo — Tercfilo kawacja. Secondfilo — kawacja. Septimfilo — sixtfilo — oktawfilo. Copertino Filo sottomezzo-second

Przenośne fila: Kwartflankonada, mezzocerchio filo pchnięcie, secondfilo pchnięcie, sixtfilo pchnięcie.

Flankonado di kwartafalsa pchnięcie. Battuty ślizgowe, guadagno di spada, battuta alternando.

Szabla.

Postawa wyjściowa, postawa szermiercza, krok wprzód, krok wtył. Postawa szermiercza z bronią (garda wysoka, niska).

Cięcie w I. fazie w miejscu, głowa, policzek, bok, pierś i powrót do postawy Cięcie w II. fazie w miejscu i powrót do postawy, po kroku wprzód, powrót do postawy po kroku wtył, po kroku wprzód lub wtył, z krokiem wprzód, przed i po kroku wtył, trzymanie broni w postawie, z krokiem wprzód lub wtył, później postawa szermiercza.

Wiązania:

Wiązanie kwint i wszystkie cięcia, kwart i wszystkie cięcia, second i wszystkie cięcia, terc i wszystkie cięcia, prim i wszystkie cięcia.

Cięcia z wypadem:

Cięcie w II. fazie z wypadem z opozycją kwint i powrót do postawy. Kwart Second Terc Prim.

Cięcia w III. fazie:

Cięcie w III. fazie w miejscu, z krokiem wprzód z opozycją, z krokiem wprzód, zasłona ripost z wypadem, postawa z równoczesnym powstaniem.

Prim wiązanie w III. fazie z krokiem wprzód, z opozycją na wypadzie — postawa. Terc wiązanie. Second wiązanie. Kwart wiązania. Kwint wiązanie.

Wszystkie możliwie zasłony i riposty z prim wiązania z krokiem wprzód, z second wiązanie. Terc wiązanie. Kwart wiązanie. Kwint wiązanie.

Cięcia kawacyjne w miejscu przy wiązaniu prim z strony przeciwnika. Second. Terc. Kwart. Kwint.

Kawacja, cięcie z wypadem.

Ćwiczenia zasłony i riposty z bliskiej przestrzeni. Atak o nieprzewidzianym zakończeniu z krokiem wprzód — proste cięcie, lub cięcie kawacyjne. lub też parada ripost. Cięcie w III. fazie z podwójnem krokiem wprzód, przedcięcie z podwójnym krokiem wtył.

Cięcie w III. fazie (flèche) rzutem

Przedcięcie z podwójnym krokiem wtył, z przyjęciem opozycji górą — dołem. Finta w tempo. Atak zabezpieczony.

Szpada.

Według metody wojskowej francuskiej. (Joinville le Pont).

Inne kursy.

Oficerskie kursy gimnastyczno-sportowe ($3^1/_2$ miesięczne) i podoficerskie kursy sportowe były w dalszym ciągu prowadzone jak i w pierwszem 5-leciu, z tą jedynie różnicą, że kursów jesiennych już nie urządzano, a natomiast kursy wiosenne dwukrotnie zwiększono. Również ilość podoficerów na kursie została podniesiona do maksymalnej liczby 50 kursistów. Programy tych kursów w zakresie ćwiczeń były wzorowane na programach kursów rocznych.

Kursy krótkie 4—6 tygodniowe dały szereg prowizorycznie przygotowanych inst·uktorów dla stowarzyszeń młodzieży i hufców P. W. Jakkolwiek kursy takie nie powinnyby obciążać Szkoły, to jednak włożyła ona w nie całą swą staranność, a programy przez Szkołę na podstawie jej doświadczeń opracowane stały się obowiązującemi dla kursów tego typu w ośrodkach wychowania fizycznego.

Kursy informacyjne były przeprowadzone równie starannie z uwzględnieniem tego, aby uczestnicy zapoznali się nietylko poglądowo, ale i doświadczalnie (obowiązkowe ćwiczenia osobiste) z pracą wychowania fizycznego.

Ośrodek Wychowania Fizycznego.

Prowadzony przez Szkołę, a następnie przy Szkole, Ośrodek wychowania fizycznego stanowił jej nadmierne obciążenie, powodując ścieśnienie terenowe i przepracowanie instruktorów Szkoły. Niemniej nietylko Ośrodek m. Poznania odniosł wielką korzyść ze Szkoły, ale też i sprawa organizacji i pracy ośrodków wogóle.

Doświadczenie przez Szkołę poczynione wysunęły następujące wskazania: Prowadzenie luźnych kompletów niczem niezobowiązanych i niewdrożonych do karności jest marnowaniem pracy, wobec czego należy przyjmować komplety zorganizowane i zgłoszone jako całość. Komplety te przechodzić winny kursy z góry określone, podlegać egzaminowaniu i otrzymywać zaświadczenia z nabytych wiadomości. Cała praca powinna mieć na celu przygotowywanie instruktorów młodszych i pomocników, względnie podniesienie sprawności fizycznej zgłaszającej się organizacji (klubu, zrzeszenia, oddziału wojskowego lub policji państw. i t. d.) przez wyszkolenie dla niej grupy ćwiczących zawodników.

Przyjmowanie młodzieży zbyt młodej nie dawało wyników dobrych.

Najlepsze wyniki osiągano z kursów podoficerskich, młodzieży szkół wyższych i silnych związków sportowych.

Zwrócono także baczną uwagę na wieś, niestety kandydaci przysyłani przez powiatowe komitety w. f. nie stali na wysokości swych przyszłych zadań instruktorskich, co jednak powinno być naprawione w latach najbliższych dalszej pracy ośrodka.

Wnioski ogólne.

Powyżej podane ogólne programy godzinowe przy poszczególnych kursach, oraz program szczegółowy przedmiotów na kursie rocznym wykazują dostatecznie zakres zadań jakie Szkoła sobie stawiała rozwijając i pogłębiając studja na swych kursach.

O ile w pierwszem pięcioleciu warunki zewnętrzne i niezasobność Szkoły w siły instruktorskie zmuszały Szkołę do dostosowywania się do okoliczności, o tyle wysunięta przy reorganizacji Szkoły w roku 1926-tym zasada dostosowania się pracy Szkoły do potrzeb słuchaczy, stworzyła jednolity i związany w całość program działania.

Zaoszczędzenie sił ucznia przez stworzenie mu lepszych warunków pracy pozwoliło na lepsze wykorzystanie jego pracy. Dostarczenie mu pomocy naukowych ułatwiło mu postępy w opanowaniu teorji przedmiotów. Wywiązanie się z prowadzenia wykładów i ćwiczeń przez kadrę Szkoły bez uciekania się do sił pozaszkolnych, natchnęło kursistów zaufaniem do sił i wartości uczelni.

Wprawdzie w tych warunkach jakie otrzymała Szkoła w Poznaniu nie wszystko dało się osiągnąć (mały wpływ na życie kursistów poza godzinami zajęć) jednakże ostatnie trzy lata stanowią znaczny i niezaprzeczony rozwój kształcącego i wychowawczego wpływu Szkoły na kursistów.

Ćwiczenia gimnastyczne na nowej sali Szkoły.

B. Wykłady i ćwiczenia.

Na kursie rocznym prowadzono wykłady na poziomie szkół uniwersyteckich, korzystając z oparcia materjałowego i doradczego katedr uniwersytetu poznańskiego, w szczególności zakładu anatomji opisowej kierowanego przez *profesora Dr. Różyckiego* z zakładu fizjologji *(prof. Dr. Zbyszewskiego* i *asystenta Dr. Jakubiaka),* z zakładu histologji *(profesora Dr. Kurkiewicza).* Wykłady pedagogiki prowadzili *profesor Dr. Jaksa Bykowski i Dr. Frycz.*

Wykłady anatomji popierano zwiedzaniem muzeum anatomicznego i prosektorjum, wykłady fizjologji przerobieniem wszystkich doświadczeń stosowanych w uniwersyteckich pracowniach fizjologicznych. Wykłady psychologji i pedagogiki uzupełniano ćwiczeniami (testy).

Gimnastyka.

Stojąca stale na czele ćwiczeń praktycznych gimnastyka dochodziła z każdym rokiem do doskonalszej formy stosowania. Stopniowo przybierała ona zarys coraz jaśniejszy uwalniając się od balastu pojęć i ćwiczeń przestarzałych, a zbogacając się w ćwiczenia wartościowe, zaczerpnięte z literatury i z obserwacji postępów u innych narodów, (wyjazdy instruktorów). Ukazanie się instrukcji wychowania fizycznego odwlekało się z powodu nadmiaru pracy doraźnej na kursach, niemniej cały materjał doświadczalny został już zebrany i jest w fazie ostatecznego opracowywania. W postaci skryptów wiele tysięcy egzemplarzy instrukcji rozeszło się za pośrednictwem kursistów i instruktorów w oddziałach.

Lekka atletyka.

Szkolenie w lekkiej atletyce oparto w Szkole na szeregu metodycznych ćwiczeń przygotowawczych i na dokładnie opracowanym porządku i kolejności faz nauczania według programów minutowych każdej godziny. Każda konkurencja lekko atletyczna była rozbita na szereg momentów, które przećwicza się osobno i następnie po całkowitem opanowaniu łączy przejściami w całość gruntownie zanalizowaną i zrozumianą przez wykonawcę.

Kursista otrzymywał dokładny pokaz i objaśnienie ćwiczenia, wytłomaczenie celowości tych i innych stylów, oraz sposobów wykonania, następnie pomoc w przyswojeniu sobie ćwiczeń i dojściu do osobistej zupełnie dobrej sprawności, a ponadto wdrażany był do umiejętności instruowania, okazywania, sędziowania i organizowania zawodów. Niezależnie od tego był powiadomiony o rozwoju i o stanie obecnym lekkiej atletyki światowej i w Polsce.

Szermierka.

Szermierka posiadała osobne kursy szermiercze mające za zadanie wykształcenie odpowiedzialnych fachowców, ponadto prowadzona była na kursie rocznym jako szermierka szablą, że względu na znaczenie wychowawcze jaki ten sport ma dla wojska.

Metoda szermierki zaczerpnięta za najlepszych szkół Francji, Włoch i Węgier przechodziła pewne ewolucje. W porównaniu z dawną metodą Szkoły (do roku 1926) prowadzoną przez fechmistrzów Szkoły Wiener-Neustadt cechuje się szermierka obecna bardziej żywym tempem i większą skutecznością w walce niż poprzednio, przez co zyskuje się na celowości i zainteresowaniu. Wyniki osiągnięte przez szermierzy Szkoły przy uprawianiu szermierki wysunęły ich na pierwsze miejsca w szermierce polskiej i zarazem podniosły jej poziom w kraju, pozwalając ponadto na zwycięstwo (3-cie miejsce) na igrzyskach olimpijskich w Amsterdamie.

Gry ruchowe i sportowe.

Ze względu na znaczenie dla wojska gry ruchowe były prowadzone w Szkole z wielką staronnością. Przybywanie kandydatów z coraz to większem przygotowaniem wyniesionym ze Szkół oficerskich pozwala na szybsze osiągnięcie wyników i poświęcenie więcej czasu na samą grę oraz na gry sportowe, wśród których dominuje siatkówka i koszykówka, a za nimi idzie nożna, piłka polska, rugby i hokey. Pokazowo przedstawiano tennis.

Boks.

Metoda boksu w swoim dalszym rozwoju została zmieniona z klasycznej szkoły angielskiej (Aldershot) na bardziej skuteczną metodę nowoczesną. Boks stosowany był nadal na wszystkich kursach, przyczem na sport ten jako wybitnie nadający się dla wojska zwraca się dużą uwagę. Zupełnie dobre zaopatrzenie ćwiczących w rękawice oraz inne przybory i przyrządy (piłki wiszące, piłki pod daszkiem, wory i t. d.) oraz posiadanie własnego ringu pozwala Szkole na osiąganie poważnych wyników w tym dziale wyszkolenia sportowego.

Walka bagnetem.

Instrukcja walki bagnetem opracowana przez Szkołę ukazała się jako oficjalne wydawnictwo M. S. Wojsk. W ten sposób metoda stosowania i nauczania walki doszła więc do zupełnego rozwiązania, a poziom osiągany w Szkole zapewnia armji dostarczanie pierwszorzędnych instruktorów szermierki dla oddziałów.

Pływanie i wioślarka.

Odległość od rzeki i brak basenu nie pozwoliła Szkole na rozwinięcie sportów wodnych. Jednakże na skutek starań Szkoły 7. dyon samochodowy przewoził uczniów na pływalnię 7-go pułku saperów, gdzie instruktorzy Szkoły prowadzili naukę pływania żabką, a dla zdolniejszych stylami bocznemi.

Próbę wprowadzenia wioślarki do programu kursu rocznego zrobiono w roku 1926/27, ale okazało się to zbyt utrudnionym zadaniem.

Narciarstwo.

Poprzednie kursy narciarskie dały instruktorom szkoły zupełne opanowanie zarówno sportu narciarskiego, jak i instruowania. To też Szkoła mogła urządzać kursy zupełnie samodzielne, co okazało się nietylko wygodniejszem, ale i znacznie celowszem. Wyszkolenie z roku na rok stawało coraz wyżej. Metoda nauczania jak na wszystkich kursach wojskowych.

Praktyka w obozach P. W.

Praktyka w obozach P. W. nadal obowiązywała wszystkich absolwentów kursów rocznych, którzy już w tych początkach pracy wywiązywali się zupełnie dobrze ze swoich obowiązków, dzięki przygotowania osiągniętemu w Szkole.

C. Badania lekarskie, pomiary i próby sprawności.

Jak i w latach poprzednich wszystkie kursy poprzedzano badaniami lekarskiemi, pomiarami i próbą sprawności. Wszystkie wypadki poważniejsze kierowano do 7. Szpitala Okręgowego, w szczególności przypadki wymagające djagnozy chirurgicznej oraz roentgenowej, a także leczenia termoterapią. Zwrócono znacznie poważniejszą uwagę na badanie wstępne, oraz na konieczność ochroniania przed przemęczeniem i wypoczynku po przebytych uszkodzeniach.

Karta pomiarów ulegała dalszemu rozwojowi. Ostatnio została ona rozłożona na karty następujące: A) Karta osobista obejmujące personalja, ćwiczenia uprawiane, określenie typu, badania psychometryczne, pomiary i próby sprawności fizycznej i oceny końcowe z postępów w teorji i praktyce i B) załączniki: 1) karta lekarska obejmująca wywiady, stan obecny, badania specjalne i porady; 2) fotografja sylwetkowa; 3) ortodjagram serca; 4) wykres sprawności; 5) ankieta; 6) krzywa tętna; 7) testy.

Materjał zebrany z kart posłużył dla zestawienia tablic statystycznych na seminarjach kursów rocznych. Prace te zostały wystawione w gabinecie lekarza sportowego na Powszechnej Wystawie Sportowej w Poznaniu 1929 r.

Ponadto rozszerzono badania kliniczne przez analizę moczu, oraz przez wprowadzenie badania opadania krwinek w celach doświadczalnych. Statystyka izby chorych wykazała, że poza przemęczeniami przejściowemi drobnemi uszkodzeniami i zachorzeniami ogólnemi nie było żadnego poważnego wypadku.

Próby sprawności stosowano jak w ostatnich latach pierwszego pięciolecia (patrz str. 39) z tą tylko zmianą, że bieg 800 m. zmieniono na 1000 metrów. Minima wstępnej próby ustalono: bieg 100 m poniżej 14 sek., bieg 1000 m. poniżej 3 m 45 sek., skok wdal powyżej 4 m., skok wwyż powyżej 1 m. 20 cm, rzut granatem obu rękami powyżej 55 m. i wspinanie po linie 5 m poniżej 11 sek.

Próbę przeprowadzano w ciągu dwu dni, w pierwszym odbywały się: bieg 100 m., skok wwyż i wspinanie, w drugim: skok wdal, rzut granatem i bieg 1000 m.

stopień	nazwisko	imię	zawód cywilny
wiek	data urodzenia	stan	wykształcenie

Ćwiczenia uprawiane:

Gimnastyka wychowawcza
Gimnastyka przyrządowa
Atletyka lekka
Biegi, rzuty, skoki
Atletyka ciężka

Piłka nożna
Gry ruchowe
Tenis

Boks
Szermierka
Walka wręcz

Turystyka
Kolarstwo
Narciarstwo
Jazda konno
{ *rozr. zawodn.*

Pływanie
Wioślarstwo
Łyżwiarstwo

UWAGA: Ćwiczył dużo — podkreślić. Nie ćwiczył — wykreślić wszystkiem.

TYPY:

Typ antropologiczny: α β γ δ ω

Typ konstytucjonalny: *Eury — Leptosomatyczny — h. respiratorius, cerebralis, digestivus, muscularis*

Typ sprawności: *szybkościowy, wytrwałościowy, zręcznościowy, siłowy*

Typ wyobrażeniowy: *ruchowy, słuchowy, wzrokowy*

Badania psychometryczne:

BADANIA	I .... Data	II .... Data	III .... Data
Czas reakcji (podnieta)			
Postrzeganie a)			
b)			
Ruchliwość punktow.			
„ wodzenie			
Celowanie			
Trafianie			

WSKAŹNIKI	Badanie I-sze	Badanie II-gie	Badanie III-cie
Broca-Brugsch			
Pignet			
Amar			
Spehl			
Rohrer			

Pomiary:

Nazwisko ....

		Badający		Badający		Badający
Data						
Ciężar (nago)						
Wzrost (bez obuwia)						
Wysokość w post. siedzącej						
Symphysis-vertex						
poziom						
Obwód klatki piersiowej: w spokoju						
wdech						
wydech						
różnica						
Obwód w pasie						
Średn. klatki piers.: prz.-tyln.						
poprz.						
Tętno: leżąc						
stojąc						
Próba czynn. serca (Martinet)						
(Aparat ....)	Max. / Min.		Max. / Min.		Max. / Min.	
Ciśnienie krwi						
Próba M. Flack'a						
Spirometrja						
Dynamometrja: ręka prawa ręka lewa						
łopat.						
grzbiet						

Próba sprawności fizycznej:

	Wynik	Pkt.	Wynik	Pkt.	Wynik	Pkt.
Data						
T° i pogoda						
Bieg 100 mtr.						
Skok w wyż						
Wspinanie						
Rzut granatem						
Skok w dal						
Bieg 1000 mtr.						
SUMA PUNKTÓW						
Kierownik próby						

UWAGI:

Karta badań i pomiarów — strony wewnętrzne. (Na zewnętrznych mieszczą się na a) tytułowej — personalja, na b) oceny postępów).

Karta lekarska

Stopień, nazwisko, imię

ZDROWOTNOŚĆ RODZINY: Gruźlica, choroby umysłowe i nerwowe, rak, gościec

PRZEBYTE CHOROBY: Odra, błonica, płonica, tyfus brzuszny plamisty, gościec stawowy, zapalenie płuc, opłucnej

USZKODZENIA I OPERACJE

Używanie tytoniu	Alkoholu
Wzrok	Słuch
Uzębienie, brak zębów, próchnica	Drożność nosa
Gruczoły, migdałki, tarczyca itd.	

BUDOWA OGÓLNA: Mocna — średnia — wątła — wadliwa

KRĘGOSŁUP: Skolioza — kifoza — lordoza —

KOŃCZYNY: Płaskostóp

ODŻYWIENIE: Dobre — średnie — niedostateczne —

STAN MIĘŚNI: B. dobry — dobry — dostateczny — słaby.

Przepukliny	Żylaki

OBJAWY PODMIOTOWE:

Stan narządów wewnętrznych:

SERCE: Granica prawa: linja mostkowa — prawa

„ lewa: „ sutkowa 1—1½—2 palca ku środkowi

„ uderzenia koniuszkowe żebro — międzyżebrze

TĘTNICA GŁÓWNA:

TONY: Czyste — szmer — podmuch — akcent I. tonu, II. tonu, nad tętnicą główną, płucną

PŁUCA: Szczyt prawy — lewy — zagęszczenie — nieżyt zrosty

POZOSTAŁE NARZĄDY

MOCZ: Białko: ślady — obecność znaczna — cukier — osad

KREW:

(strona prawa)

Nazwisko

Badania specjalne:

PORADY:

	Data	PRZYCZYNA	Okres czasu	Leczenie
Zwolnienie od ćwiczeń				
Zwolnienie od zajęć				
Izba chorych Leczenie w domu				
Lecz. szpitalne				
Porada szpitalna				

(strona lewa)

D. Propaganda wychowania fizycznego.

Wydawnictwa — wizytacje — pokazy — zawody — wystawy.

Wydawnictwa.

Wydawnictwa związane z pracą Szkoły w pierwszem 5-leciu są podane na str. 40. W latach następnych ukazały się skrypta: Instrukcja Wychowania Fizycznego (dawniej zwana regulaminem wych. fiz.) — (szereg wydań). Instrukcja walki bagnetem. Przepisy gry football rugby. Piłka koszykowa. Hokey na lodzie. Szermierka na szable. Podręcznik walki bagnetem. Instrukcja organizacyjna C. S. W. Gimn. i Sp. Tablice walki bagnetem (litografowane) Skok o tyczce.

Książki i broszury drukowane:

Ppułk. Dr. Osmolski „Zaniedbane drogi wychowawcze". Warszawa 1928.

„Budowa terenów i urządzeń sportowych". (Praca zbiorowa). Warszawa. Gł. Księgarnia Wojskowa.

„Kształcenie kierowników wychowania fizycznego". Warszawa. Gł. Ks. Wojsk. 1927.

Kpt. Dr. Pawełek Alojzy. „Narodowe i społeczne zadania wychowania fizycznego". Poznań 1928. Nakład C. W. Szkoły Gimn. i Sport.

Sprawozdanie z działalności C. W. Szkoły Gimnastyki i Sportów za rok szkolny 1926/27. Poznań, 1927. Nakład Szkoły.

Kpt. Dobrowolski i Szenajch. „Stumetrówka". Nakł. „Stadjonu". Warszawa 1927.

Kpt. Dr. Szydłowski i kpt. Mierzejewski. „Zabawy i gry ruchowe dla wojska i młodzieży P. W." Poznań, 1928. Nakład C. W. Szkoły Gimn. i Sport.

Kpt. Mierzejewski i por. Baran. „Walka wręcz". (Rozdział w podręczniku W. Sikorskiego „Gimnastyka"). Lwów. Ossolineum. 1929.

Instrukcja Wychowania Fizycznego.

Regulamin Wychowania Fizycznego z roku 1922 opracowany przy współudziale Szkoły został z biegiem czasu uznany za nieaktualny. Opracowanie nowego regulaminu powierzono z powrotem Szkole, która już w roku 1926 przedstawiła M. S. Wojsk. nową redakcję projektu. Jednakże w związku z nowemi wytycznemi dla regulaminów wojskowych wogóle, odesłano projekt z powrotem do przepracowania tym razem pod nazwą instrukcji wychowania fizycznego.

Komisja w których brali udział wszyscy niemal oficerowie Szkoły, a w szczególności *ppułk. Dr. Osmolski, kpt. Szuszkiewicz, kpt. Mierzejewski, kpt. Dr. Pawełek, kpt. Dr. Szydłowski,* przygotowała materjały do nowej instrukcji wychowania fizycznego obejmującej część pierwszą ogólną, część drugą gimnastykę i część trzecią: gry i sporty.

Obciążenie Szkoły licznemi kursami w ostatnim roku, a ponadto jeszcze pracami w związku z Powszechną Wystawą Krajową przerwało i odroczyło tę pracę, tembardziej że naskutek wyjazdów kilku instruktorów na specjalizację, kadra szkolna pracowała w komplecie znacznie uszczuplonym. Niemniej instrukcja jest na ukończeniu i oddana będzie M. S. Wojsk. w końcu roku 1929.

Instrukcja walki bagnetem.

Powołana z rozkazu Ministra Spraw Wojskowych komisja pod przewodnictwem *generała Dzierżanowskiego* z udziałem *ppułk. Dr. Osmolskiego* komendanta Szkoły, *mjr. Dwornika,* a następnie *kpt. Dmytraka,* przedctawicieli Departamentu Piechoty *kpt. Dr. Pawełka, kpt. Dr. Szydłowskiego,* oficerów Szkoły, *kpt. Barana Jana,* przedstawiciel P. U. W. F. i P. W. i *kpt. Ciążyńskiego Michała,* przedstawicieli oddziałów linjowych, *kpt. Barana Antoniego,* przedstawiciela Szkoły Podchorążych Piechoty, opracowała w szeregu posiedzeń odbytych w Szkole nową instrukcję walki bagnetem opierając się na pracy i doświadczeniach Szkoły.

Opis techniczny sprzętu gimnastyczno-sportowego.

Pilna potrzeba ustalenia przepisowych wymiarów, opisu materjału i sporządzenia sprzętu do gimnastyki, gier, lekkiej atletyki, szermierki, boksu, pływania i sportów zimowych skłoniła P. Urząd Wych. Fiz. do wydania obowiązujących w tej dziedzinie norm zasadniczych. Pracę przygotowawczą powierzono komisji złożonej z oficerów Szkoły, oraz *mjr. Ziętkiewicza i kpt. Barana* z P. Urzędu W. F. Po ustaleniu wytycznych na plenum komisji, powierzono opis podkomisji złożonej z *kpt. Dr. Pawełka, por. Barana i por. Skierczyńskiego.*

Całkowity tekst i około 200 rysunków zostały oddane do zatwierdzenia i wydania przez dalsze organy M. S. Wojsk.

Instrukcja walki wręcz.

Opracowanie instrukcji walki wręcz jako części instrukcji wychowania fizycznego powierzono *por. Laskowskiemu,* który przygotował tekst instrukcji i zdjęcia filmowe dla rysunków.

Artykuły.

Szereg artykułów w prasie zamieścili oficerowie Szkoły. Mianowicie:

Ppułk. Dr. Osmolski: Artykuły treści higjeniczno-sportowej. „Żołnierz Wielkopolski", „Stadjon", „Lekarz Wojskowy".

Kpt. Dr. Pawełek: Artykuły sprawozdawcze i programowe. „Junak" i „Polska Zbrojna".

Kpt. Szuszkiewicz: Cykl wykładów z metodyki ćwiczeń pod tytułem: „Gimnastyka", oraz szereg artykułów o prowadzeniu próby sprawności, ćwiczeń gimnastycznych i lekkoatletycznych, wreszcie sprawozdań z podróży do Göteberga, z pracy Ośrodka wych. fiz m. Poznania i kursów Szkoły. „Żołnierz Wielkopolski" i „Junak".

Kpt. Dobrowolski: Artykuły o zaprawie lekkoatletycznej, o grach sportowych, o rozwoju sportu olimpijskiego, kursach przedolimpijskich. „Żołnierż Wielkopolski" — „Junak" i „Stadjon".

Kpt. Dr. Szydłowski: O kursach P. W. i o walce bagnetem. „Żołnierz Wlkp." „Stadjon".

Por Dr. Mazurek: O wojskowym sporcie wioślarskim i podstawach nauki wiosłowania „Żołnierz Wielkopolski". O fizjologicznych podstawach oddychania w wioślarstwie. „Sport Wodny". O 6-tym marszu kadrówki. „Junak". O zawodach w St. Moritz. „Przegląd Sportowo Lekarski".

Kpt. Mierzejewski: Opis szeregu gier razem ze wskazówkami metodycznemi, oraz zbiór pr.gramów gimnastycznych jako zaprawa zimowa do lekkiej atletyki. „Żołn. Wlkp." i „Junak".

Por. Laskowski: O szermierce i o boksie. „Stadjon", „Polska Zbrojna". O walce wręcz. „Junak".

Por. Baran: Artykuły sportowe w „Sporcie Lwowskim", i w prasie codziennej poznańskiej.

Odczyty.

Ppułk. Dr. Osmolski: Odczyty o wychowaniu fizycznem w Tow. Wiedzy Wojskowej w Poznaniu, referaty na Radzie Naukowej W. F. i na Kongresie Sportowym w Warszawie, przemówienia i referaty na zjeździe starostów i przewodniczących komitetów powiatowych wych. fiz. 1 maja 1928, na uroczystości zamknięcia 8-letn. pracy Szkoły 1 lipca 1929 w Poznaniu.

Kpt. Dr. Pawełek: O znaczeniu społecznem i wojskowem wych. fiz., dla Akad Zw. Strzel. w sali Uniwersyteckiej m. Poznania, o zadaniach wychowania fizycznego na zjeździe 1 maja 1928 r., o działalności Szkoły na uroczystości 8-lecia pracy Szkoły 1 lipca 1929 r. w Poznaniu.

Ponadto prelekcje w Szkole wygłosili.

Kpt. Szuszkiewicz: Sprawozdanie z podróży do Göteborga w r. 1927.

Por. Dr. Mazurek: O zawodach w St. Moritz w r. 1928.

Wizytacje.

W roku 1926/27 dokonali inspekcji w Szkole:

Pułk. dypl. Ulrych, Dyrektor Państwowego Urzędu Wych. Fiz. dnia 16 maja i 3 sierpnia 1927 r.

Pułk. dypl. Zamorski, Szef Departamentu Piechoty dnia 24 września 1926 oraz 15 marca 1927.

Generał Dzierżanowski, D-ca O. K. VII. dnia 10 maja, 5 lipca i 8 lipca 1927 r.

Gen. Burhardt Bukacki — Inspektor O. K. VII. 20 listopada 1926 i 8 lipca 1927 r.

Ponadto zwiedził Szkołę dnia 8 lipca 1926 r. p. Dr. Emanuel Hansen, asystent Instytutu Wychowania Fizycznego Uniwersytetu w Kopenhadze.

W roku 1928/29.

Ppułk. Dr. Krzyski, Szef Wydziału Wydziału Wych. Fiz. Państw. Urzędu P. W. i W. F. w dniu 23 stycznia 1928 r.

Profesor Norwerth i *inż. Dudryk* oraz *ppułk. Dr. Krzyski,* kierujący budową przyszłego Instytutu Wych. Fiz. na Bielanach pod Warszawą (w dn. 7 i 8 paźdz. 1927 i dnia 23 stycznia 1928.

Zakończenia kursów r. 1928 zaszczycił swą obecnością Dowódca O. K. VII. *generał Dzierżanowski.*

Na uroczystość otwarcia nowej sali gimnastycznej w dniu 1 maja 1928 r. przybyli: wojewoda poznański p *Biniński*, nacz. dyrektor P. W. K. p. *Wachowiak*, dowódca korpusu *generał Dzierżanowski, generał bryg. Sochaczewski, generał bryg. Tokarzewski, generał bryg. Kędzierski, ppułk dypl. Szychowski, ppułk. dypl. Polak, ks dziekan Wilkans*, komendant PP. *p. Hass*, prezydent miasta Poznania *p. Ratajski*, radca *p. Pajzderski*, przewodniczący miejskiego komitetu P. W. i W. F. oraz radca *Stürmer, p. Broniarz* i inni członkowie komitetów m. Poznania oraz powiatów województwa poznańskiego (przybyli z racji zjazdu starostów w sprawie wychowania fizycznego).

W roku 1928/29.

Generał dywizji Osiński, inspektor armji w dniu 10 stycznia, później na kursie narciarskim Szkoły w Krynicy, a następnie jeszcze raz w Szkole w dn. 18 kwietnia.

P. Berg von Linde inspektor gimnastyki w Szwecji w dn 14 lutego.

Mjr. Kolbuszewski i mjr. Błoński z Państw. Urzędu Wych. Fiz. w dniu 29. listopada, *mjr. Ziętkiewicz* na komisję opisu sprzętu w marcu, i w zastępstwie dyrektora urzędu w dn. 1 lipca

Ppułk. dypl. Kiliński Władysław, Dyrektor Państw. Urzędu Wych. Fiz. w dniach 13—15 czerwca 1929 r.

Na uroczystości 8-lecia pracy Szkoły w Poznaniu byli: Dowódca O. K. *generał dyw. Dzierżanowski*, z-ca wojewody *Gronziewicz, prof. Dr. Jakubski, prof. Dr. Kurkiewicz, kurator Dr. Namysł, radca Pajzderski* (jako przedstawiciel miasta), dowódcy pułków i przedstawiciele oddziałów wojskowych.

W dniu 29 sierpnia *major Thulin*, kierownik Instytutu Gimn. w Szwecji.

Pokazy.

W celu propagandy ćwiczeń cielesnych urządzono następujące pokazy:

19 i 20 marca 1927. Pokaz dla zjazdu walnego sekcji wych. fiz. nauczycielstwa polskiego. Pokaz trwał 2 dni i obejmował wszystkie ćwiczenia uprawiane w Szkole.

10 maja 1927 r. Pokaz dla oficerów garnizonu i publiczności.

1 czerwca 1927 r Grupa instruktorów i kursantów w ogólnej ilości 24 ćwiczących wyjechała do Warszawy i dała tam pokaz gimnastyki i ćwiczeń sportowych dla Międzynarodowego Zjazdu Medycyny Wojskowej Pokaz był powtórzony tegoż dnia dla szerszej publiczności.

8 lipca 1927 r. Pokaz instruowania na kursach Szkół Podoficerskich 57 p. p. i 7 p. strzel. kon, połączony z zawodami w walce bagnetem między Szkołą Podoficerską 15 p. ułanów, ćwiczoną w Szkole i drużynami pułków O. K.

1 maja 1928 r. otwarto nową salę gimnastyczną w Szkole. Uroczystość połączono z pokazem dla władz i publiczności.

Salę nazwano salą im. ś. p. *kpt. lotn. Berskiego Leona* ku czci jednego z pierwszych zasłużonych instruktorów, który przeniósłszy się do lotnictwa zginął śmiercią lotnika w r. 1927. Ponadto w sali tej wmurowano prócz tablicy dla ś. p *kpt. Berskiego* drugą tablicę ku czci ś. p *Freyera Adolfa* ucznia szkoły i maratończyka polskiego, który zginął w walce z pożarem w Dzikowie w dniu 20 grudnia 1927 r.

Dnia 3 lipca 1928 pokaz końcowy kursów.

Dnia 1 lipca 1929 r. pokaz ćwiczeń wszystkich kursów w związku z zamknięciem 8-letniej pracy Szkoły w Poznaniu.

Zawody.

A. Lekko-atletyczne i gier.

28 listopada 1926. Zawody lekko-atl. i mecz piłki koszykowej z drużyną A. Z. S. Poznań.

17 stycznia 1927 r. Mecz piłki koszykowej z „Wartą".

23 marca 1927 r. Mecz piłki koszykowej z drużyną A. Z. S. Poznań.

22 czerwca 1927 r. Mecz piłki nożnej z drużyną 58 p. p.

5 lipca 1927 r. Igrzyska wojskowe O. K. VII. na Stadjonie szkolnym z udziałem organizacyjnym oficerów kadry Szkoły.

10 września 1927 r Zawody lekko-atl. wewnętrzne Kursu Przedolimpijskiego.

18 września 1927 r. Zawody lekko-atl. Kursu Przedolimpijskiego przeciw drużynie P. O. Z. L. A. (panie).

2 października 1927 r. na boisku Szkoły rozgrywki o mistrzostwo lekko-atl. w 10-cioboju Polski

14 października 1927 r. Wygrany mecz koszykówki 74:6 z drużyną oficerską 59 p. p

17 grudnia 1927 r. Mecz koszykówki ze szkołą podoficerską ze Śremu.

19 luty 1928 r. Trzecie miejsce w turnieju koszykówki m. Poznania.

11 listopada 1927 r. odbyły się w Szkole zawody organizowane przez „Tydzień Akademika".

19 marca 1928 r. odbyły się w Szkole zawody drużyn ośrodka prowadzonego przez Szkołę. Zwycięscom ofiarował Komitet Wojewódzki W. F. i P. W. piękne puchary srebrne.

21 kwietnia 1928 r. odbyły się zawody wewnętrzne Szkoły lekko-atletyczne.

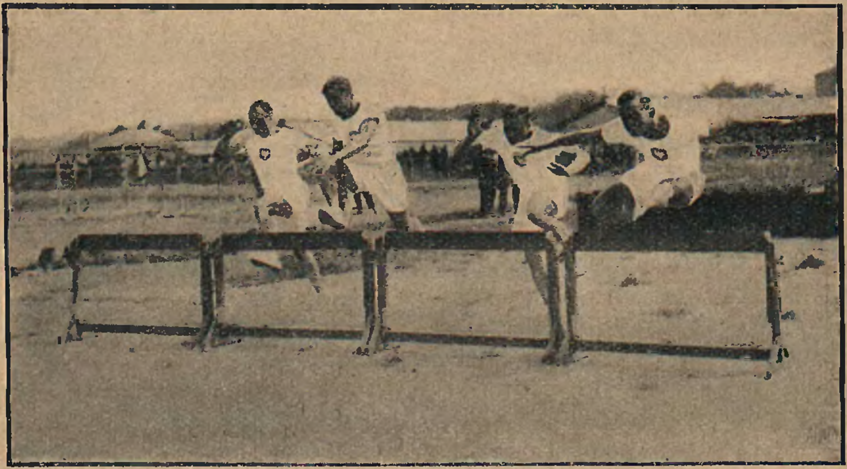
Niezależnie od wymienionych zawodów Szkoła odstępowała niemal w każdą niedzielę i święta w lecie, stadjon i halę na przeróżne zawody sportowe urządzane przez związki, kluby i oddziały wojskowe.

W zawodach sportowych brały udział drużyny szkoły lub poszczególni oficerowie i podoficerowie kadry.

Na zawodach o mistrzostwo armji 6, 7 i 8 lipca w r. 1929 w Poznaniu, zajął pierwsze miejsce w skoku o tyczce *chor. Adamczak*, w rzucie dyskiem *por. Baran Józef*.

W ostatnich trzech latach pracy Szkoły w Poznaniu z pośród kadry szkolnej brali udział w zawodach następujący instruktorzy:

Kpt. Dobrowolski: W zawodach lekko-atl. o Mistrzostwo Polski 1927 (pierwszy w biegach na 100 mtr. i na 110 z płotkami rekord polski), o Mistrzostwo Polski w 10-cioboju 1927 r. (2-gie miejsce), w zawodach Polska—Jugosławia w Zagrzebiu 1927 r. (2-gi w biegu 100 mtr. i 1-szy w biegu 110 mtr. z płotkami. Ponadto w zawodach: Polska—Włochy w Rzymie 1927. Polska—Czechosłowacja w Warszawie 1927 (pierwszy w biegu 100 m. — drugi w biegu 200 mtr. — trzeci w biegu 110 z płotkami i trzeci w rzucie oszczepem). w zawodach o mistrzostwo Armji 1928

Moment z zawodów między czechosłowacką szkołą wojska i naszą w roku 1926.

Na zawodach o mistrzostwo armji w dn. 21—23 września 1928 r. w Krakowie reprezentacja Szkoły uzyskała cztery pierwsze miejsca: w skoku wwyż *(kpt Mierzejewski)*, skoku o tyczce *(chor. Adamczak)*, w biegu przez płotki 100 m. *(kpt. Dobrowolski)*, w rzucie dyskiem *(por. Baran)* i cztery miejsca drugie: płotki 110 m. *(kpt Mierzejewski)*, rzut kulą *(por. Baran)*, bieg 100 m. *(kpt. Dobrowolski)* i sztafeta.

W ogólnej klasyfikacji Szkoła zajęła czwarte miejsce.

(pierwszy w biegu na 110 mtr., drugi na 100 mtr.)

W trójmeczu państw. bałtyckich 1928 (piąty w oszczepie i drugi w sztafecie).

W zawodach między A. Z. S. w Budapeszcie (drugi w oszczepie, pierwszy w sztafecie).

W Mistrzostwie Polski 1929 (pierwszy w oszczepie, drugi w 5-cioboju).

Kpt. Mierzejewki: Zajął pierwsze miejsce w skoku wzwyż na zawodach lekko-atl. o Mistrzostwo Polski 1927 r. Drugie miejsce

w skoku wzwyż na zaw. Łotwa—Estonja—Polska w Warszawie w r. 1927., na zawodach kursu olimpijskiego w r. 1928 w Poznaniu osiągnął 1-sze miejsce w skoku wzwyż 171 cm., w Królewskiej Hucie na zawodech grupy olimpijskiej w r. 1928 3 miejsce w skoku wzwyż 174 cm., na Mistrzostwach Polski w Warszawie w r. 1928 1-sze miejsce w skoku wzwyż 165 cm., na Mistrzostwach Armji w Krakowie 1928 1-sze miejsce w skoku wzwyż i 2-gie w płotkach.

Por. Baran Józef: Brał udział w zawodach międzypaństwowych Polska—Jugosławia (2 razy) i Polska—Czechosłowacja (2 razy) w latach 1926—1928, osiągając pierwsze i drugie miejsca w rzucie dyskiem (44, 89) i pchnięciu kulą (13, 48), w zawodach Polska—Estonja—Łotwa (2 razy), Polska—Włochy w r. 1927 w zawodach armji Polska—Czechy 1926, Polska—Toskanja 1927, w zawodach międzynarodowych w Warszawie i Lwowie w r. 1927, w Kopenhadze w r. 1929 (1 miejsce), w Malmö (Szwecja) w Budapeszcie na zawodach między A. Z. S. w r. 1929, w mistrzostwach Polski (mistrz w dysku i kuli w latach 1921—1929) i armji, na igrzyskach olimpijskich w 1928 r. w reprezentacji Polski.

Por. Dr. Mazurek: Jako sternik czwórki zdobył mistrzostwo czwórek Poznania 10. VII. i Miśtrzostwo Polski 31. VII oraz brał udział w Mistrzostwach Europy we Włoszech.

Chor. Adamczak: W roku 1927 w skoku o tyczce zajął pierwsze miejsce: na zawodach lekko-atl. o Mistrzostwo Polski, na zawodach lekko-atl. Polska—Jugosławia. Trzecie miejsce na zawodach Polska—Czechosłowacja w Warszawie w latach 1927 i 1928, uczestniczył w zawodach Polska—Węgry, Polska—Rumunja, Polska—Czechosłowacja, Polska — Estonja (w Rydze), Polska—Łotwa przeważnie zajmując 1-sze miejsce w skoku o tyczce (3,64 rekord życiowy), zajmował drugie i trzecie miejsca na zawodach o Mistrzostwo Polski w 10-cioboju, o mistrzostwo armji i P. O. Z. L. A.

Sierż. Urbaniak: Zajął trzecie miejsce w 10-cioboju Polski, był trzeci w pchnięciu kulą i w rzucie oszczepem na zawodach lekko-atl. o Mistrzostwo Polski w r. 1927.

St. sierż Zagacki: Zdobył rekord P. O. Z. L. A. w roku 1927 w skoku wdal drugie miejsce w biegach na 100 m. i 200 m.

St. wachmistrz Stamm brał udział w zawodach bokserskich w Poznaniu, Katowicach i Warszawie jako zawodnik, trener lub sędzia.

Zawody szermiercze.

Drużyna szermiercza szkoły w składzie *por. Laskowski Kaz., sierż. Zagacki, sierż. Wierzba,* zdobyła nagrodę przechodnią miasta Łodzi na turnieju szermierczym Szkoła-Łódź w r. 1927 w Łodzi.

5 lutego 1928 r. ta sama drużyna wygrała znów z drużyną miasta Łodzi w stosunku 27 : 5. Ci sami osiągnęli poważny sukces na zawodach szermierczych w Krakowie w dniu 3 i 4 grudnia 1927 r. opierając się w stosunku 12 : 15 reprezentacja Zw. Szermierczego i wygrywając w szpadach.

Turniej szermierczy w dn. 19 lutego 1928 r. w Poznaniu między drużyną Zw. Szermierczego i drużyną Szkoły w składzie *por. Laskowski, por. Zabielski, sierż. Zagacki i sierż. Wierzba* — dał zwycięstwo Szkole we wszystkich trzech broniach. 15 : 4, 6 : 3, 6 : 3 razem 17 : 10.

W zawodach o Mistrzostwo armji w szermiercze w dniach 17—21 maja 1928 r. w Krakowie otrzymali w grupie oficerskiej *por. Laskowski* 1-sze miejsce i mistrzostwo ogólne i w szpadzie 3-cie miejsce ogólne ponadto *por. Nycz* mistrzostwo w szabli.

W grupie podoficerskiej *sierż. Zagacki* 1-sze miejsce i mistrzostwo, *sierż. Wierzba* 2-gie miejsce obaj w 3 broniach.

Dnia 6 czerwca odbyły się w Szkole zawody wewnętrzne.

W zawodach o Mistrzostwo Polski w roku 1928 w szermierce *por. Laskowski* zajął trzecie miejsce we florecie i drugie w szabli, *sierż. Zagacki* osiągnął podoficerskie mistrzostwo armji w latach 1924, 1927 i 1928.

Por. Laskowski i por. Zabielski weszli do składu polskiej drużyny szermierczej na zawodach z Czechosłowacją w kwietniu 1928 roku.

Na igrzyskach olimpijskich ci sami dwaj należeli do polskiej drużyny szermierczej, która zajęła 3-cie miejsce na igrzyskach.

Stoisko Szkoły na wystawie sportowej we Lwowie w roku 1927.

Wystawy Wychowania Fizycznego.

Szkoła wystawiała swe prace na dwu wystawach a mianowicie: W roku 1927 wzięła udział w Pierwszej Polskiej Wystawie Sportowej w Lwowie w dniach 3—18 czerwca urządzając na niej własne stoisko 10 mtr. długości.

Gdy kluby sportowe wystawiały niemal wyłącznie same tylko nagrody sportowe, Szkoła postarała się przedstawić w swych eksponatach obraz całej swej pracy i działalności Wystawiono: plan boiska i model, albumy fotograficzne, zbiór fotografji na statywie obrotowym, modele pokazowe, tablice wykładowe, tablice statystyczne, programy tygodniowe pracy na bieżących kursach, wydawnictwa Szkoły, zbiór regulaminów wych. fiz. — ogółem 30 eksponatów.

Po raz drugi Szkoła wystawiła na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu od 15 maja do 1 października 1929 r., gdzie na sali Państw Instytutu Wych. Fiz. otrzymała ścianę o rozmiarach 13 metrów szerokości i 4 m. wysokości.

Eksponaty Szkoły na P. W. K. były następujące:

1. Tablice anatomiczne wykonane w Szkole według specjalnych wskazań.

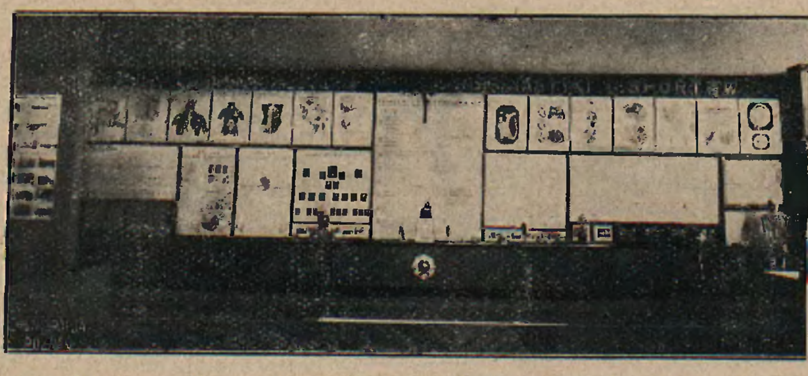
2. Wykaz liczbowy instruktorów wyszkolonych przez Szkołę w ciągu 8 lat pracy.

3. Tablica metodyczna gimnastyki.

4. i 5. Programy kursów zasadniczych w Szkole.

6 Tableau Kadry Szkolnej.

7. Wykaz pracy ośrodka W. F. prowadzonego przez Szkołę w roku 1928.

Stoisko Szkoły na Powszechnej Wystawie Krajowej w roku 1929 w Poznaniu.

8. Tablica metodyczna lekkiej atletyki.
9. Plan Stadjonu Szkoły.
10. Model plastyczny Stadjonu.
11. Tygodniowe programy szkolne.
12. Nagrody otrzymane przez drużyny szkolne.
13. Preparaty anatomiczne kostne i moulage.
14. Modele drewniane (tramu, żaglówki).

Ponadto Szkoła przedstawiła w osobnym pokoju gabinet lekarza sportowego kompletnie urządzony, a także staraniem Szkoły urządzone zostało stoisko wydawnictw sportowych.

Prócz Szkoły żadna inna uczelnia wychowania fizycznego w kraju osobnego stoiska nie wystawiała.

Oznaka Szkoły.

Oznakę Szkoły ustalono na wiosnę roku 1929 w postaci następującej: na tarczy srebrnej w kształcie promieni dysk emaljowany w kolorze drzewa sosnowego zaprawionego, ze złocistym okuciem i nitami. Pod dyskiem dwa miecze greckie bronzowe. Wielkość oznaki 5 cm. w średnicy.

Do noszenia oznaki są uprawnieni absolwenci kursów rocznych i instruktorzy kadry szkolnej. Uczestnicy kursów krótszych instruktorskich ($3^1/_2$ mies. ofic. i 6-mies. podofic.) otrzymują takież oznaki z białego metalu posrebrzane, emalja na dysku czerwonawa.

Pierwsze oznaki otrzymała kadra Szkoły w dn. 23 kwietnia 1929 r. a następne kursy roku 1928/29. Wszyscy oficerowie i podoficerowie, których nazwiska są zamieszczone w listach ukończeń kursów instruktorskich (nie informacyjnych) niniejszej monografji mają prawo do nabycia i noszenia oznaki Szkoły (bez osobnej legitymacji).

Honorowo nadano oznakę:

Generałowi Dyw. Dzierżanowskiemu, ppułk. dypl. Ulrychowi, ppułk. dypl. Kilińskiemu, ppułk. w st. spocz. Sikorskiemu Walerjanowi, mjr. lek Bentkowskiemu, mjr. Ziętkiewiczowi, fechmistrzowi Targlerowi (Wiedeń), *pułk. Vojtisek* (Czechosł. szkoła wojsk. wych. fiz.), *pułk. Noterman, pułk. lek. Govaerts i kpt. Darrien* z instytutu gimn. w Belgji oraz *mjr. J. G. Thulin* z instytutu gimn. w Lund (Szwecja).

Zasoby pedagogiczne.

Zakwaterowanie.

Prowizoryczne umieszczenie Szkoły w Poznaniu i ciągła nadzieja przeniesienia jej do stolicy spowodowała, że lokalowo i terenowo Szkoła była bardzo upośledzona zwłaszcza w porównaniu z innemi szkołami wojskowemi. Pomijając to, że pierwsze kursy odbywały się przeważnie na wynajętych lub użyczonych okresowo terenach, to jednak nawet w pełni swej pracy Szkoła posiadała zasoby lokalowe i terenowe bardzo skromne.

Część bloku 57 pułku piechoty obejmująca 41 ubikacji służbowych (pokojów i sal żołnierskich) na parterze i trzech piętrach, mieściła kancelarję Szkoły, izbę chorych, kwatermistrzowstwo, laboratorjum, bibljotekę, kwatery uczniów i szeregowców obsługi, magazyny, kuchnie, umywalnie i t. d.

W budynku tym przysposobiono największą i przylegającą do niej mniejszą salę na salkę szermierczą, którą pokryto linoleum w r. 1925. Salę wykładową na 50 słuchaczy urządzono dopiero w roku 1926. W tymże roku odremontowano kosztem Szkoły cały obszar gmachu jej użyczony, poprawiono warunki higjeniczne i przebudowano część ubikacji na mieszkania dla instruktorów kadry.

Dla zakwaterowania kursistów pozostawało zaledwie kilkanaście sal tak, że kursiści oficerowie mieszkać musieli przeważnie na mieście, a korzystali tylko z szatni urządzonych dla nich w Szkole. Podoficerowie mieścili się po 6—10 w salach szkolnych. Również z braku miejsca Szkoła prowadziła ostatnio tylko jedno kasyno podoficerskie, w którem stołowała się także większość oficerów.

Do ćwiczeń w Szkole służyła znajdująca się na terytorjum sąsiedniego 58 p. p.

hala ćwiczeń i boisko zwane Stadjonem. Hala o wymiarach 20×90 metrów, wysokości 6—9 metrów, otrzymana została po kolumnie samochodowej w r. 1924. Część jej założono podłogą z prostych desek i zaopatrzono w przybory gimnastyczne. W ostatnich latach odcięto tę część i zabudowano stwarzając wzorowo urządzoną salę gimnastyczną 17×20 metrów, wysokości 6 metrów, całkowicie zaopatrzoną i ogrzewaną. Przy niej urządzono dwie szatnie, składzik przyborów, natryski, ustępy i kotłownie dla centralnego ogrzewania. Część górną wyzyskano na balkony i na pokoje dla instruktorów. Urządzenie tej sali było oddawna doniosłą potrzebą Szkoły, dając jej możność ćwiczenia na własnym terenie w warunkach dość dogodnych, stosunkowo luźnych i co najważniejsza w pomieszczeniach ogrzewanych w zimie i zaopatrzonych w ciepłą wodę.

Na pozostałej części sali zachowano w jednej trzeciej starą podłogę i przyrządy gimnastyczne, a na reszcie urządzono boisko żuzlowe dla lekkiej atletyki i gier. I ta część hali jakkolwiek nie ogrzewana odegrała ogromną rolę w życiu Szkoły, dostarczając jej terenu zakrytego od słoty.

Stadjon w chwili otrzymania go przez Szkołę był dziedzińcem nieogrodzonym i o kamienistym gruncie. Przy pomocy saperów *kpt. Jan Baran* przerobił go na boisko sportowe z małą trybunką dla widzów, przyrządami gimnastycznemi i torem przeszkód dokoła bieżni. Z biegiem czasu boisko zatrawiono, a prowizoryczne urządzenia w miarę możności wydoskonalono. W roku 1926 zaprowadzono wodę, urządzono ścieki, ogrodzono boisko sztachetami, zatrawiono pozostałe części, stworzono rezerwowe boisko (po zasypaniu rowów i okopów), później odmalowano trybuny i dano nowe barjery. Przy boisku były czynne 3 korty tennisowe, wzorowo urządzone, (jakkolwiek z braku miejsca zakrótkie) ponadto natryski (czynne od r. 1927) i warsztaty oraz składy.

Boisko to było nietylko miejscem ćwiczeń dla Szkoły, oddziałów wojskowych garnizonu i zespołów ośrodka, ale gościło także szereg imprez i zawodów. Padały na niem również nierzadko rekordy polskie, odbywały się rozrywki o mistrzostwo. Pod względem ilości obsługiwanych ćwiczących było to bezsprzecznie najpracowitsze boisko w Polsce w okresie ostatnich lat Szkoły.

Pomoce wykładowe.

Pomoce wykładowe zaczęto kompletować w ostatniem trzyleciu w związku ze stworzeniem własnej sali wykładowej. Pod kierunkiem wykładowcy wykonano około 100 tablic anatomicznych i fizjologicznych, zakupiono kilkanaście drukowanych, nabyto kościec na statywie, 3 komplety pojedyńczych kości, zmontowane osobno kończyny na statywach, czaszkę kompletną, przekrój podłużny czaszki, czaszkę noworodka, miednicę żeńską, klatkę piersiową, dłonie i stopy na statywach. Niektóre preparaty jak klatka piersiowa i stawy kończyn zmontowane w sposób uwidaczniający mechanikę ruchów. Prócz kostnych modeli podobne, modele drewniane. Moulage klatki piersiowej z rozbieranemi organami, moulage głowy i szyi. Preparaty mokre (w formalinie) wszystkich narządów wewnętrznych w słojach szklanych.

Dla przechowania pomocy naukowych zakupiono szafy i stojaki, dla celów ogólnowykładowych zaopatrzono salę wykładową w stoły i ławki, katedrę, tablicę i t. d. W korytarzach i salach umieszczono zegary ścienne.

Gabinet fizjologji posiada jako pomoce do wykładów: przyrząd saneczkowy Du Bois Reymonda, kamerę Thoma Zeissa, haemometr Leitz'a, haemoareometr, igłę Frank'a, aparat Gada, mikroskop, odczynniki chemiczne, 2 komplety sekcyjne nożów, ergograf Mosso, sphigmograf Jaquet'a.

Przyrządy te są zapisane do inwentarza ogólnego (laboratorjum) z którego ponadto używano do demonstracji poszczególnych aparatów jak np. zegara Arsonvala, eudjometra Boigey'a i t. p. Niektóre brakujące jeszcze aparaty wypożyczano w zakładzie fizjologji Uniw. Pozn. Stamtąd też otrzymywano żaby do doświadczeń. (Inne zwierzęta nabywano).

Bibljoteka Szkoły liczy 970 tomów. Początkowo książki naukowe nabywane przez Szkołę składano jako depozyt w bibljotece Studjum W. F. Uniw. Poznańsk. skąd je w roku 1923 wycofano i zapoczątkowano bibljotekę własną Szkoły, która dopiero w roku 1925—26 doczekała się szaf oszklonych. Odtąd zwiększała się i posiada obecnie 970 tomów w działach następujących:

Anatomja i antropologja	60
Fizjologja og. i szczegółowa	56
Higjena	44
Książki lekarskie	24
Psychologja i socjologja	26
Wychowanie fizyczne	95
Gimnastyka	50
Sport	120
Czasopisma	70
Przysposobienie wojskowe	30
Książki wojskowe	366
Słowniki	9
Różne	20
	970

Bibliotekę podzielono na działy i skatalogowano, wszystkie książki naukowe oprawiono.

W celu zapoczątkowania muzeum Szkoły sporządzono: plan hali i stadjonu w skali 1:200 (akwarela), model plastyczny hali i stadjonu wielkości 80×100, model tramu rozkładanego, bęben obrotowy z 36-cioma zdjęciami fotograficznemi, tablice ścienne z wykresami graficznemi produkcji instruktorów, programów kursów i t. d. Tablicę przedstawiającą zwycięstwo Szkoły w Pradze Czeskiej w 1926 roku. Kasetę szklaną na proporzec Szkoły.

Skompletowano dawny album fotograficzny Szkoły. Założono dwa nowe albumy fotograficzne.

Laboratorjum.

Ilość przyrządów laboratorjum zwiększyła się dość znacznie.

Spis sporządzony po komisyjnem sprawdzeniu inwentarza wykazał obecność następujących przyrządów i przyborów:

Antropometr stalowy, waga osobowa Fairbanksa, klucz tester, cyrkiel Broca (piersiomierz), dynamometry Collina (cztery), dynamometr łopatkowy Boigey'a, dynamometr grzbietowy Boigey'a, spirometr Verdina (ze stolikiem), rachigraf Boigey'a, wzrostomierz pionowy, zbiornik do gazów z zamkiem, eudjometr Boigey'a, bębenki zapis Marey'a (trzy), termometr wodny do 50° C, termometr ścienny, aparat psychotechniczny Schulte'go, oscylometr sfigmomanometryczny Pachon'a, chronograf Jaquet'a z przyborami, pneumograf Verdina, kimografy (dwa), oscylograf Boulitte'a (kryty), statyw żelazny (z ramieniem poprzeczn.), taktomierz z aparatem registrującym, chronometr D'Arsonwal'a, ampliometry Foy'a (dwa), maska Pecha z manometrem, kardjograf Jaquet'a, miograf, kompas piersiowy Demeny'ego, sfigmomanometr Vaquez'a z przyborami, wanienka do utrwalania, poligraf Boulitte'a, komplet narzędzi do zmiany membran, pneumometr Pachon'a, krokomierz, czasomierz (stoper srebrny), estezjometr Verdin'a, barometr ścienny, statyw uniwersalny, milivoltomierz, voltomierz, miliamperomierz, sygnał Deprez'a, cyrkiel kefalometr Broca, cyrkiel przesuwkowy, estezjometr Manouvrier'a, fonendoskop Bianchi z torbą, dynamograf Henry'ego, urometr, siłomierze (dwa), garnek elektryczny, przyrząd saneczkowy induktor Du Bois Reymond'a, sfigmograf Jaquet'a, ergograf Mosso'a, analizator powietrza Haldane'a, wentyle aluminiowe o dwuch otworach (cztery), pisaki zmienne do papieru czernionego, pulsrezenator prof. Goldschmidt'a z przyb., tachistoskop Nyczajewa, worki Douglas'a, pompka rtęciowa ze statywem, maski z wentylami (dwie), miarki powietrzne z kurkiem (ośm), taśmy stalowe 2 mtr. (dwie), haemacytometr Thom'a-Zeiss'a, haemometr Leitz'a, haemoareometr, aparat fotograficzny Leic'a, aparat do powiększeń, statyw do aparatu fotograficznego, rama do fotografji sylwetkowo-metrycznej, stojak do worków Douglas'a, remograf z przyborami, komplet odczynników chemicznych, akumulator, CO_2-indykator, maszyna psychotechniczna Rivers'a i Mac'Dougall, mikroskop z przyborami, suwak przedmiotowy do mikroskopu, pneumatometr Waldenburga, baumanometr.

Gabinet lekarza.

Poza wyposażeniem izby chorych gabinet lekarza posiada w inwentarzu własnym: wzrostomierz, kasetkę do badań, krzesło śrubowe, słuchawki, fartuchy lekarskie, puszki do sterylizacji, kornzangi, strzykawki Rekord, komplety do badań moczu, szafkę oszkloną i umywalnię.

Wizyty lekarskie odbywały się codziennie rano przed zajęciami szkolnemi. Zgłoszeni nie mogący ćwiczyć z powodu drobnych uszkodzeń słuchali wykładów, a także towarzyszyli ćwiczącym kolegom, aby nie tracić objaśnień instruktorów i widoku ćwiczeń. Chorzy byli zupełnie zwalniani od zajęć — wypadki wymagające konsultacji specjalistów kierowano do szpitala okręgowego.

Sprzęt ćwiczebny.

Oprócz kompletnego urządzenia sali gimnastycznej, hali i boiska (opisanych w dziale „zakwaterowanie"), magazyn sportowy Szkoły wykazywał w dn. 1 stycznia 1929. zapas następujących przedmiotów:

Umundurowanie sportowe:

Koszulki trykotowe	70	szt.
„ drużynowe	18	„
Kurtki szermiercze	54	„
Kostjumy szermiercze	10	„
Berety	20	„
Spodnie flanel. długie do lekko atletyki	22	par
„ białe długie baweln.	8	„
„ drelich. do szerm.	13	„
Spodenki białe płócienne	96	„
Swetry białe wełniane	31	szt.
Skarpety do szermierki	3	par
Trzewiki gimnastyczne skórz.	63	„
„ do skoków z kolcami	33	„
„ do boksu	17	„

Przybory do lekkiej atletyki:

Czasomierze (stopery)	9	szt.
Dyski 2 kg	58	„
Młoty żelazne 5 kg	2	„
„ mosiężne $7\frac{1}{4}$ kg	2	„
Kule żelazne 600 gr.	189	„
„ „ 800 gr.	156	„
„ „ $2\frac{1}{2}$ kg	70	„
„ „ $7\frac{1}{4}$ kg	17	„
„ mosiężne $7\frac{1}{4}$ kg	2	„
Pistolety startowe	4	„
Poprzeczki do skoków wzwyż	53	„
Stojaki do skoków wzwyż	7	par
„ „ „ o tyczce	2	„
Płotki do biegów	68	szt.
Oszczepy bambusowe	40	„
„ drewniane fin.	44	„
Tyczki bambusowe	33	„
Krokomierze	1	„
Miary taśmowe stalowe	1	„
Numery na płótnie	200	„
Obręcze żelazne do rzutów	4	„
Młoty żelazne 25 kg	2	„

Przybory do szermierki:

Brzeszczoty do floretu	43	szt.
„ „ szabel	43	„
Szpady	44	„
Maski do szermierki	141	„
Rękawice do szermierki	71	„
„ „ szpad komb.	6	„
Nałokietniki do szermierki	6	„
Stojaki do garderoby szerm.	4	„
Szafy do masek	4	„
Podjum do szermierki	1	„
Rapiery pojedynkowe	2	„
Gardy do szabel	28	„
Szable olimpijskie	4	„
Szpady niklowane	2	„
Szable wiedeńskie	25	„
Florety	30	„
Szable włoskie niklowane	16	„

Przybory do boksu:

Worki skórzane do boksu	3	szt.
Ring do walki bokserskiej	1	„
Rękawice do boksu	94	par
„ „ nauki boksu	44	„
Piłki gruszkowe	2	szt.
Nagarstniki do boksu	3	„
Linki do skakanek	60	„
Przyrządy do umoc. piłek boks.	3	„
Piłki z rzemieniami	3	„

Przybory do gimnastyki:

Skrzynie składane	4	szt.
Kozły gimnastyczne	4	„
Konie gimnastyczne	4	„
Ławeczki gimnastyczne szwedzkie	8	„
Drabinki szwedzkie	12	„
Tramy gimnastyczne	3	„
Liny konopne do wspinania	8	„
„ „ dł. do przeciąg.	2	„
Gwizdawki dwutonowe	2	„
Laski gimnastyczne	100	„
Przyrząd do wspinania	1	„
Równoważnia	1	„

Przyrządy do zabaw i gier:

Piłki koszykowe	30	szt.
„ siatkowe	30	„
„ pakowane (bojowe)	15	„
„ footbalowe	20	„
„ „rugby"	8	„
„ małe do zabaw	460	„
Bramki do piłki nożnej	2	„
Siatki do piłek latających	4	„
Stojaki z koszami	4	„
Tablice z koszami	4	„
Kije do hokey'a	26	„
Otwieracze do piłek	4	„
Wkładki gumowe do piłek	21	„
Pompki do piłek	1	„
Szydła do piłek	5	„
Piłki procne z uszami	3	„
„ wodne	1	„
Linki do piłek siatkowych	1	„
Dętki do „rugby"	5	„

Przybory do walki bagnetem:

Tarcze do walki bagnetem	40	szt.
Rękawice do walki bagnetem brezent.	104	par
Drążki do ćwiczeń wstępn.	50	szt.
Karabiny do szermierki spręż.	120	„

Przybory do nauki pływania:

Krzesła do nauki pływania	15	szt.
Pas ratowniczy	1	„
Gurty do pływania	3	„
Pasy korkowe do pływania	2	„
Łódź 4 wiosłowa	1	„

Przybory do tennisu:

Siatki tennisowe	3	szt.
Rakiety tennisowe	4	„
Praski do rakiet	2	„
Pokrowce do rakiet	2	„
Stojaki tennisowe	3	pary

Różne:

Pistolety „Colt"	1	szt.
Łopaty	13	„
Grabie żelazne	3	„
Kołki żelazne do ogrodzenia	12	„
Maszynki do znaczenia boiska	2	„
Węże gumowe 42 mtr.	1	„
Chorągwie narodowe	2	„
Zegary ścienne	6	„
Lustra w ramach	2	„
Taczki drewniane	2	„
Obrazy oprawione i oszklone	21	„
Aparat do odkurzania	1	„
Leżaki z poręczami	20	„

manie warsztatów, remonty, opał i światło na boisku i w hali, płace personelu cywilnego, zakup narzędzi itp.

W porównaniu z pierwszem 5-leciem, w którym większa część budżetu szła na wykładowców dochodzących i wynajem sali, w 3-leciu następnem zaoszczędzone w tych pozycjach sumy obracano na zakupy laboratoryjne i sprzętu ćwiczebnego.

Wypłaty uskuteczniał kwatermistrz będący jednocześnie płatnikiem W połowie roku 1929 stworzono ponownie w Szkole

Podręczny magazyn sportowy na boisku.

Budżet Szkoły.

Szkoła otrzymywała kredyty wyłącznie na dział wyszkolenia. Gospodarkę kwaterunkową, a więc koszta remontu wody, oświetlenia, opalania i t. d. w koszarach opłacał 57 p. p. w rejonie którego Szkoła była ulokowana.

Gaże oficerów i podoficerów zawodowych przydzielano na podstawie ogólnej gospodarki M. S. Wojsk.

Dodatki za odkomenderowania i t. p. dla kursistów wynosiły w ostatnich latach 100—120 tysięcy zł rocznie.

Wydatki z działu wyszkolenia, około 60 tysięcy rocznie. Kredyty te szły na płace wykładowców, zakup przyrządów laboratoryjnych, oraz pomocy naukowych i książek do bibljoteki, zakup przyrządów i przyborów gimnastycznych i sportowych, urządzenia ćwiczebne i boiskowe, utrzyurząd komisji gospodarczej i zaprowadzono księgi gospodarki samodzielnej.

Przegląd z ramienia Kontroli Generalnej przeprowadzał w Szkole w dniach 25—31 października 1927 *pułk. Thoman,* który zaznaczył w swym raporcie urzędowym, że gospodarka szkolna jest prowadzona dobrze i kierowana przez oficerów dbałych i oddanych sprawie.

Poważne utrudnienie w gospodarce Szkoły stanowił fakt, że objekty przez nią używane nie były jej własnością. W ten sposób inwestycje przez Szkołę poczynione w hali i na boisku przechodziły na własność O. K. VII. Nie zrażając się tem Szkoła do ostatniej chwili ulepszała warunki lokalne i dochodząc oddała swój stan posiadania w zupełnym porządku i zatrzymując sobie jedynie laboratorjum, bibljotekę, pomoce naukowe i część sprzętu.

Współpraca przy tworzeniu Centralnego Instytutu Państwowego Wychowania Fizycznego na Bielanach pod Warszawą.

Na posiedzeniu Rady Naukowej Wychowania Fizycznego w dn. 12 lutego 1927 r. po referacie wygłoszonym przez *podpułk. Dr. Osmolskiego* p. t „Kształcenie wychowawców fizycznych" dotyczącym stworzenia centralnej uczelni wychowania fizycznego wyłoniła się komisja w składzie *prof. Ciechanowskiego, ppułk. Dr. Osmolskiego, prof. Piaseckiego i ppułk. Sikorskiego Walerjana,* mająca na celu ustalenie zarysu organizacyjnego przyszłego Instytutu.

W rok potem wybrano i przeznaczono (w dn. 3 marca 1928 r.) dla przyszłego instytutu obszerny teren w lesie na Bielanach pod Warsawą, na którym już od wiosny 1928 r. rozpoczęto prace budowlane. Opracowanie planów dokonał Wydział Projektów Dep. Budownictwa M. S. Wojsk.

Do przeprowadzenia budowy powołano Komitet Budowy złożony z osób wojskowych i inżynierów oraz Biuro Budowy, które niezwłocznie przystąpiło do pracy.

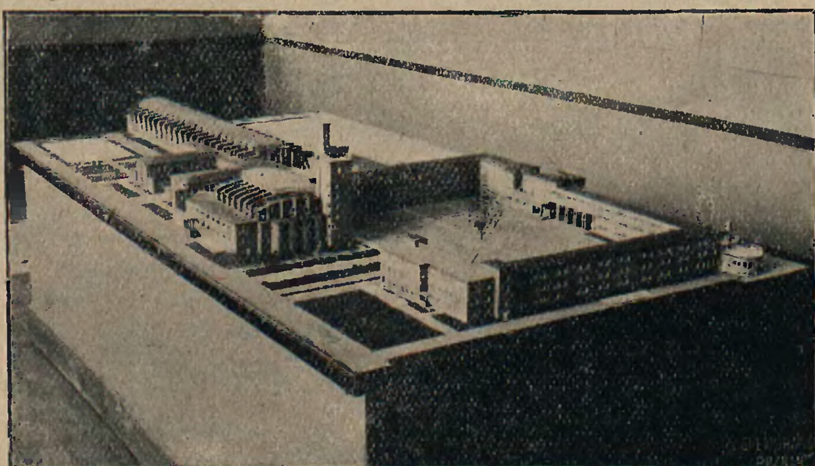
Kierownicy budowy przyjeżdżali kilkakrotnie do Szkoły gdzie na szeregu konferencji ustalono zarysy i szczegóły budowli.

Komitet Budowy odbył szereg posiedzeń w Warszawie.

Na poszczególne z nich wzywani byli jako rzeczoznawcy *ppłk. Dr. Osmolski, kpt. Dr. Pawełek i kpt. Szuszkiewicz.*

Z polecenia Państw. Urzędu Wych. Fiz. w Szkole opracowano następujące projekty: projekt organizacji Centr. Instytutu Wych. Fiz., program studjów na kursie dwuletnim i regulamin wewnętrzny Instytutu.

Ponadto personel Szkoły w składzie: *ppułk. Dr. Osmolski, kpt Szuszkiewicz, kpt. Mierzejewski, kpt. Dr. Szydłowski, por. Dr. Mazurek,* wziął udział w badaniu kandydatów, którzy zgłosili się na pierwszy kurs dwuletni w Instytucie.

Model gmachu głównego Centralnego Instytutu Wychowania Fizycznego.

Spis rzeczy

Dostrzeżone omyłki w druku:

Na str.	8	zamiast	Jongraw	powinno być	Jungraw
„ „	17	„	Siemiak	„ „	Pleniak
„ „	63	„	Cichowski	„ „	Cicharski
„ „	63	„	Łukowski	„ „	Łukawski.